

LUNDS
UNIVERSITET

At skabe talerum

- et narrativt studie af fortællinger om vold i lesbiske relationer

Nicole Ovesen

GNVM03, april 2016

Genusvetenskapliga institutionen, Lunds Universitet

Vejleder: Matilda Svensson Chowdhury

Abstract

The aim of this study is to explore narratives on violence in lesbian relationships. The study seeks to explore how stories and the act of storytelling can be used as a means to investigate a topic that has been discounted by focusing on the conditions and limitations for speaking. The study consists of both a personal narrative about being in a relationship with violence and community-based perspectives on the subject. The main objective of the study is to conduct a methodological discussion on how to examine the topic with an emancipatory approach by including the narrator as an active participant in the research process. I found that dominant narratives on intimate partner violence shaped by a binary understanding of gender make it difficult to define, discuss and examine the violence that occurs in lesbian relationships. By using a theoretical perspective on narratives and feminist methodologies, the study purports that stories and the act of storytelling can be used as a method to negotiate meaning and agency for the narrator. Having the narrator take part as a research participant shaped the entire research process and had a positive impact on the narrator's ability to process her experiences.

Keywords: LGBTQ communities, feminist research, violence, narratives, emancipatory method

Nøgleord: LGBTQ communitets, feministiske forskning, vold, fortællinger, emancipatorisk metode

Tak til

Chris Poole og bipolitisk talsperson for LGBT Danmark for jeres deltagelse og engagement i projektet. En særlig tak til Clara for at dele din fortælling, dine tanker og din tid med mig. Tak til min vejleder Matilda Svensson Chowdhury for din optimisme og støtte gennem projektet.

Indholdsfortegnelse

Del I - Baggrund	1
Indledning: at bryde tavsheden	2
Begrebsafklaring	3
Problemstilling	5
Disposition	6
Tidligere forskning og viden om samkønnet vold	7
Nordiske perspektiver på vold i samkønnede relationer	8
Vold i lesbiske relationer – diskussioner og dilemmaer	10
Del II – Rammeværk og udformning	14
Materiale	15
Præsentation af projektdeltagere	15
Hard to reach groups	15
Snowball sampling og kategoriserings problematik	16
Udvalgs diskussion.....	17
Ethiske overvejelser i det emancipatoriske projekt.....	18
Metode	20
Emancipatoriske studier – metodologiske refleksioner	20
Refleksivitet og insider positionering	21
Metodisk fremgangsmåde	23
Interview struktur – kunsten at være en gensidig og aktiv lytter	23
At vende tilbage	24
Rammesætning for metasamtale	24
Teoretisk rammeværk	26
Narrativ studier - at anvende narrativer og beretninger som kundskab	26
Narrative studier – et tilbageblik.....	26
Modhistorier og masterfortællinger	27
Feministisk metodologier - beretninger og erfaringer.....	28
Subjektspositioner og aktørskab	29
Metodologiske valg	31
Tematiske livsberetninger	31
Del III - Analyser	33
Plan for analysedelen	34
Community-forankrede perspektiver	34
Den personlige fortælling om vold	44
Netværks betydning.....	47
Forhandlinger	52
Modstandspositioneringer	55
Beretningers modstridende spændingsfelter	60
Samtalende narrativer	62

Talerum	62
Narrativ modstand	63
Metaanalyse ”Shit man det er min historie”	66
Proces som mål og middel	71
Opsummering - samarbejdende undersøgelsesproces.....	73
Metodisk diskussion – emancipatorisk hensigt fremfor mål.....	74
Del IV – Afslutning	76
Konklusion og afsluttende refleksioner.....	77
Dekonstruktion af ”den lesbiske utopi”	77
Fortællinger - forhandlende og forvandlernde.....	78
Det samarbejdende projekt.....	79
Forslag til videre forskning	80
Litteratur	82
Bilag 1: Opslagstekst	87
Bilag 2: Interviewguide - første samtale Clara	88
Bilag 3: Interviewguide - Bipolitisk talsperson LGBT Danmark	89
Bilag 4: Interviewguide - Chris Poole.....	90
Bilag 5: Interviewguide - Metasamtale Clara	91

Del I - Baggrund

Indledning: at bryde tavsheden

”My silences had not protected me. Your silence will not protect you.” (Lorde, 1984: 41). Ordene stammer fra talen ”The Transformation of Silence into Language and Action” afholdt af den berømte feministiske aktivist og poet Audre Lorde i 1977. Selvom det er næsten fire årtier siden at Lorde holdt denne tale, er budskabet lige relevant i dag som dengang. Ifølge Lorde er det gennem tavshed at uretfærdigheder og frygt får lov til at regere (Lorde, 1984: 42). Lorde opmuntrer derfor til et opgør med den tavshed vi er blevet socialiseret til at respektere inden tyngden af den selvsamme tavshed ender med at kvæle os (Lorde, 1984: 44). Ifølge sociologen Patrica Leavy er tavshed(er) et grundlæggende udgangspunkt for feministisk forskning. En af de vigtigste opgaver for feministiske aktivister og forskere er, ifølge Leavy, at give rum til at lade stemmer og erfaringer fra marginaliserede grupper blive hørt. Ved at anvende mundtlige fortællinger i forskningen, kan man dermed synliggøre forbindelser mellem de individuelle erfaringer og den kulturelle og institutionelle kontekst som de er et produkt af (Leavy, 2007: 159). Jeg var længe i tvivl om hvorvidt jeg skulle skrive om vold i lesbiske relationer da motivationen for emnet skyldtes egne erfaringer. Til slut kom jeg frem til at ubehaget ved emnet var grunden til at jeg skulle skrive om præcis dette. Jeg har længe været tavs og privat omkring en problematik som jeg mener burde være alt andet end privat, og som kræver kollektiv italesættelse. Det er med udgangspunkt i et ønske om at bryde tavsheden omkring forekomsten af vold i lesbiske relationer at jeg indledte projektet. Blot nogle få uger inde i forløbet indså jeg at det skulle blive en sværere opgave at skrive end jeg havde forventet. Jeg ønskede at undersøge en problematik som ved første øjekast ikke eksisterede. Der fandtes umiddelbart ingen danske policy dokumenter eller handlingsplaner jeg kunne kaste mig over, ingen statistik til at underbygge problemets omfang og interviewdeltagerne syntes helt umulige at opdrive. I et forsøg på at få udløb for mine frustrationer begyndte jeg at skrive om processen med et metodisk fokus på vanskelighederne ved at undersøge et emne som præges af tavshed. Hen ad vejen blev jeg opslugt af processen og endte med at gøre dette til opgavens hovedfokus. Jeg var heldig at få kontakt til en person, jeg har valgt at kalde Clara, som var villig til at dele sin fortælling om at være i et forhold med vold. Med udgangspunkt i opgavens metodiske fokus valgte jeg at inddrage Clara i flere stadier af processen for at skabe en samarbejdende undersøgelsesproces. Derudover kom jeg i kontakt med to personer som begge har et indgående kendskab til LGBTQ communities, og var villige til at dele deres perspektiver og erfaring med emnet. Jeg har brugt mine projektdeltageres fortællinger til at undersøge forudsætningerne, samt

hindringerne for italesættelse af vold i lesbiske relationer. Jeg vil i næste afsnit kort begrebsafklare nogle vigtige begreber som jeg anvender i min problemstilling.

Begrebsafklaring

Jeg vil nu kort redegøre for tre begreber som har betydning for forståelsen af opgaven og min problemstilling. Begreberne er alle problematiske på grund af deres afhængighed til bundne kategorier, og hver af dem kunne være udgangspunkt for en afhandling om definitionsproblematikken i sig selv. Begrebsafklaringen skal derfor forstås som en kort redegørelse for hvordan jeg har tolket og anvendt begreberne i dette studie.

Lesbiske relationer

Jeg er bevidst om at betegnelsen lesbisk kan være problematisk at anvende i forhold til biseksuelle, ikke-binært kønsidentificerende personer og andre som ikke føler sig bekvemme med seksuelle og kønsmæssige kategorier. Jeg anvender begrebet ”lesbiske relationer” først og fremmest af praktiske årsager i forhold til afgrænsningen af emnet, og da dette begreb anvendes i forskningen. Jeg vil dog understrege at jeg ikke tolker det at være i en lesbisk relation, som ensbetydende med at have én bestemt kønsidentificering eller seksualitet. Kategoriseringer som disse, som handler om individets syn på sig selv og samtidig samfundets syn på individet, er altid problematiske, og det er en vigtig diskussion som jeg tager op i materialeafsnittet.

Community begrebet

Jeg anvender derudover begrebet ”community” i mine undersøgelser til at betegne LGBTQ fællesskaber. Ifølge sociologen Lori B. Girshick dækker community over mange forskellige former for fællesskaber, nogle er geografiske, eventuelt placeret indenfor eksisterende eller selvtablerede institutioner, nogle har form af sociale grupperinger og andre har en ideologisk form (Girshick, 2002: 50). Jeg anvender mig af det engelske ord community, da det optræder i litteraturen og i forskningen om emnet, og da jeg mener der mangler et fyldestgørende dansk ord til at dække dets betydning. I afsnittet *Vold i lesbiske relationer – diskussioner og dilemmaer* diskuterer jeg anvendelse af community begrebet i forskningen.

Emancipation

Begrebet emancipation anvender jeg som en metodisk hensigt i mit studie. Dette begreb er stærkt debatteret indenfor feministisk forskning. Ifølge sociologen Sharlene Nagy Hesse-Biber bygger meget feministisk forskning på ønsket om at skabe social forandring. Det kan gøres på forskellige vis, for eksempel ved at give projektdeltagerne mulighed for at forstå og ændre deres situation gennem deltagelsen i forskningsprojektet eller ved at anvende forskningen til at skabe forandring for marginaliserede grupper (Hesse-Biber, 2012: 18). Jeg anvender begrebet som udgangspunkt i min positionering af studiet som feministisk, da det er min hensigt at drive et studie som er til og for de involverede snarere end om dem. Jeg anvender primært formen emancipation, men refererer også til forskere som anvender ordet empowerment i dets forskellige bøjninger. Her læner jeg mig op af blandt disability studies forskeren Mike Olivers brug af emancipation som navneord og empower som verbum (Oliver, 1997). Jeg kommer nærmere ind på hvordan jeg forholder mig til den videnskabsteoretiske diskussion af begrebet i afsnittet *Subjektpositioner og aktørskab*.

Problemstilling

Hensigten med denne opgave er at undersøge hvordan usynliggjort vold kan italesættes og undersøges i et feministisk studie, som er til og for de involverede snarere end om dem. Med udgangspunkt i narrative studiers teoretiske og metodologiske rammeværk undersøger jeg derfor *hvordan* kan man anvende fortællinger til at belyse forudsætningerne og hindringerne for italesættelse.

Et spørgsmål som har fulgt mig igennem processen har været: hvordan undersøges tavshed? For at prøve at forstå tavsheden har jeg valgt at fokusere på forudsætningerne og hindringerne for italesættelse. Det gør jeg både på et teoretisk og empirisk plan når jeg inddrager forskellige perspektiver på hvilke udfordringer og dominerende fortællinger der former fortællinger omkring vold i lesbiske relationer, men også rent metodisk i min undersøgelsesform, da jeg i mine undersøgelser skaber af et rum for italesættelse med potentielle muligheder, men også begrænsninger. Opgaven bærer præg af et metodisk fokus da jeg ønsker at undersøge *hvordan* vi kan begynde at tale om og undersøge vold som forekommer uden for de dominerende kulturelle forestillinger om partnervold. Jeg anvender en undersøgelsesform, som styrker de involverende parter og samtidig beriger kundskaben om vold i nære relationer. Dette gør jeg gennem en samarbejdende undersøgelsesproces med inddragelse af min hovedinformant i forskellige stadier i projektet. Med udgangspunkt i vores erfaringer diskuterer jeg hvilke indvirkninger det har når jeg, som undersøger, afgiver dele af min suveræne tolkningsmagt og om dette overhovedet er hensigtsmæssigt eller muligt at bedrive et emancipatorisk studie på denne måde.

Jeg har arbejdet med følgende arbejds spørgsmål i mit studie:

- Hvilke forudsætninger og hindringer findes der for at italesætte vold i lesbiske relationer på et individuelt plan og på et community plan?
- Hvordan kan den personlige fortælling bruges til at skabe mening ud fra oplevelser af vold?

Jeg vil besvare de ovenstående arbejds spørgsmål med udgangspunkt i et metodisk arbejds spørgsmål:

- Hvordan kan emnet undersøges i et feministisk studie med fokus på aktørskab, emancipation og ansvarlighed over for de involverede parter og den viden som skabes?

Disposition

Del I - Baggrund

I første del af opgaven findes baggrunden for studiet. Det inkluderer en gennemgang af tidligere forskning og viden om vold i samkønnede relationer, et kontekstbaseret fokus på danske og svenske initiativer på området, samt en diskuterende gennemgang af forskningsfeltet vold i lesbiske relationer.

Del II – Rammeværk og udformning

I anden del findes studiets rammeværk og beskrivelser af fremgangsmåde. Her findes en reflektiv gennemgang af materialet, metode, teori og en gennemgang af metodologiske valg.

Del III - Analyser

Den tredje del begynder med analyserne af interviewmaterialet. Den første analyse omhandler det jeg har valgt at kalde community-forankrede perspektiver som bygger på interviews med to personer med kendskab til LGBTQ området og voldsforebyggelse. Derefter kommer analysen af Claras fortælling, om at være i et forhold med vold som er opgavens hovedfokus. Derefter kommer afsnittet *samtalende narrativer* hvori jeg med udgangspunkt i de forrige analyser tager en samlet teoretisk diskussion omkring forudsætninger, samt hindringerne for italesættelsen af vold. Den sidste analyse er en metaanalyse, som rummer refleksioner omkring den samarbejdende undersøgelsesform med min hovedinformant. Metaanalysen afsluttes med en metodisk diskussion med udgangspunkt i Clara og mine erfaringer med den samarbejdende undersøgelsesform.

Del IV – Afslutning

I den fjerde og sidste del af opgaven samles trådene i en afsluttende konklusion, samt refleksioner med forslag til fremtidig forskning.

Tidligere forskning og viden om samkønnet vold

Generelt er vold i ikke-heteroseksuelle relationer et underbelyst felt indenfor voldsforskning. Ifølge etnologerne Gabriella Nilsson og Inger Lövkrona bygger det blandt andet på at man som forsker støder ind i en række etiske og metodologiske udfordringer omkring udvalg og studienes repræsentative karakter, da der er tale om usynliggjorte befolkningsgrupper. Nilsson og Lövkrona fremhæver dog at de studier som findes på området peger på at partnervold i samkønnede relationer er et lige så alvorligt og hyppigt problem som partnervold i heteroseksuelle relationer (Nilsson, Lövkrona, 2015: 42). Sociologen Claire M. Renzetti, der står bag en række studier omkring vold i samkønnede relationer understreger at det hverken er muligt eller hensigtsmæssigt at forsøge at måle og veje seksuelle minoriteters oplevelser og erfaringer med det formål at opnå sammenlignelige resultater med ”resten af befolkningen”. Dette skyldes ifølge Renzetti at ingen ved hverken hvor minoritetsgrupperne eller majoritetssamfundet starter og slutter og at vold i sig selv er et svært definerbart begreb, som forstås og defineres forskelligt, hvilket gør det vanskeligt at skabe sammenlignelige resultater i voldsundersøgelser generelt (Renzetti, 1997: 287). Renzetti fremhæver desuden stigmatisering, som en vanskeliggørende faktor for undersøgelserne: ”it is doubtful that a true prevalence study of lesbian and gay partner abuse is possible as long as the stigma attached to homosexual relationships leads many lesbian and gay men to hide their sexual identities from others, including researchers.” (Renzetti, 1997: 287). Dette er medvirkende faktorer til hvorfor vold i samkønnede relationer usynliggøres i såvel forskningen, som i resten af samfundet.

Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) ved Uppsala universitet har udgivet rapporten *VÅLD I SAMKÖNADE RELATIONER – en kunskaps- och forskningsöversikt* (Heimer et al, 2009). Ifølge forfatterne bag rapporten Gun Heimer, Eleonora Stolt, og Ann-Marie Tung Hermelin er vold i samkønnede relationer et forholdsvist nyt forskningsfelt. Feltet voksede frem primært i USA i løbet af 1980’erne, da radikale feministiske grupper begyndte at diskutere problemstillingen (Heimer et al., 2009: 25). Størstedelen af studierne omhandler vold i lesbiske relationer. Studier om vold i homoseksuelle mænds relationer halter efter og forskningen i biseksuelle og transpersoners forhold er yderst begrænset (Heimer et al., 2009: 7). Ifølge Heimer et al. hersker der i meget af forskningen på området en relativ konsensus om at magtudøvelsen som forekommer i heteroseksuelle og ikke-heteroseksuelle relationer er ensartede i deres form. Der tales ofte om former for vold som fysisk, psykisk, seksuel, materiel, økonomisk kontrol etc. Der er dog blevet udviklet forskellige teoretiske

modeller for at forklare og prøve at forstå hvorfor volden forekommer og hvordan volden tager sig ud. For forståelsens skyld skelner Heimer et al. mellem to former for studier: individforankrede forklaringer og strukturelt forankrede forklaringer. Individ eller mikro-perspektivet bruges specielt i nogle former for psykologiske studier til at identificere og klassificere voldsudøverens eller den voldsudsattes strategier. Undersøgelser som udgår fra er struktur- også kaldet makroperspektiv undersøger blandt andet hvilken indvirkning samfundets køns- og magtstrukturer har i opbygningen af parrelationer (Heimer et al., 2009: 7). Heimer et al. fremhæver socialpsykologiske studier, som eksempel på studier hvor individuelle og strukturelle faktorer studeres integreret, ved blandt andet at fokusere på hvordan homofobiske og hetero-sexistiske strukturer leder til en øget isolering og udsathed når det gælder vold i samkønnede relationer (Heimer et al., 2009: 7-8).

Nordiske perspektiver på vold i samkønnede relationer

Mit studie tager udgangspunkt i en dansk kontekst. Jeg vil derfor i dette afsnit diskutere hvilken viden, som findes på området vold i samkønnede relationer ud fra en dansk kontekst. Jeg vil derefter se over på den anden side af sundet og fremhæve nogle af de svenske tiltag på området og i den forbindelse inddrage resultaterne fra den første større svenske forskningsundersøgelse om vold i samkønnede relationer.

Behovet for forskning om vold i ikke-heteroseksuelle relationer er ifølge Heimer et al. påtrængende i de nordiske lande. (Heimer et al., 2009: 67). Man kan drage stor nytte af international forskning, men undersøgelser om vold bør i høj grad være kontekstforankrede. Dette skyldes at det er svært og problematisk at forsøge at sammenligne resultater mellem forskellige lande, da LGBTQ personers livsomstændigheder er forskellige, samt at hjælpeinstanser, sociale tilbud og lovgivning på området er kontekstbaseret (Heimer et al., 2009: 72). I den danske nationale handlingsplan på voldsområdet ”Indsats mod vold i familien og i nære relationer” fra 2014, blev vold i samkønnede relationer for første gang nævnt under afsnittet om øget oplysning og debat om følgerne af vold i nære relationer: “Der gennemføres kampagneaktiviteter som led i bekæmpelsen af vold i familien og i nære relationer, herunder i forhold til voldsudsatte mænd, stalking, vold i samkønnede relationer mv.” (Regeringen, 2014: 11). De specifikke indsatser på området blev dog ikke konkretiseret i handlingsplanen (Johansen et al., 2015: 21). Statens Institut for Folkesundhed udgav i oktober 2015 rapporten *LGBT-sundhed - Helbred og trivsel blandt lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner*. Katrine Bindsbøl Holm Johansen, Bjarne Laursen og Knud Juel stod bag rapporten som

konkluderer at LGBT personer generelt har mindre hensigtsmæssig sundhedsadfærd i forhold til resten af befolkningen i forhold til rygning, stress, samt brug af alkohol og stoffer (Johansen et al., 2015: 92). I Rapporten nævnes stigmatisering af seksuelle minoriteter og kønsidentiteter på forskellige niveauer i samfundet, som en mulig årsagsforklaring til uligheden i sundhedsforholdene (Johansen, et al., 2015: 20). Resultatet fra undersøgelsen understøttes af andre internationale undersøgelser, som ligeledes peger på homo-, trans-, og bifobiske samfundsstrukturer, som havende afgørende indvirkning på LGBTQ personers sundhed og trivsel (Girshick, 2002: 42). I rapporten er vold ikke et tema for sig selv. Undersøgelsen viser dog at 31 procent af de adspurgte havde følt sig diskrimineret eller chikaneret på grund af deres seksuelle orientering og 6 procent havde indenfor de sidste 12 måneder været udsat for fysisk vold, seksuel vold eller trusler herom, som de mente delvist eller helt skyldtes deres seksuelle orientering eller kønsidentitet (Johansen, et al., 2015: 20). Spørgsmålene omhandler dog ikke vold i nære relationer, men derimod primært vold i form af hadforbrydelser. I min informationssøgning omkring vold i samkønnede relationer, har jeg generelt oplevet at meget fokus på LGBTQ personer og vold udelukkende omhandler vold i form af hadforbrydelser, og meget lidt fokus er blevet givet til vold i nære relationer indenfor disse grupper.

Sverige har haft mere fokus på vold i samkønnede relationer både i forhold til forebyggende initiativer og rent forskningsmæssigt, selvom det stadig er et stærkt underbelyst felt indenfor voldsforskning i Sverige. Riksförbundet för homosexuellas, bisexuellas och transpersoners rättigheter (RFSL) har siden 1998 drevet en rådgivende brottofferjour, som yder rådgivning for voldsudsatte, pårørende og fagfolk i forhold til trusler og vold mod LGBTQ personer. De yder rådgivning for alle former for vold deriblandt vold i nære relationer og skriver følgende på deres hjemmeside: ”I vårt arbete kommer vi i kontakt med olika typer av våld och utsatthet. Det är inte alltid som det man utsätts för stämmer överens med hur ens bild av våld ser ut.” (RFSL Sverige, 2015). Et lignende fokus på vanskeligheden ved forståelsen af vold i LGBTQ relationer ud fra generelle forestillinger om partnervold løfter kønsforskerne Carin Holmberg og Ulrica Stjernqvist frem i deres studie *Våldsamt lika och olika – Om våld i samkönade parrelationer*. Studiet udkom i 2006 er det første større videnskabelig studie omkring partnervold i samkønnede relationer i Sverige. Studiet blev i 2008 genudgivet i en populærvidenskabelig form bearbejdet af journalisten Maria Jacobson (Jacobson, 2008: 8). Studiet *Våldsamt lika och olika* er et kvantitativt studie, som bygger på 2.013 personers besvarelser. De tilspurgte var alle medlemmer af RFSL. En fjerdedel af de tilspurgte rapporterede at de havde oplevet nogen form for fysisk, psykisk samt seksuel vold i et

forhold (Jacobson, 2008: 11). Rapporten konkluderede at der fandtes en stor videns brist omkring LGBT personers situation indenfor de organisationer og hjælpeinstanser som arbejder med voldsudsatte. En del af organisationerne udgik fra at LGBT personer primært henvender sig til LGBT organisationer, når de udsættes for vold. Spørgeundersøgelsen viste dog at det var et meget lille antal af de tilspurgte som havde søgt professionel hjælp og de som havde, primært havde søgt hjælp indenfor de traditionelle platforme som sociale myndigheder, psykiatrien, familierådgivning etc. Yderligere var det et meget lille antal som havde valgt at politianmelde volden (Jacobson, 2008:11). Forankringen af begrebet ”Mænds vold mod kvinder” betyder ifølge Holmberg og Stjernqvist at de instanser som er sat i verden til at hjælpe voldsudsatte bygger på en skabelon om at hjælpe kvinder som udsættes for vold af en mandelig partner.

Däremot kan vi säga att när det gäller frågor om våld i nära relationer i allmänhet och våld i samkönade parrelationer i synnerhet, handlar det om vilka frågor man ställer och vilken tolkningsram man har. Eller med andra ord; som man frågar får man svar (Holmberg, Stjernqvist, citeret Jacobson, 2008: 5).

Genudgivelsen af studiet havde især til hensigt at skabe fokus på den manglende forståelse i mødet mellem voldsudsatte og de sociale hjælpeinstanser og er derfor særligt tiltænkt de fagpersoner som møder voldsudsatte i deres professionelle arbejde (Jacobson, 2008: 53).

Vold i lesbiske relationer – diskussioner og dilemmaer

Hvor de foregående afsnit har omhandlet forskning om vold i samkønnede relationer mere generelt og ud fra kontekstbaseret viden på området, vil jeg nu se nærmere på det afgrænsede felt som mit studie placerer sig indenfor, nemlig vold i lesbiske relationer. Jeg vil i følgende afsnit fremhæve nogle af de studier som har inspireret mig i mine undersøgelser, og som jeg mener giver et godt indblik i feltets tværdisciplinære karakter, samt fremhæve hvilke diskussioner og dilemmaer som former feltet.

Kerry Lobels antologi, *Naming the Violence: Speaking Out About Lesbian Battering*, nævnes ofte som værket der satte vold i lesbiske relationer på dagsordenen tilbage i 1986. Antologiens 26 tekster bygger blandt andet på lesbiske kvinders egne fortællinger om partnervold (Heimer et al., 2009: 25; Giorgio, 2002: 1235). Sidenhen er der udkommet en række antologier om emnet. En del fremhæver ligeledes voldsudsattes egne fortællinger om vold i parrelationer kombineret med

tværdisciplinære forskningsudgivelser. Professor i kommunikation Grace Giorgio inddrager i sit studie: "Speaking Silence - Definitional Dialogues in Abusive Lesbian Relationships" fra 2002 lesbiskes erfaringer med at leve i forhold med vold. Giorgio belyser i sit studie: "how lesbian victims struggle to define the relationship's abuse, their lesbian identity, and their own understanding of gendered violence in the context of cultural and institutional stigmatization of lesbians." (Giorgio, 2002: 1233). Jeg har ladet mig inspirere af Giorgios studie dels på grund af dets sproglige fokus på fortællinger fra personer som har været udsat for vold, dels på grund af studiets kobling mellem samfundets skabelse af stigmatiserede grupper og dets betydning for forståelsen af vold. Fokus på samfundsstrukturernes betydning for forståelsen, håndtering og konsekvenserne af vold er et andet fokusområde inden for feltet. Specielt siden starten af år 2000-tallet ses en stigende interesse for mere intersektionelle perspektiver i forskningen om partnervold. Inden for denne bevægelse har emnet vold i lesbiske relationer spillet en vigtig rolle ifølge sociologen Natalie J. Sokoloff og kriminologen Ida Dupont som står bag et intersektionelt studie om vold i nære relationer fra 2005. Det faktum at både voldudøver og voldsudsat er en kvinde, viser ifølge Sokoloff og Dupont nødvendigheden af en udvidelse kønsmagtsperspektivet for at kunne begrebsliggøre vold (Sokoloff, Dupont, 2005: 43). Sokoloff og Dupont understreger nødvendigheden i at udfordre kønsmagtsanalysens monolitiske position og supplere den med flere forklaringsmodeller (Sokoloff, Dupont, 2005: 39). Måden hvorpå man taler om vold er, ifølge Sokoloff og Dupont, nært koblet til ens sociokulturelle baggrund og kontekst. De understreger dog at de med dette ikke mener at vold skal forstås relativt, men at man skal sørge for at personer som udsættes for vold kan begribeliggøre volden inden for det kulturelle rammeværk som er meningsskabende for dem (Sokoloff, Dupont, 2005: 42). Sokoloff og Dupont betoner vigtigheden i at forskere understreger strukturernes determinerende rolle samtidig med at anerkende de reelle forskelle som personer fra forskellige grupperinger i samfundet oplever (Sokoloff, Dupont, 2005: 45):

Our position is that the crucial task of giving voice to marginalized and oppressed women who are battered should not obscure the reality that "race, class, and gender. . . [are] structures of oppression that are somehow larger than the individuals who produce them" and are integral to understanding domestic violence in diverse communities. (Sokoloff, Dupont, 2005: 45)

Ovenstående citats fokus på forståelsen af vold ud fra et community perspektiv leder til endnu en nævneværdig diskussion, som har betydning for forskningen på emnet – nemlig afgrænsningen af målgruppen indenfor termen community. Sociologen Lori B. Girshicks undersøger i sit studie

Woman-To-Woman Sexual Violence – Does She Call It Rape? (2002) specifikt seksuel vold i lesbiske og biseksuelle relationer, og understreger i dette studie nødvendigheden i at bryde tavsheden om vold inden for de biseksuelle og lesbiske communities (Girshick, 2002: 19-20). Et lignende fokus på community ansvar findes blandt andet i antologien *Intimate Betrayal: Domestic Violence in Lesbian Relationships* fra 2001. Den tværdisciplinære antologien er udgivet af Ellen Kaschak som taler ud fra det psykologiske felt. Kaschak skriver således:

The entire community must be educated, must be disabused of the incorrect and biased ideas about this practice. The lesbian community must refuse the privacy that allows the perpetrator to continue unimpeded and places the entire demand of truth on the shoulders of the abused and traumatized woman. (Kaschak, 2001, s. 5).

Kaschak er blevet kritiseret for ikke at inddrage biseksuelle og transpersoners erfaringer i antologien. Diskussionen omkring in- og ekskludering i forskningen er en debat som præger forskningsfeltet, og det kommer tydeligt frem i den forskellige brug af begrebet community. I min litteraturgennemgang oplever jeg at community betegnelsen anvendes meget forskelligt i de forskellige studier og inkluderer blandt andet: "lesbian and bisexual communities", (Girshick, 2002: 50), "LBT communities" (Ohms, Fisher & Gold, 2011) eller et mere udefineret "the community" (Kaschak, 2001: 5) og så videre. Sproget har her afgørende betydning for hvem som inkluderes og ekskluderes i disse former for undersøgelser, og det er et tilbagevendende emne for kritik og granskning indenfor feltet. En anden konflikt af mere teoretisk karakter gælder balancegangen mellem at vedholde et strukturelt magtfokus på partnervold og samtidig udfordre kønsmagtsanalysens suveræniteten som forklaringsmodel. Dette er, ifølge Renzetti, et af de vigtige dilemmaer som præger og samtidig hindrer forskningen på området (Renzetti, 1997: 285, 289). Frygten for at underminere kønsmagtsanalysen ved at sætte fokus på vold i lesbiske relationer kan lede til berøringsangst, særligt for feministiske forskere. Ifølge Nilsson og Lövkrona kan det dog virke som et paradoks da heteronormative strukturer bidrager til at forme volden ved blandt andet at usynliggøre, underminere og seksualisere den vold som forekommer i lesbiske relationer (Nilsson, Lövkrona, 2015: 42). Køns- og kulturforsker Goldina Smirthwaite og sociolog Carin Holmberg peger på at fraværet af et magtanalytisk perspektiv kan føre til at volden lettere bliver tolket som et individuelt problem i de grupper som udelukkes af analysen, og dette kan have betydning for voldens karakter (Smirthwaite, Holmberg, 2014: 107). En anden og lignende problematik, som kan lede til berøringsangst inden for forskningen, er ifølge Sokoloff og Dupont,

frygten for at påføre de involverede parter yderligere stigmatisering gennem en reproduktion af negative, stereotypiske forestillinger om gruppen/erne (Sokoloff, Dupont, 2005: 47). En måde at sikre sig mod dette kan, ifølge Sokoloff og Dupont, være ved at anvende det sociologen Valli Kalei Kanuha kalder: ”a community action model”, med fokus på empowerment og inkludering. Kanuha understreger betydningen af aktivt at involvere samfundsgruppen i at undersøge og bekæmpe volden inden i gruppen, og samtidig undersøge hvilke typer af vold som truer gruppen ”udefra” da disse to er stærkt koblet til hinanden (Citeret, Sokoloff, Dupont, 2005: 48):

That is, strategies designed to combat violence within communities (sexual/domestic violence) must be linked to strategies that combat violence directed against communities (i.e., police brutality, prisons, racism, economic exploitation, etc.)” ... One without the other is inadequate; for battered women on the margins of society, the two are intimately connected. (Sokoloff, Dupont, 2005: 52).

Jeg har i udarbejdelsen af min problemstilling og det metodiske fokus ladet mig inspirere af det community-baserede perspektiv med brugen af inddragende metoder som fokus for undersøgelsen. Ud fra de værker jeg har valgt at fremhæve er der en tendens til at belyse emnet tværdisciplinært og særligt i form af antologier. Mange af studierne bruger lesbiske og biseksuelles egne fortællinger om vold til at belyse problematikken, samtidig med at de forholder sig kritisk til samfundsmæssige diskurser som usynliggør og vanskeliggør forståelsen og italesættelsen af disse erfaringer. Definitionen af undersøgelsesgruppen varierer i studierne, og det er også genstand for kritik i feltet. Der hersker en forskningsmæssig berøringsangst inden for feltet i forhold til at underminere kønsmagtsanalysen som forklaringsmodel eller stigmatisere de marginaliserede grupper yderligere. Derudover opmuntres der til en revurdering af ensidige teoretiske modeller og analyser af vold som ikke begrebsliggør de erfaringer som personer indenfor marginaliserede grupper oplever, og der efterspørges nye inkluderende metoder til at undersøge emnet.

Del II – Rammeværk og udformning

Materiale

Jeg har ladet interviewmaterialet være i fokus for mit studie ved at tage udgangspunkt i de fortællinger mine informanter og jeg har skabt sammen i projektet. At finde personer som havde lyst og mulighed for at deltage i projektet viste sig at være mere udfordrende og krævende end jeg kunne have forestillet mig. Da en del af mit undersøgelsesfokus handler om hvordan man kan undersøge emnet, vil jeg ud fra mine erfaringer med at søge deltagere diskutere de udfordringer jeg har stødt på i løbet af projektet, samt hvilke refleksioner jeg har gjort mig i den forbindelse. Jeg vil i starte dette afsnit med at præsentere mine projektdeltagere.

Præsentation af projektdeltagere

Jeg har tre projektdeltagere som har stillet op til interviews i studiet. I forbindelse med hvert interview har jeg spurgt deltagerne hvordan de ønskede at blive præsenteret i opgaven. De tre deltagere har alle et forskelligt forhold til emnet, derfor fremstår den ene ved navn, den anden med titel og den sidste under pseudonym. Jeg har haft et interview med Chris Poole, som er konsulent i voldsforebyggelse med mange års erfaring med undervisning og konsulentvirksomhed for blandt andet for det kriminalpræventive råd. I sit kursuskatalog har Poole desuden udbudt kurser for lesbiske omkring hadforbrydelser og partnervold. Poole kontaktede mig, efter at have set et af mine opslag, hvor jeg søgte informanter. Den anden projektdeltager er bipolitisk talsperson og rådgiver for LGBT Danmark, som jeg kontaktede for at spørge om organisationens erfaringer med emnet. Hun har samtidig hjulpet med at sprede mine opslag via LGBT Danmarks platforme på de sociale medier. Tredje projektdeltager er Clara. Clara er et pseudonym jeg har valgt. Clara er studerende og i midten af 20'erne og identificerer sig som lesbisk. Clara og jeg kom i kontakt via sociale medier, da jeg søgte personer som havde erfaring med at være i et lesbisk forhold med vold.

Hard to reach groups

Jeg vil i dette afsnit diskutere nogle af de vanskeligheder jeg har mødt i ”jagten” på deltagere til projektet. Til dette har jeg taget udgangspunkt i forsker i human geography Kath Brownes refleksioner omkring rekrutteringsprocesserne til sin afhandling *Power, performativities and place: living outside of heterosexuality*. Browne gør i sit studie brug af sit sociale netværk til at få kontakt til projektdeltagere som identificerer sig som ikke-heteroseksuelle kvinder (Browne, 2005: 47, 48). At finde deltagerne til undersøgelser som omhandler specifikke individer, grupper eller oplevelser som ikke møder anerkendelse, anseelse eller accept af majoritetssamfundet kan være vanskeligt og

til tider problematisk ifølge Browne. Browne understreger at tilgængeligheden forværres særligt når der er tale om undersøgelser som handler om seksualitet da dette af mange anses som værende for privat et emne til at diskutere i en offentlig undersøgelse. Jo mere følsomt et emne er, desto sværere er det at finde deltagere (Browne, 2005: 47-48). Et tabuiseret emne som vold inden for en minoritet, som samtidig oplever diskriminering i forhold til majoritetssamfundet, scorer derfor højt på skalaen over svært tilgængelige grupper, hvilket jeg også tidligt i processen måtte erkende.

Snowball sampling og kategoriserings problematik

En hyppig anvendt teknik som ofte anvendes af personer som driver forskning inden for svært tilgængelige befolkningsgrupper er *snowball sampling*. Det er en metode hvor man anvender interpersonelle relationer og netværk til at få kontakt til potentielle deltagere (Browne, 2005: 47). Der kan både være tale om forskerens eget netværk hvis denne tilhører gruppen/erne som undersøges. Der kan også være tale om at anvende de enkelte deltagers netværk til at få adgang til flere deltagere (Browne, 2005: 48). *Snowball sampling* kan med rette klandres for at være en *bias* teknik til at skabe data idet det ikke er en vilkårlig gruppe som undersøges, men derimod et gruppe baseret på forskerens eget netværk eller dennes adgang til sociale netværk (Browne, 2005: 51). Jeg mener at Giorgio med følgende udsagn formår at ramme teknikkens egenskaber: "Qualitative researchers refer to this method as snowballing. I also call it good luck and social capital." (Giorgio, 2002: 1237). Det at jeg selv identificerer mig som en del af den undersøgende gruppe kan både ses som en fordel og en ulempe i forhold til rekruttering. Identificeringen gør det umiddelbart lettere for mig at få adgang til personer indenfor LGBTQ communities (Browne, 2005: 50). Men da der er tale om et særligt følsomt emne, kan min identificering også ses som en hindring. Jeg fik for eksempel gennem mit netværk kontakt til en potentiel interviewdeltager som havde været udsat for vold af en tidligere partner. Personen følte sig dog ikke tryk ved at tale med mig om emnet da denne frygtede at vi kunne have flere netværksforbindelser. Da jeg fra starten af var bevidst om at vold kan være et svært emne at tale med, valgte jeg ikke at kontakte de personer tættest på mig som jeg vidste havde erfaring med emnet. Jeg ønskede ikke at nogen skulle føle sig pressede til at stille op i projektet på grund af deres personlige forhold til mig. Samtidig er jeg af den overbevisning at det er et emne som muligvis kan være lettere at tale om med en person/personer som ikke indgår i ens omgangskreds (Browne, 2005: 54). Mit sociale netværk og kendskab til emnet gjorde det derfor sværere at finde projektdeltagere via mit sociale netværk. Jeg valgte derfor en anden tilgang. Jeg kontaktede LGBT Danmark og spurgte om muligheden for at lave et interview med en repræsentant

derfra. Derudover valgte jeg at lave opslag omkring mine undersøgelser som jeg delte både på LGBT Danmarks hjemmeside og diverse LGBTQ Facebook grupper og sider. Alle grupperne var enten offentlige eller semi-offentlige, så for at se indhold og opslag skal være medlem af gruppen. Her stødte jeg på en ny problematik i forhold til at søge deltagere inden for en svær tilgængelig gruppe, nemlig kategoriseringsproblematikken. Når man ligesom jeg har anvendt LGBTQ platforme for at søge undersøgelsesdeltagere, er det kun visse typer af potentielle deltagere man sigter efter. Nemlig personer som kan identificere sig med termer som ”homoseksuel” ”lesbisk”, ”kvinde” etc. og som benytter sig af LGBTQ platforme (Browne, 2005: 49). Dette ekskluderer dermed personer som ikke anvender eller føler sig bekvemme med disse former for kategorier og/eller ikke er åbne om deres seksualitet (Browne, 2005: 50). Det er problematisk at disse personer ekskluderes fra undersøgelser og ikke får gehør for deres oplevelser og erfaringer. Jeg vil i næste afsnit diskutere denne problematik nærmere.

Udvalgs diskussion

Jeg anvender i dette studie mundtlige fortælling som udgangspunkt til at belyse min problemstilling. Som jeg var inde på i foregående tema er mit udvalg stærkt præget af hvilke personer jeg kunne få adgang til. Faktorer som alder, køn, klasse, seksualitet og så videre determinerer hvem som føler sig bekvemme ved at tale med mig, og hvem jeg har adgang til gennem mit netværk (Browne, 2005: 51-52). Det er langt fra alle som har lyst eller mulighed for at berette om deres oplevelser med vold. Det er vigtigt at være opmærksom på de fortællinger som ikke findes i et studie som dette. Historikeren Matilda Svensson skriver om problematikken ved at anvende beretninger som materiale i sin afhandling om sygdomsberetninger: ”Berättelser från människor som av någon anledning inte velat minnas eller inte velat dela med sig av sina minnen bör alltså saknas. Det här kan betyda att särskilt traumatiska eller känsliga berättelser, och för den delen även berättelser som uppfattats självklara och ointressante, inte återfinns.” (Svensson, 2012: 54). Der findes derfor en lang række af hindringer for deltagelsen i et studie som dette. Det kan være at potentielle deltagere ikke har lyst til at mindes deres oplevelser grundet deres følsomme karakter. Det kan også være at de ikke definerer deres oplevelser som vold, og derfor ikke anser deres beretninger som relevante for studiet. Som jeg var inde på i foregående afsnit handler det også om, at den pågældende person kan identificere sig med studiets kategoriseringer (Heimer et al., 2009: 72). I såvel interviewsituationen som i udvalgsfasen bør man, som undersøger, være opmærksom på hvilke magtrelationer man indgår i, i forhold til projektdeltagerne. Sproget der

anvendes i opslagene og i interviewet kan have stor betydning for om potentielle deltagere føler sig inkluderede og trygge ved at deltage i projektet (Thomsson, 2002: 125; Ramazanoğlu, Holland, 2002: 158-159). I min jagt efter informanter forsøgte jeg at lave en opslagstekst som skulle være så inkluderende som mulig i forhold til seksualitet og køn, men dette gjorde også formuleringen af målgruppen mere kringlet. Et eksempel på dette var da en Facebook bruger reagerede på opslagens formulering: ”Du behøves ikke identificere dig som lesbisk eller cis-kønnet.” Brugeren gav udtryk for at denne ikke forstod hvordan en sådan identificering var mulig. På den måde kom opslaget til at inkludere personer som har erfaring med termen cis-kønnet og ekskluderede personer som ikke har kendskab til betegnelsen. Den sproglige formulerings forsøg på rummelighed kan derfor paradoksalt nok have haft den modsatte effekt (for opslag se bilag 1). Udvalg handler langt hen af vejen om tilgængelighed og tryghed ved at deltage i denne form for studier (Thomsson, 2002: 66), og det har vist sig at være langt mere komplekst end jeg havde forestillet mig inden projektets start.

Etiske overvejelser i det emancipatoriske projekt

Når man har til hensigt at forske om et emne som vold, er man nødsaget til at reflektere grundigt over projektets etiske retningslinjer. Jeg har tidligere beskrevet vold som værende et følsomt emne. I dette afsnit vil jeg komme ind på etiske overvejelser omkring at drive et inkluderende studie omkring vold. Til dette udgår jeg fra Julia Downes, Liz Kelly og Nicole Westmarlands refleksioner omkring ”Ethics in Violence and Abuse Research – a Positive Empowerment Approach”. At undersøge et følsomt emne ved hjælp af mundtlige fortællinger lægger et stort ansvar på undersøgeren ifølge Downes et al. da muligheden for retraumatisering kan forekomme (Downes et al., 2014: 2.6). Dog understreger de at forskere bør være påpasselig med at antage at alle personer som har været udsat for vold er ude af stand til at forstå hvilke risici og konsekvenser deres deltagelse i undersøgelser kan have for dem (Downes et al., 2014: 2.8) Downes et al. mener at den medicinske klassificering af voldsudsatte, som en særlig sårbar gruppe, kan være med til at reproducere negative stereotype billeder af personer som har været udsat for vold og overgreb (Downes et al., 2014: 2.8). Downes et al. forholder sig kritiske overfor benævnelsen af vold som et ”særligt følsomt” emne som derved pålægger undersøgerne ekstra etiske retningslinjer. De advokerer for at al forskning som omhandler mennesker bør gå igennem særlig granskning af etiske retningslinjer ligegyldigt, ligegyldigt emnets karakter (Downes et al., 2014: 2.6). Downes et al. mener at man bør tilskynde en ”Positive Empowerment Approach” hvor personerne som har været udsat for vold inkluderes i undersøgelserne og anses som værende i stand til at agere som aktive

subjekter i undersøgelsen frem for undersøgelsesobjekter: Downes et al. har igennem deres studier af voldsudsatte og voldsudøvere udarbejdet en etisk protokol ud fra de værdier som de mener bør være tilstede for at sikre en sådan tilgang i studier om vold og overgreb. Til det kræves ifølge Downes et al. et aktørskabsperspektiv for de involverede parter i projektet, at forskningen opmuntrer deltagerne til at tage beslutninger som forbedrer deres situation, og at man fra projektets side maksimerer mulighederne for at deltagelsen i projektet får en positiv virkning på deltagerne (Downes et al., 2014: 3.2). Inddragelsen af projektets deltagere som aktive subjekter skal være præget af tilvalg fra deltagernes side gennem de forskellige faser af projektet betoner Mary Ellsberg og Lori Heise som står bag *Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Ellsberg og Heise understreger betydningen af at indsætte deltagerne i projektets anvendelse og fremgangsmåde, og at det er vigtigt at være tydelig med at deltagelsen er helt frivillig og forgår på deltagernes præmisser. De understreger samtidig at reaktionerne på de oplevelser som berettes om kan tage forskellig form i de forskellige faser i projektet og uforudsete reaktioner kan forekomme (Ellsberg, Heise, 2005: 36). Jeg har ladet mig inspirere af ovenstående refleksioner i inddragelsen af projektdeltageren Clara. Jeg har desuden fulgt ovenstående retningslinjer ved at gøre det klart for såvel Clara, som for de to andre deltagere at de når som helst har kunnet melde sig ud af projektet, afbryde interviewet, komme med tilføjelser eller trække udtalelser tilbage. Jeg har desuden fulgt op på mine interviews med Clara efterfølgende. Jeg har understreget over for projektets deltagere at de har det sidste ord i fremstillingen af deres narrativ, og har derfor også ladet dem læse et udkast inden aflevering.

Metode

Jeg begynder metodedelen af opgaven med en teoretisk og metodologisk diskussion af emancipatoriske studier. Herefter fortsætter jeg med en reflektiv diskussion omkring hvordan min ”insiderpositionering” har påvirket mit arbejde med emnet. Afslutningsvis gennemgår jeg min metodiske fremgangsmåde i forhold til det at interviewe og samarbejdet med Clara.

Emancipatoriske studier – metodologiske refleksioner

Oral history offers feminist researchers a way of decentering authority, depending on how a study is designed. The decentering of authority resonates with many feminists, and particularly feminists who are interested in the emancipatory possibilities and conditions of empowerment of research practice and collaborative knowledge building (Leavy, 2007: 168).

Den mundtlige fortælling konstrueres dialogisk. Det giver derfor mening, ud fra en feministisk forskningsposition, at fortsætte den efterfølgende konstruktion af narrativer i samme dialogiske form. Tanken om at drive et inkluderende studie var i mine tanker lige fra begyndelsen. Det begyndte med tanken om at inddrage mine informanter ved at få deres godkendelse af mine tolkninger og give dem mulighed for løbende at inddrage nye tanker og ideer. I løbet af projektet tog ideen om et samarbejde mere og mere fat i mig. Jeg har derfor valgt at inddrage Clara i flere faser i projektet for at hendes perspektiver i højere grad kan være med til at forme projektet. Jeg har valgt ordet dialogisk i denne beskrivelse da jeg synes det dækker over den dynamiske proces som jeg stræber efter. Jeg sidder stadig på en stor del af tolkningsretten, og i et forsøg på at decentralisere denne tolkningsret vender jeg tilbage til Clara, ikke bare for at søge godkendelse af det færdige produkt, men for at indlede en samtale om fremstillingen af narrativ/en/erne og hendes løbende refleksioner (Leavy, 2007: 168, 169). Jeg stræber efter at skabe en undersøgelse som bygger på det som Leavy benævner som ”collaborative knowledge building” (Leavy, 2007: 168). Leavy understreger at den samarbejdende undersøgelsesproces indebærer en række praktiske, etiske og analytiske beslutninger, som kræver at forskeren forholder sig reflektivt til sin egen positionering igennem de forskellige faser af projektet (Leavy, 2007: 169). Som Oliver skriver ud fra sine erfaringer med at drive studier indenfor disability studies, er forskning blot et middel for emancipation for de deltagende parter og ikke per definition emancipatorisk i sig selv (Oliver, 1997: 25). Ud fra dette perspektiv har jeg lagt en stor del af mit fokus i opgaven på at reflektere over

hvorvidt studiet lykkedes med at omfavne idealerne om at være for de deltagende parter. Jeg vil samtidig diskutere mulighederne, såvel som de potentielle faldgrupperne som findes ved denne form for undersøgelser.

Refleksivitet og insider positionering

Et af de begreber som feministisk forskning har bragt ind i den samfundsfaglige forskning, og som har spredt sig på tværs af forskellige discipliner, er begrebet refleksivitet (DeVault, Gross, 2007: 182). At arbejde refleksivt betyder, ifølge den psykologiske forsker Heléne Thomsson, at man tillader forskellige tanker og ideer støder ind i hinanden i en proces hvor man anerkender at viden skabes snarere end indsamles, og at ”undersøgeren” selv indgår som en del af det som undersøges (Thomsson, 2002: 38-39). At arbejde refleksivt kræver, ifølge kønsteoretikerne Caroline Ramazanoğlu og Janet Holland, at man tænker kritisk over konsekvenserne af ens tilstedeværelse i alle de forskellige stadier af undersøgelsesprocesserne (Ramazanoğlu, Holland, 2002: 158). Min position som insider i undersøgelsesfeltet kan have forskellig betydning for forskellige stadier af projektets forløb, og det har med sikkerhed en betydning for udformningen af projektet. Insider forskning er, ifølge sociologerne Sue Wilkinson og Celia Kitzinger, forskning: “where the investigator studies herself, those like her, her family or her community.” (Wilkinson, Kitzinger, 2013: 251). Ifølge Wilkinson og Kitzinger kan insider positioneringen have forskellige virkninger alt efter hvordan den anvendes. I nogle tilfælde kan det anvendes strategisk til at få tilgang til svært tilgængelige grupper og skabe bedre indblik i et ellers ikke tilgængeligt felt (Wilkinson, Kitzinger, 2013: 252). Jeg har ladet mig inspirere af Giorgios insider positionering i hendes forskningsprojekt, da jeg ligeledes oplever min positionering som en styrke i interviewsituationen og i forhold til at bedrive feministisk forskning:

I have found that shared knowledge and experience between researcher and participant produce conversations about the nuances of lesbian identity, community, and violence. Moreover, because the participants knew of my status, they often turned the microphone around on me in the true spirit of feminist qualitative research methods (Giorgio, 2002: 1237).

Mari Bjørkman beskriver i sin afhandling om lesbisk sundhed sin positionering som en fordel i relationen til informanterne. Hendes egen position som lesbisk var med til at skabe en tilhørighed og dermed et trygtere og mere fortroligt ”rum” (Bjørkman, 2012: 50). Det at jeg identificerer mig som lesbisk, og tilmed har erfaring med at være i et forhold med vold, kan betyde at deltagerne i

projektet føler sig tryggere. Det er muligt at de forventer at jeg har en forståelse for emnet og for feltet generelt. Jeg forlader ikke "feltet" så snart mit arbejde er overstået, så det minimerer også chancerne for at jeg, som undersøger, skulle have det Browne betegner som en "hit and run" tilgang til undersøgelsesfeltet (Browne, 2005: 57). Renzetti beskriver nogle af de vanskeligheder hun stødte på ud fra hendes outsider positionering som heteroseksuel og forsker om vold i samkønnede relationer. I begyndelse blev hun mødt med forundring over problematikens eksistens og en nærmest voyeuristisk interesse fra heteroseksuelle kollegaer hvor hendes homoseksuelle kollegaer udtrykte skeptisk i forhold til hendes berettigelse til at skrive om emnet (Renzetti, 1997: 285). Min tilgang til emnet har været påvirket af at jeg gennem min identificering og erfaring med at være i et forhold med vold, har følt mig berettiget til at skrive om det, hvilket igen har hjulpet mig i min tilgang til feltet. Svensson understreger dog nødvendigheden af kritisk at granske denne form for berettigelsesfølelse og ikke udgå fra at egne erfaringer per automatik gør en bedre til at undersøge det givne emne (Svensson, 2012: 18). Wilkinson og Kitzinger adresserer ligeledes berettigelsesaspektet ved den eksplicite brug af insiderperspektivet:

This strategy can feel egalitarian, and may lead to false assumptions of commonality, such that the researcher thinks her insider status entitles her to represent the voice of her participants in what is essentially her own (Wilkinson, Kitzinger, 2013: 253).

Der findes derfor en risiko for at forskerens erfaringer bliver overprivilegerede i studiet, hvis ikke denne forholder sig reflektivt og kritisk til sin egen dobbeltpositionering som undersøger og "felt" i studiet (Wilkinson, Kitzinger, 2013: 253-254). Bjørkman er inde på lignende problematik som hun kalder som "feltblindhed". Ved det menes faren for at tage aspekter for givet på grund af deres hverdagslige karakter i undersøgerens eget liv eller antagelser om at man har samme forståelse på grund af ens fælles seksualitet. Dermed risikerer undersøgeren at projicere sine egne tanker og oplevelser over på deltagernes udsagn (Bjørkman, 2012: 50-51). Inddragelsen af Clara i analysen ser jeg som en mulighed for at modvirke feltblindhedseffekten. Med den er der større chancer for at jeg bliver konfronteret med mine selvomsluttende konklusioner i processen. Jeg har i dette afsnit diskuteret nogle faldgrupper og fordele som findes ved insiderpositioner. Med udgangspunkt i Ramazanoğlu og Hollands refleksioner om det at bedrive feministisk forskning vil jeg afsluttende konkludere at det handler om, fra såvel outsider som insider positioner, at forholde sig reflektivt over for ens eget forhold til det som undersøges, granske effekten af ens tilstedeværelse og være

bevidst om ens ansvar over for deltagerne og den viden som produceres (Ramazanoğlu, Holland, 2002: 159).

Metodisk fremgangsmåde

Før hvert interview har jeg sendt en beskrivelse af projektet med min egen positionering og specialets fokus. Efterfølgende har jeg sendt den transskriberede tekst til mine informanter og givet dem mulighed for at komme med tilføjelser eller rettelser, hvilket også har forekommet. Jeg har anonymiseret teksten efter aftaler med projektdeltageren, og efter begge møder med Clara har jeg fulgt op på vores interviews for at høre hendes reaktion på forløbet. Derudover har vi løbende haft mailkontakt omkring processen. Mit første interview med Clara havde udgangspunkt i hendes fortælling om at være i et forhold med vold. Det andet interview, som jeg har valgt at kalde metasamtalen, fandt sted efter første analyse af fortællingen. Her mødtes vi og diskuterede analysen og vores oplevelser af at være med i projektet. Næste afsnit omhandler de overvejelser jeg har gjort mig i forhold til at skabelsen af interviewsituationen, særligt med henblik på mine interviews med Clara.

Interview struktur – kunsten at være en gensidig og aktiv lytter

Jeg har varieret interviewstrukturen i forhold til mine tre projektdeltagere på grund af deres forskellige forhold til emnet. I mit første interview med Clara, har jeg været opmærksom på at lade hende styre samtalen, så hun kunne berette frit om sine oplevelser (for interviewguides se bilag 2). Ved de to andre interview har jeg haft en række spørgsmål klar, samtidig med at jeg har lagt op til at de kunne komme med indskydelser og refleksioner omkring emnet løbende (for interviewguides, se bilag 3 og 4). Thomsson understreger at inddragelse af flere aktører kan være med til at belyse et emne mere nuanceret: ”Det här ger en nyanserad och oftast komplex bild av upplevelser som var och en annars tenderar att särskåda ur sin egen snäva synsvinkel” (Thomsson, 2002: 29). Ved mit første interview med Clara, har jeg med inspiration fra Minister anvendt interviewguiden som et hjælpepapir med potentielle temaer da det er mit ønske at skabe et dybdegående og et open-ended interview frem for en struktureret og kronologisk opbygget struktur (Minister, 1991: 37). Jeg opmuntrede Clara til at opbygge sin fortælling ud fra forestillingen om hændelsesforløbet som værende en bog inddelt i forskellige kapitler. Denne narrative associationsleg anvender Johansson med inspiration fra den narrative forsker Catherine K. Riessman, og denne forestilling skulle gerne opmuntre interviewdeltageren til at bygge sin beretning op efter temaer og samtidig indstille interviewdeltageren på at denne gerne må tage styringen, og at der ikke er en forventning om at

denne skal følge interviewerens planlagte spørgsmål (Riessman, 1993: 54-55; Johansson, 2014: 83). Jeg var særligt opmærksom på ikke at lade mig styre af de nedskrevne temaer og være lyttende til udviklingen af den samtalen således at det var Claras narrativ som styrede samtalen.

At vende tilbage

Jeg begyndte i løbet af transskriberingen at analysere ved at se og lytte efter overordnede temaer i interviewet. Ved at lytte til lydfilen og samtidig gennemgå den transskriberede bliver jeg opmærksom på andre fremtrædende temaer end dem jeg havde haft i tankerne ved indgangen til interviewet (Thomsson, 2002: 148) Derefter vender jeg tilbage til den transskriberede tekst, læser den igennem adskillige gange, hver gang med et nyt fokus. Læsningen bliver hele tiden farvet af hvilken del af temaerne jeg fokuserer på. I en gennemlæsning er jeg især opmærksom på gentagelser, og interessante formuleringer og spontane fortællinger, i andre læsninger gennemgår jeg teksten mere temaorienteret. I løbet af den første analyse af Claras fortælling noterer jeg således temaer og spørgsmål ned som jeg ikke har fået spurgt ind til under første interview. At vende tilbage og lave endnu et interview med samme person er en måde hvorpå man kan give mere magt til interviewdeltageren, da denne dermed har bedre mulighed for at få mere indflydelse over materialet og håndteringen af dette (Andrews et al., 2013: 56). Samtidig giver det også jeg, som undersøgeren, en mulighed for at få afklaret og uddybet spørgsmål som er dukket op i løbet af analyseprocesserne.

Rammesætning for metasamtale

En måde man kan forsøge at udligne magten mellem ”den som undersøger” og ”den som undersøges” er, ifølge Ramazanoğlu og Holland, at se det som en samarbejdende proces med plads til gensidige inputs fra begge parter i alle dele af undersøgelsesprocessen (Ramazanoğlu, Holland, 2002: 159). Dog er det vigtigt at være bevidst om sin privilegerede position som undersøger. Selvom jeg bestræber mig på at skabe et solidarisk og lige forhold til mine interviewdeltagere, befinder jeg mig som undersøger i en privilegeret position som fortolker. En måde jeg forsøgte at udjævne denne magtrelation, med inspiration fra Johansson, var ved at inddrage min projektdeltager Clara igennem forskellige faser i projektet (Johansson, 2014: 73). Jeg har valgt at kalde det efterfølgende interview for en metasamtale, da jeg ønskede en dialog omkring projektet, hvor begge parter kunne byde ind med spørgsmål, refleksioner og tanker omkring projektet. En uge inden metasamtalen sender jeg analysen af vores første interview til Clara sammen med min

problemstilling og mine teoretiske udgangspunkter. Da vi mødes en uge senere starter jeg med at sætte rammen for interviewet som jeg ønsker skal tage form som en samtale omkring projektet, og jeg opmuntrer Clara til at komme med indvendinger og spørgsmål løbende. Jeg byder desuden ind med mine overvejelser og oplevelser i forhold til de spørgsmål jeg stiller. Jeg har valgt at dele interviewet op i fire dele (se bilag 5). Første del er opfølgningen på vores første interview hvor både Clara og jeg selv kan komme med spørgsmål og tilføjelser med udgangspunkt i vores sidste samtale. Siden går vi videre med udgangspunkt i vores første samtale med fokus på hvordan det har været at dele sin historie for Clara, men også hvordan jeg har oplevet den del af processen. Siden går vi videre til analysen, hvor jeg spørger ind til hvordan det har været at læse en analyse på baggrund af egne oplevelser. Jeg lægger her op til at vi kan diskutere temaerne i analysen, og at jeg kan begrunde mine analytiske valg. Sidste del handler om selve deltagelsen i projektet; hvad har været Claras motivation for at deltage i projektet og hvordan har den ændret sig i forløbet?

Teoretisk rammeværk

Jeg har placeret dette studie inden for det narrative felt, men dette er langt fra et ensidigt felt. Jeg vil derfor nu kort gennemgå nogle af de tolkninger og diskussioner som præger narrative studier og samtidig skabe den teoretiske ramme for hvordan jeg anvender fortællinger som udgangspunkt til at skabe viden i dette studie. Til det læner mig især op ad Molly Andrews, Corinne Squire og Maria Tamboukous antologi *Doing Narrative Research* (2013) og Monica Johanssons brug af beretninger i hendes sociologiske afhandling om moderskabskonstruktioner (2014).

Narrativ studier - at anvende narrative og beretninger som kundskab

Anvendelsen af begrebet af "narrativ" er mangesidet, såvel inden for som uden for de samfundsfaglige og humanistiske discipliner (Andrews et al., 2013: 2). Begrebet narrativ er måske bedst kendt i analyser af kulturelle produkter som film og bøger. Her kan begrebet dække over den tematiske og progressive udvikling i det kulturelle produkt. Inden for populærkulturen anvendes begrebet ligeledes som en indgang til at undersøge biografiske mønstre og sociale strukturer. Inden for de samfundsfaglige studier dækker begrebet over en lang række forskellige metoder, analyser og studier med hver deres definition og anvendelse (Andrews et al., 2013: 3).

Narrative studier – et tilbageblik

For at forstå det narrative begrebs flersidede betydning bliver man nødt til at se på narrative studiers udvikling inden for de socialvidenskabelige discipliner. De narrative studiers indtog i de socialvidenskabelige discipliner kan spores tilbage til to parallelle akademiske bevægelser ifølge Andrews et al. Den første værende efterkrigstidens opblomstring af humanistiske perspektiver og tilgange inden for den vestlige sociologi og psykologi. Denne tilgang fokuserede på individbaserede perspektiver som ofte involverede biografier, livshistorier og individuelle casestudier, som et modspil til positivistisk empirisme. Den anden akademiske bevægelse som har ledt til de narrative studiers udvikling, er russisk strukturalisme og senere fransk poststrukturalisme og postmoderne, psykoanalytiske og dekonstruktivistiske tilgange til narrative inden for humaniora (Andrews et al., 2013: 3). Værker af blandt andet Althusser, Lacan og Foucault med fokus på narrativs foranderlige og modstridende karakterer, samt ubevidste og bevidste meningskabelse og magtrelationer, var fremtrædende i denne bevægelse. Her tager man, modsat den førstnævnte

bevægelse, ikke udgangspunkt i den enkelte individ som aktør i sin egen beretning. Her fokuseres der på sprogets skabelse af subjektet(er) i beretningen : ”the storyteller does not tell the story, so much as she/he is told by it.” (Andrews et al., 2013: 3-4). Selvom de to akademiske bevægelser hviler på forskellige teoretiske udgangspunkter anvendes tilgangene ofte konvergerende i samtidens narrativforskning. De forskellige traditioner indenfor narrative studier sammenkobles ofte grundet deres fælles syn på narrativer som et grundlag til at udfordre eksisterende samfundsstrukturer (Andrews et al., 2013: 4). Inden for det narrative forskningsfelt findes der, ifølge Johansson, tradition for at udtale det fortiede og fremvise det skjulte (Johansson, 2014: 70). Det er ud fra dette perspektiv at jeg har valgt at opbygge studiets rammeværk med udgangspunkt i det narrative felt.

Modhistorier og masterfortællinger

Ifølge Johansson forstås og fortolkes fortællinger som sociale praktikker med bevidsthed og fokus på hvordan fortælleren konstruerer (individuelle og kollektive) identiteter og erfaringer (Johansson, 2014: 74). Et lignende perspektiv betoner filosofen Hilde Lindemann Nelson ved at beskrive identitet som en narrativ konstruktion der skabes i interaktionen mellem et menneskets selvopfattelse og andres opfattelse af denne (Nelson, 2002: 23).

Gennem ens egne og andres selektive, fortolkende og forbindende repræsentationer af de karakteristiske handlinger, erfaringer, roller, relationer og forpligtelser, der bidrager væsentligt til ens liv over tid, giver en identitet en bestemt slag mening til, hvem man er. Det gør den, fordi den er grundlæggende narrativ af natur (Nelson, 2002: 35).

De ovennævnte egenskaber er alle med til at give en fortælling dets overordnede betydning, og det har ifølge Nelson betydning for et menneskes identitetsdannelse(r) (Nelson, 2002: 30-35). Nelson definerer identiteter som narrative konstruktioner som skades og ligeledes repareres narrativt (Nelson, 2002: 35). Nelson har udviklet de analytiske modhistorier til at beskrive hvordan individer og sociale grupper kan reparere deres identitetsforståelse narrativt (Nelson. 2002: 10). Modhistorier står i kontrast til et antal masterfortællinger som Nelson definerer som: ”de historier, man finder liggende rundt omkring i vores kultur, hvor de fungerer som opsummering af fælles sociale forståelser.” (Nelson, 2002: 23). Masterfortællinger kan fungere undertrykkende på grund af den hegemoniske position og den tolkningsautoritet de besidder, men de behøver ikke være undertrykkende i sig selv (Nelson, 2002: 23). Individer og sociale grupper kan anvende modhistorier i form af selvkonstituerende fortællinger til narrativt at ændre den måde hvorpå de

blive placeret og tolket i fælles kulturelle forestillinger, hvilket kan frigive denne/deres handleevne (Nelson, 2002: 228, 11). Masterfortællinger er ofte arketyperiske konstruktioner med let genkendelige, faste figurer og standardplot, som bruges til at skabe mening ud fra vores erfaringer. Ved at fungere som et reservoir for fælles kulturelle normer udøver masterfortællinger en autoritet og anvendes desuden til at retfærdiggøre og begribeliggøre handlinger, tanker og følelser. Masterfortællinger er dynamiske og fragmenterede i deres form og styrkes i deres sammenvoksning med andre fragmenter og fortællinger. Eksempler på fragmenter af masterfortællinger kan findes i forskellige kulturelle artefakter som vittigheder, film, historiske fortællinger, ordsprog, reklamer etc. (Nelson, 2002: 238-239). Masterfortællinger har en determinerende rolle i skabelsen af mulige identitetspositioner og kan virke undertrykkende ved at skabe fejlagtige narrative forståelser af individer og kollektive grupper (Nelson, 2002: 167). Modhistorier og masterfortællinger er begge analytiske greb som jeg vil anvende i mine analyser af mine informanternes fortællinger.

Feministisk metodologier - beretninger og erfaringer

Jeg har ladet mig inspirere af Johanssons kombination af narrative studier og standpunktsfeminismens metodologiske rammeværk (Johansson, 2014: 228). Standpunktsfeministiske perspektiver anvender de levede erfaringer som udgangspunkt for kundskabsskabelsen hvor narrative studiers fokus er fortællingerne om disse erfaringer. Ud fra dette perspektiv findes der, ifølge Johansson, en forenelighed mellem standpunktsfeminismens vision om at synliggøre marginaliserede erfaringer og det narrative felts ønske om at synliggøre marginaliserede beretninger (Johansson, 2014: 69, 70). Forskellen mellem hvordan erfaringer opleves og hvordan de bearbejdes og bliver genfortalt, er et grundlæggende fokus for den narrative analyse (Johansson, 2014: 76). Erfaringer kan ses som de subjektive oplevelser og tolkninger som en person skaber ud fra forskellige hændelser (Johansson, 2014: 76). Fortællinger skabes ikke i et vakuum, men er afhængige af det sociologen Arthur W. Frank kalder genkendelige narrative resurser (frit oversat). På den måde skabes fortællinger og ligeledes erfaringer ud fra hvilke resurser som findes til at begrebsliggøre erfaringerne: "experience is understood as residing as much outside persons as inside them; it is borrowed even as it is felt." (Frank, 2010: 119). Det er derfor interessant at anvende fortællinger som materiale idet det giver et indblik i hvordan følelser og tanker bliver formede, dels af kulturelle fortællingskonventioner, dels ud fra de narrative resurser som er tilgængelige i den specifikke kontekst, samt i samspillet mellem lytter og fortæller i den kontekst hvori fortællingen finder sted (Johansson, 2014: 76). Ifølge Johansson er der sket et

betydeligt skift inden for narrative studier. I stedet for at stræbe efter en umulig forestilling om objektivitet og neutralitet i relationen mellem interviewer og interviewdeltageren, tales der nu for subjektivitet og gensidighed i kundskabsprocessen (Johansson, 2014: 72). Ud fra et sådant perspektiv er såvel fortællingen som den menings-skadende proces af betydning for fortællingen. Det er med udgangspunkt i dette perspektiv at jeg har valgt at anvende fortællinger i dette speciale. Inspireret af Johansson har jeg et delt fokus på fortællinger som en foranderlig konstruktion som skabes i samspil mellem individer og kontekst, samt kontekstens betydning for udformningen af fortællingen ud fra hvilke narrative resurser som er tilgængelige til at begrebsliggøre af erfaringerne (Johansson, 2014: 228).

Subjektspositioner og aktørskab

Postmodernistisk feministisk forskning er karakteriseret af en stærk tendens til at udforske sprogeksperimenter og fortælling som analytiske redskaber, der giver god indgang, både til kritik af magtens masternarrativer og til alternative – ikke-essentialiserende – forståelser af subjektive modstandspositioner (Lykke, 2008: 165).

Som jeg har været inde på i de foregående afsnit, og som kønsforsker Nina Lykke beskriver i ovenstående citat, så anser jeg sproget som aktivt skabende i en kontinuerlig forhandlende proces. Med forhandlende mener jeg, med udgangspunkt i Lykke, at der foregår en evindelig forhandling af sproglige betydninger som har betydning for hvordan vi opfatter os selv og ”virkeligheden”. Selve subjektet bliver skabt i sproget (Lykke, 2008: 164). Ud fra dette syn på sprogets konstruktionen af multiple subjektspositioner har jeg ladet mig inspirere af Margareta Hydén’s studie: ‘I Must Have Been an Idiot to Let it Go On’: Agency and Positioning in Battered Women’s Narratives of Leaving”. Hydén arbejder ud fra feltet socialt arbejde og anvender i studiet kvinders fortællinger om at forlade en voldelig partner. Hydén identificerer modstandsstrategier i kvindernes fortællinger og taler for at udfordre det ensidige perspektiv på offer og voldsudsat og skabe rum for kvindernes modstandsstrategier og aktørskab i analysen (Hydén, 2005: 170-171). Dette fokus på en sproglig udfordring af fastlåste subjektspositioner gennem fortællingsakten benytter jeg i min analyse af Claras fortælling. Jeg bevæger mig videnskabssteoretisk inden for et felt som forholder sig kritisk til brugen af fastlåste kategorier, og det har været et kontrastfyldt element i mit projekt. Jeg er i mit studie afhængig af kategorier for at lave undersøgelser ud fra de positioner som kategorierne dækker over, samtidig med at jeg forholder mig kritisk til de selvsamme kategorier. Dette er eksempel på det Andrews et al. betegner som splittelsen inden for det narrative studier som kan ses som et symptom på de narrative studiers todelte bevægelse inden for samfundsforskningen

(Andrews et al. 2013: 8). Det poststrukturalistiske subjekt, som forstås som en diskursiv, kontinuerlig konstruktion, har et konfliktfyldt forhold til det mere modernistisk forankrede begreb emancipation, som ifølge Ramazanoğlu og Holland, bygger på en forståelse af universelle kategorier som for eksempel ”kvinder”, og som udgår fra et individualistisk syn på subjektets aktørskab i en frigørelsesproces (Ramazanoğlu, Holland, 2002: 170). Ramazanoğlu og Holland beskriver problematikken omkring emancipationsbegrebet som en nærværende modsigelse og konflikt inden for feministisk forskning:

Feminism has not been able to abandon notions of progress and emancipation. This is contradiction that feminist researchers live with, and one reason why feminist methodology has been unable wholly to escape its Enlightenment and humanist roots (Ramazanoğlu, Holland 2002: 36).

Ifølge Lykke har den emancipatoriske konflikt ledt mange feminister til at afvise poststrukturalistisk tænkende, mens det for andre har: ”ført til en frugtbar *dobbelthed* af *bekræftelse* og *kritisk bevægelse* ud over postmoderne tænkning” (Lykke, 2008: 146). Et eksempel på dette er, ifølge Lykke, Donna Haraways begreb *situerede kundskaber* som kan ses som en form for ”multiple og mobil form for standpunktsepistemologi” (Lykke, 2008: 147). Haraway kritiserer såvel postmodernistisk relativisme som positivismens ”gudetrick” som er tanken om forskeren kan tale ud fra en objektiv og neutral position. Haraway taler for partielle og situerede perspektiver ”nedefra” som udgangspunkt for kundskab (Lykke, 2008: 147). Som Johansson fremhæver ved hjælp af Haraway er al viden situeret og formes af specifikke sociale, politiske og kulturelle sammenhæng, og dette gælder for såvel forsker som projektdeltagerens videnskonsstruktion (Johansson, 2014: 69). Jeg tager udgangspunkt i dette epistemologiske perspektiv hvor skabelsen af viden anses som en kontekstforankret proces, hvor undersøgeren konstruerer viden *sammen* med sine projektdeltagere i stedet for om dem.

Situated knowledges require that the object of knowledge be pictured as an actor and agent, not as a screen or a ground or a resource, never finally as a slave to the master that closes off the dialectic in his unique agency and his authorship of ”objective” knowledge. The point is paradigmatically clear on critical approaches to the social and human sciences, where the agency of people itself transform the entire project of producing social theory (Haraway, 1988: 592)

Det er ud fra ovenstående perspektiv som udgår fra forskning som et middel til forandring gennem situeret og inkluderende forskning med fokus på forskningssubjekternes aktørskab at jeg anvender begrebet emancipation som en metodisk hensigt i projektet.

Metodologiske valg

Tematiske livsberetninger

Jeg har valgt at anvende en tematisk narrativ analyse inspireret af Johanssons (2014) brug af især Catherine K. Riessman (2008) og Ken Plummer (2001). Jeg læner mig op ad Johanssons brug af Plummers begreb *topical life documents* (Plummer, 2001: 26) som jeg har valgt at kalde tematiske livsberetninger. Jeg forsøger ikke at fange mine informanternes fuldstændige livshistorier, men jeg konfronterer dem derimod med et specifikt tema og tilskynder beretninger omkring dette. Som Johansson skriver: ”Med ett sådant fokus gör som följd inte heller analysen anspråk på att säga något om en persons livshistoria, det är snarare berättelser om erfarenheter av ett visst tema i relation till den sociala, kulturella och historiska kontexten som är av intresse att utforska.” (Johansson, 2014: 78). Jeg anvender Johanssons begreb *tematisk beretningsanalyse* da såvel analysen som selve empiriskabelsen er tematisk opbygget (Johansson, 2014: 87). Jeg har valgt den narrative analyse på grund af dets fokus på fremstillingen af det enkelte narrativ, hvilket betyder at den data som produceres ofte fremstilles i længere sekvenser med detaljer, som giver plads til at det enkelte narrativ kan udfolde sig i sin kompleksitet, frem for at have som hovedmål at finde mønstre og konkludere på tværs af cases (Riessman, 2008: 74).

Tematisk og strukturelt fokus

Som jeg var inde på i gennemgangen af den metodiske fremgangsmåde, har strukturen for de tre interviews været forskellig på grund af deltagernes forskellige forhold til emnet, hvilket igen har påvirket hvordan jeg har arbejdet med deres fortællinger. Jeg anvender primært et tematisk narrativ analyse i mit analytiske arbejde med de tre projektdeltagers fortællinger. I min analyse af Claras fortælling har jeg kombineret den tematiske narrative analyse med et strukturelt analytisk fokus på hvordan hun opbygger sin fortælling. Det vil sige at jeg ved denne fortælling både fokuserer på indholdet (tema), men også udformningen af temaerne (formen,) som jeg anser for afgørende i den meningsskabende proces. Riessman skriver således om struktural analytisk tilgang til mundtligt materiale: ”we slow down a narrative account (so to speak) – step back from it – to notice how a narrator uses form and language to achieve particular effects.” (Riessman, 2008: 81). For eksempel har jeg forsøgt at være opmærksom på hvornår i fortællingerne vigtige udsagn for temaerne introduceres og i hvilken form. Jeg har tilladt mig at fjerne fyldord (Øh, Øhm) i citeringerne med

henblik på fremstillingen, men har forsøgt at fastholde sproget i dens oprindelige form så vidt som muligt.

Narrativ fremstilling

Jeg har ladet mig inspirere af Johanssons (2014) fremstilling af det fritstående narrativ i begyndelsen af den personlige fortælling, fri for opbrudte citeringer og analytiske begreber. Det fritstående narrativ er et forsøg på at formidle narrativens kompleksitet i en samtidig overskuelig form. Jeg har forsøgt at holde mig så tæt på det anvendte sprog som muligt, men jeg har dog udeladt fyldord, korte gentagelser og sætninger for at styrke læsevenligheden. Derudover har jeg inddelt fortællingen i sektioner med tildelte rubrikker for overblikket skyld. Jeg er bevidst om at jeg som fortolker udøver en vis magt over materialet ved sådanne sammenskrivninger. Jeg lægger mig igen op af Johanssons perspektiv i forhold til at lade informantens narrativ være centrum for analysen, og at fortolkeren kan være med til at sikre dette ved at indhente projektdeltagerens godkendelse i løbet af projektet. Det er samtidig en måde at forsøge at sikre sig at deltageren føler sig repræsenteret i den endelige fremstilling (Johansson, 2014: 85-86).

Del III - Analyser

Plan for analysedelen

Analysedelen af opgaven består af tre analyser. Den første analyse tager udgangspunkt i community-forankrede perspektiver. Den anden analyse tager udgangspunkt i Claras fortælling om at være i et forhold med vold. Det efterfølgende afsnit *Samtalende narrativer*, er en opsummerende teoretisk diskussion med udgangspunkt i de to forrige analyser. Den tredje analyse er en metaanalyse, som bygger på Clara og mines refleksioner omkring projektet og denne afsluttes med en metodisk og reflektiv diskussion om projektets emancipatoriske hensigt.

Community-forankrede perspektiver

”There is good reason to believe vision is better from below the brilliant space platforms of the powerful.” (Haraway, 1988: 583). Med udgangspunkt i Haraways refleksioner om skabelsen af situeret viden ud fra ”subjugated” udgangspunkter (Haraway, 1988: 584) har jeg valgt at anvende community-forankrede perspektiver til at besvare mit arbejdsspørgsmål omkring hvilke udfordringer, samt forudsætninger som findes i forhold til at italesætte vold i lesbiske relationer på community, samt på individuelt plan. Til dette tager jeg udgangspunkt i to interviews jeg har lavet med den bipolitiske talsperson i LGBT Danmark (Herefter refereret til som BpT) og konsulent i voldsforebyggelse Chris Poole (Herefter refereret til som Poole). Deres udtalelser skal forstås som perspektiver på emnet ud fra deres positioner, og ikke som et udtryk for den generelle holdning i LGBTQ community’et, da en sådan ikke findes. Jeg har et tematisk fokus på samspillet mellem tavshedsskabelse, italesættelse og handlerum, og opbygger analysen omkring disse temaers samspil.

Handlerum

Jeg initierer min samtale med BpT ved at spørge til hvilke erfaringer LGBT Danmark har i forhold til vold i lesbiske relationer.

N: Ja, så jeg ville rigtig gerne høre hvad, altså hvilke erfaringer I har herinde...

B: Ja, og det det er jo desværre, som jeg vist har fortalt dig, ret sparsomt.

N: Ja

B: Vi har jo en rådgivning, som har eksisteret i mange år og vi har faktisk ikke fået nogle henvendelser. Det passer ikke helt, der har været nogle ganske få, som har lagt lidt op til det, men det er yderst sjældent. Det er virkelig, virkelig sjældent, at der er nogen der henvender sig med det problem. Og jeg tænker at en af årsagerne kan være at vi jo kun har åbent to timer om ugen.

N: Mm..

B: Altså og ofte hvis folk har brug for hjælp, så er det nu og her og akut og så henvender de sig sandsynligvis til et krisecenter i stedet for, som jo har åbent, som har døgnåbent ik'? Og der kan man altid få hjælp. Der findes jo også andre telefonrådgivninger, som har åbent meget længere tid end vi har. Eftersom vi alle sammen er frivillige (griner let), så har vi kun mulighed for de to timer om ugen.

N: Ja

B: så det giver jo et meget begrænset mulighed for at komme i kontakt med os, kan man sige.

BpT understreger flere gange i interviewet den manglende mulighed for at agere som en frivilligdrevet organisation i forhold til problematikken om vold i nære relationer:

B: Så det er meget begrænset hvad vi kan gøre, men altså vi har jo mulighed for at tage en forhåbentlig opklarende snak og med den baggrund vi har skulle vi nok også kunne klare det, ville jeg tro. Sådan som vi er rustede. Men det ville være rigtig fint og få hvad ved jeg, oplysninger om det.

Samtidig vidner ovenstående udsagn om at BpT mener at der findes en forforståelse for problemstillingen inden for organisationen, men ringe muligheder for at agere fuldt ud grundet manglende midler og viden på området.

N: Er det noget I har snakket om indenom organisationen?

B: Ja, det er det. Vi har også været hos Dansk Kvindesamfund og Mødrehjælpen for at snakke med dem om det, fordi vi har hørt om, der er udenlandske undersøgelser der tyder på at der er et problem, et forholdsvis stort problem i hvert fald og derfor ville vi jo gerne prøve at forberede os på det. Får vi henvendelser, så skal vi altså også vide om hvad det handler om. Og dem har vi snakket med. Men problemet, synes jeg, har været at deres, især Dansk Kvindesamfund, synes jeg meget det kom frem, at de regner med at det er en mand der udøver vold overfor en kvinde.

N: Mm

B: De har ligesom ikke det perspektiv på det, at det ligeså godt kunne være omvendt eller at det ligeså godt kunne være to kvinder eller to mænd for den sags skyld.

N: Ja

B: og det giver nogle meget, altså hvis man har sådan, for at sige det som det er (let grin), så snævre kønsrolle opfattelser, så kan man jo ikke hjælpe i den der situation.

N: Nej

B: så vil man jo få den opfattelse, jamen så er den ene en mand og den anden en kvinde. Også i et kvinde-kvinde forhold.

N: Ja

B: og det er jo meget uheldigt synes jeg

N: ja

B: Fordi sådan er det jo ikke i virkeligheden og kvinder kan ligeså godt være voldelige overfor mænd for den sags skyld også ik'? (griner) Det er der ikke spor i vejen for.

N: Ja

B: det er måske endnu mere, eller det er ligeså tabuiseret som vold i lesbiske forhold ik'?

Renzetti mener i tråd med ovenstående udtalelse at der er en tendens indenfor forskning og forståelsen af vold i samkønnede relationer til at: "superimposing heterosexual models onto lesbian and gay relationships." (Renzetti, 1997: 288). Ifølge Renzetti hersker der en forestilling om at udøveren af vold udviser maskuline træk, og at den som udsættes for vold bærer feminine træk. Forskning omkring samkønnede relationer har vist at denne rollefordeling langt fra karakteriserer majoriteten af forhold, og der findes heller ikke belæg i voldsforskningen til at underbygge denne antagelse (Renzetti, 1997, s. 288) (Girshick, 2002: 55). Ifølge Giorgio determinerer kønsstereotyper derimod tolkningsretten i situationer med vold:

In this moment of defining the violence, the woman with more cultural capital, feminine gender performance, and unmarked versus marked race successfully misled the police about the violence through her definitional hegemony (the ability to define the moment for outsiders) in an assertion of abusive power. (Giorgio, 2002: 1243)

BpTs udtalelse påpeger en vigtig hindring for forståelsen af vold i samkønnede relationer, nemlig fraværet af forklaringsmodeller som ikke bygger på kønsbinære stereotyper om voldudøver og voldsudsatte. Dette kan være en medvirkende faktor til den manglende italesættelse af problematikken både på individ- og community plan (Giorgio, 2002: 1243-1244)

Tavshed og myteskabelse

Tavsheden omkring partnervold på community plan er et tilbagevendende emne inden for forskningen og litteraturen omkring partnervold i LGBTQ relationer som begge mine informanter tager op. Poole nævner myteskabelse som en hindring for at definere vold:

CP: Jeg vil gerne tage fat på et par af de myter jeg mener eksisterer også blandt os som lesbisk, som gør at det er meget svært at være åbent om den vold der kan være i vores parforhold. Fordi i Danmark trods alt har der været snakket om partnervold, hetero-partnervold, igennem årene. Vi har et billede af voldsudøveren som en mand og en voldsudsat som en kvinde. Jeg tror det gør at mange lesbiske har svært ved tanken om at kvinder kan være voldelig mod hinanden. Det gør at uanset hvad de er udsat for, defineres det ikke som vold, men alt andet.

N: Mm...

CP: Altså, så det vil sige der skal virkelig meget til, før de overhovedet kan sige "gud min partner er voldelig". Du kan blive smidt op mod væggen, du kan blive hoppet på i sengen, du kan få lussinger og jeg ved ikke hvad. Jeg har haft veninder der, når jeg siger "det der det er vold" reagerer med "nej, nej, nej det er ikke vold. Hun var bare lidt stresset, hun var bare et eller andet". De har 27 forskellige

forklaringer. Men de har bare meget, meget svært ved at sige det der det var vold. Fordi det gør kvinder ikke. Og så er der den anden lille myte man finder især blandt de kvinder der lige er udsprunget. Jeg har sådan et udtryk for det. Troen på den lesbiske Utopi.

Nelson anvender filosof Diana Tietjens Meyers begreb *kulturelt indgroede billeder* til at beskrive hvordan vi som mennesker i et vist omfang er fanget af vores kulturs repertoire af afbildninger, og hvordan disse narrative fragmenter udøver en magt på vores forestillinger (Nelson, 2002: 134). Forestillingen om den lesbiske utopi kan ses som et eksempel på netop dette:

CP: Især når man er nyudsprunget og måske har dårlige erfaring fra vold i et forhold med mænd, så er det ligesom om (Ånder ud) Ah det her forhold med en kvinde, det er fantastisk. Vi forstår hinanden og alt er bare du ved, symbiotisk og bla bla men et eller andet sted så måske man begynder at mærke jalousi og begrænsninger og isolation og kontrol ikke? Partneren bruger kontrol lidt for meget. Og ”ja men det er bare fordi hun elsker mig så meget” ik’? Jo de samme elementer kan man også finde i heteroforhold, men det får en anden dimension eller kvalitet når det er mellem to kvinder, som gør det igen endnu sværere at sige det her er usundt, det skal jeg gøre noget ved. Nogle går måske en lille smule længere end man ville hvis det var en mand.

Her understreger Poole hvordan myten om det ligeværdige forhold kan være en reaktion på foregående erfaringer i forhold med mænd, og bygger på forestillingen om en særlig forståelse mellem kvinder. Dette kan ses som en stærkt forankret *masterfortælling* som vanskeliggør definitionen af vold mellem kvinder som et socialt problem, nemlig forestillingen om at kvinder er i sikkerhed når de er sammen med andre kvinder (Girshick, 2002: 49). Pooles udtalelse peger på hvordan volden kan få et større spillerum på grund af vanskelighederne ved at definere det som vold. Girshick karakteriserer ligeledes i sine studier den lesbiske utopi som den største hindring mod anerkendelsen af vold i lesbiske og biseksuelle relationer:

But it is the myth that women aren't violent because of their socialization and that two women together have a egalitarian, loving, and passionate relationship that is the mores insidious belief leading to the denial of violence between women in same-sex relationships (Girshick, 2002, s. 55).

Meyers beskriver hvordan kulturelt indgroede billeder ”overleveres uden at forpligte nogen til at formulere, acceptere eller forkaste frastødende negative udsagn om en anden gruppes status eller selv gode udsagn om sin egen.” (Citeret Nelson, 2002: 134). Ifølge Meyers kræver det en ihærdig selvovervågning at frigøre ens tanker fra disse billeder da billederne er en integreret del af et individet eller gruppens verdensanskuelsen (Nelson, 2002: 134). Disse indgroede billeder spiller

derfor en vigtig rolle for hvordan mennesker forstår sig selv, deres indgåede fællesskaber og det omkringliggende samfund. Hvis man følger denne tanke, ville det derfor kræve en kritisk selvansøgelse på community plan at gøre op med denne type af narrative fragmenter. Men hvori ligger hindringerne for denne granskning? Jeg vil i næste afsnit se nærmere på samspillet mellem myteskabelsen og opretholdelsen af en social gruppes selvbillede.

Fortællingers rolle i skabelsen af selvgode billeder

En gruppes selvbillede har indvirkning på hvilke fortællinger der findes og skabes rum til. Nelson kalder dette identitetskonstituerende historier som udgøres af fragmenter af samfundsskabte fælles fortællinger som samler individerne i gruppen, og som også er med til at adskille gruppen fra andre grupper (Nelson, 2002: 136). Fortællinger kan samtidig fungerer som en hindring ved ikke at skabe rum for andre fortællinger. For eksempel vanskeliggøres definitionen af vold i lesbiske relationer som et socialt problem på grund af fortællingen om Danmark som et foregangsland for homoseksuelle:

CP: Vi var det land i verden der gav bøsser og lesbiske mulighed for at blive gift først og så videre så videre, men der er altså alle mulige undersøgelser der viser at der er et stort niveau af homofobi endnu i Danmark.

Denne type af *masterfortælling* påvirker ikke bare majoritetssamfundets syn på problematikken, men også de identitetskonstituerende fortællinger som deles inden for den pågældende gruppe. I nedenstående fortælling peger BpT på betydningen af forventningerne til forståelsen i forhold til at berette om vold:

B: Jeg håber også, hvis man begynder at snakke mere om det inde i miljøet at man at det bliver nemmere. Jeg kan huske jeg var med til at oprette Kvindehøjskolen i sin tid, for mange år siden i 79 og der var en, en af de kvinder som var der, som var der i lang tid faktisk. Hendes kæreste kom på besøg nogen gange og de så ud til at have det rigtig fint sammen. Da hun så tog hjem fra højskolen, så splittede de op, så skulle de ikke længere være kærester og først derefter turde hun fortælle at kæresten havde været voldelige overfor hende. Det siger måske lidt om hvor svært det kan være. Hun var i en sammenhæng som burde have forståelse for det og hun sagde ikke noget. Før det var slut vel? Det siger lige præcis hvor meget om, hvor svært det kan være tror jeg. Jeg tænker at hvis det er noget der er for lidt viden om, så forventer man heller ikke forståelse fra andre vel?

BpT betoner i ovenstående citat at kvinden i fortællingen var i en sammenhæng som *burde* have forståelse, men at hun trods dette ikke delte det med nogen. Sammenhængen mellem italesættelse

og forståelse benævner Frank som: ”resources for telling and expectations for hearing.” (Frank, 2010: 119). Som narrativ aktør er du afhængig af hvilke narrativer som findes i din givne kontekst og styret af forventninger for forståelse (Frank, 2010: 119). Den manglende italesættelse hindrer en forventning om forståelse og dermed også talemulighederne for dem som udsættes for vold. BpTs udtalelse opsummerer denne problematik, som jeg har valgt at kalde en selvbekræftende tavshedsdynamik.

At turde tale

B: Det er jo noget med at åbne op for perspektivet og at det faktisk er det, det meget handler om. Vi skal turde se at det faktisk også findes indenfor vores miljø. Vi skal turde se at det ikke er noget man skal skubbe ned under gulvbrædderne, for det findes og vi skal turde tale om det.

Her fremhæver BpT adresseringen af problematikken som er et vigtigt led til at hindre tavshedsskabende dynamikker. Udtalelsen vidner samtidig om en erkendelse af at problematikken findes på trods af den manglende synlighed. Her ses et spændingsfelt mellem tavshed og tale hvor brugen af verbet *At turde* vidner om en villighed til at gå imod en modstand, men samtidig også vidner en forventning om modstand, utryghed eller en risiko ved denne handling. Ifølge Nelson karakteriserer *masterfortællinger* mennesker kategorialt, og derfor spiller fællesskaber og sociale grupper en særlig rolle i den narrative erkendelse for individet (Nelson, 2002: 134-135). Nelson anvender den politiske filosof Iris Marion Young til at definere en social gruppe som: ”et kollektiv af mennesker, som føler samhørighed med hinanden på grund af et sæt praksisser eller den måde, de lever på. De differentierer sig selv fra eller bliver differentieret af mindst en anden gruppe ud fra disse kulturelle normer.” (Citeret Nelson, 2002: 135). Denne differentiering er interessant idet selve skabelsen af LGBTQ communities kan ses som en reaktion på samfundets stigmatisering af disse grupper og dermed et rum for modstand mod præcis vold og overgreb. Girshick anvender begrebet ”community denial” til at forklare modstanden mod at adressere problematikken på community plan. Dette skyldes ifølge Girshick blandt andet at de lesbiske og biseksuelle communities har en vigtig funktion som ”social, political and psychological buffers to the hostility of the dominant culture”. (Girshick, 2002: 50). Frygten for en ødelæggelse af fælleskabets selvbillede er ifølge Girshick med til at skabe grobund for den kollektive fornægtelse (frit oversat) (Girshick, 2002: 50). Poole taler ligeledes om en modstand mod italesættelsen og definitionen af handlinger som vold:

CP: (...) Og hvorfor jeg overhovedet begyndte at beskæftige mig med det? Det, det har. Der er flere årsager. Dels at jeg har arbejdet med det her i rigtig, rigtig mange år. Jeg er selv lesbisk. I min egen

omgangskreds, så har jeg hørt historier gennem årene fra nogen som har været udsat for de værste ting fra deres partner. Og i nogle konkrete situationer det jeg oplevede var en utroligt stor modstand mod at italesætte det man var udsat for, som vold.

N: Mm...

CP: Man kaldte det alt muligt andet, men det var meget meget svært. Og det vil sige, hvis ikke man giver det et navn og italesætter det som vold, så er det også meget sværere at handle i mod eller gøre noget konstruktivt i forhold til.

Poole er her inde på et vigtigt element, nemlig italesættelsens betydning for handling. Jeg vil i næste afsnit se nærmere på modstanden for italesættelse og en vigtig grundsten for den kollektive benægtelse, nemlig berøringsangsten.

Berøringsangst

Denne kollektive fornægtelse bunder ifølge Girshick i blandt andet i en frygt for at skabe homo- og bifobisk "ammunition" og skade grupperne yderligere (Girshick, 2002: 57; Renzetti, 1997: 285).

Poole betegner berøringsangst som den største hindring i adresseringen af problematikken:

CP: (...) den (berøringsangsten) gælder ude i samfundet, det gælder blandt lesbiske selv. Jeg forstår godt der er noget af det berøringsangst. Fordi det er også en angst for yderligere at stigmatisere en udsat gruppe altså en minoritetsgruppe. Men jeg synes vi som lesbiske har et ansvar for at gøre noget. Altså at kigge på de statistikker der findes. Lægge pres på de nødvendige instanser til at afsætte resurser til flere og i hvert fald at sætte nogen konstruktive forebyggende tiltag i gang. Jeg synes det er rigtig godt det kommer fra lesbiske selv, at os der har overskud og mulighed for det og baggrund til at gøre det, at vi er også med til at gøre det, fordi så kan vi tage den positive vinkling på det. Vi kan sørge for at have værdighed og *empowerment* med som underlæggende element i det her, at det ikke bare er tørre facts. Så mange er udsat for dit og dat. Men at vi simpelthen kommer ud med at der er mulighed for at gøre noget og hvorfor er det der muligvis er så mange der bliver udsat. Hvad er det der påvirker, den isolation der påvirker og noget af det vi har snakket om allerede. Den der med at være lidt stresset som minoritet, ikke at føle at man bliver accepteret på arbejdet og hvor det nu er, i familien og hvor *ever*. ikke føle man kan gå hånd i hånd med sin partner på gaden, fordi så kommer der reaktioner og hvad det nu er. Afhængig af hvor man bor og så noget ik'?

Poole er her inde på et område, som også tages op i tidligere forskning, nemlig statussen som minoritet og dets betydning for forståelsen af vold. Poole betoner i ovenstående udtalelse hvordan berøringsangsten bevæger sig på samfunds-, community- og individplan i samspil med hinanden. Begrebet minoritetsstress kan bruges til at belyse hvordan individer og communities agerer i forhold til italesættelsen og håndteringen af vold. Både Girshick og Balsam knytter i deres studier tavsheden omkring vold på community plan til frygten for yderligere stigmatisering som minoritet (Balsam, 2001, s. 34; Girshick, 2002: 11). På såvel individ som community niveau kan det tolkes

som en frygt for at en italesættelse af problematikken vil svare til at "air their dirty laundry in public", og at det vil lede til yderligere diskriminering (Gold, Fisher & Ohms, 2011: 7). På individplan kan minoritetsstress betyde internaliseret homo-bi eller transfobi (Johansen, 2015: 21) som kan komme til udtryk i form af selvcensur, og dette kan gøre det vanskeligere at berette om oplevelser af vold. Personer som ikke er åbne omkring deres seksualitet kan derfor være i en ekstra udsat position i forhold med vold. Ifølge køns- og kulturforsker Goldina Smirthwaite og sociolog Carin Holmberg kan selve graden af åbenhed ligeledes blive en del af magtudøvelsen (Smirthwaite, Holmberg 2014: 120), hvilket understøttes af andre forskere, som frygten for "outing" af partneren (Renzetti, 1997: 287; Sokoloff, Dupont, 2005: 44). Poole kommer med et eksempel på hvordan hun har mødt berøringsangsten når hun har forsøgt at løfte problematikken:

CP: (...) for mange år siden deltog jeg som den eneste dansker i en konference i Frankfurt, som var den første her i Europa om vold i lesbiske forhold. Det var et EU finansieret projekt, som nogle tyske kvinder havde sat i gang og så satte de det i et internationalt perspektiv. Det var meget spændende at være med til og jeg lærte rigtig, rigtig meget på konferencen. Så kom jeg hjem fyr og flamme og vil gerne udbrede nogle af de ting jeg lærte dernede og så vi skulle gøre noget i Danmark. Der skal laves forskning på det her område. Der skal alt muligt. Det var simpelthen umuligt at få nogen der ville arbejde på det her. Endda en artikel jeg skrev kunne jeg ikke få publiceret nogen steder og der var kæmpe berøringsangst. Og det kan handle om mange forskellige ting, men i hvert fald på det tidspunkt kunne jeg ikke hverken få nogen der ville hjælpe mig med det her projekt eller en finansiering til at lave en konference om det eller noget som helst. Der er sket noget siden. Jeg tror da vi er mere modne til det nu i dag.

I ovenstående udtalelse betoner Poole den tidsmæssige faktor som værende at betydning, da hun udtaler at "vi er mere modne" til at tage problemstillingen op på nuværende tidspunkt. I næste afsnit vil jeg med dette udgangspunkt fokusere på hvilke forudsætninger, som der findes for at løfte problemstillingen på community-plan.

Community empowerment tilgang

Både BpT og Poole er inde på at det er nødvendigt at begynde at italesætte partnervold på community-plan for at adressere problematikken. Poole advokerer for at anvende en empowerment tilgang:

CP: (...) Blandt lesbiske er det enormt vigtigt igen det der med *empowerment* tilgang til det, at de føler de har ret til at og kender til deres rettigheder og, at de ikke skal finde sig i at blive udsat for noget i deres egne forhold eller hvis de prøver at henvende sig til myndighederne, fordi de er i et problematisk forhold, at de bliver mødt med forståelse og accept og den hjælp de, de fortjener. Jeg

har meget, meget lyst til at arbejde med den positive tilgang til det her, det vil sige, komme ud med ideer til hvad et sundt velfungerede parforhold er. Hvilken elementer der skal være til stede. Der er faktisk nogle forskere der har kigget på, hvad er der skal være mere eller mindre i et forhold der kan udvikle sig konstruktivt.

N: Mm...

CP: og jeg kunne godt tænke mig at gå ind og kigge på de ting og, og med eksempler fra lesbisk parforhold. Vi mangler positive eksempler. Vi mangler nogle konkrete ideer til hvordan vi kan udvikle vores forhold, så de ikke havner i krænkelser og vold. Men uanset, er det muligt at takle hvad der kommer, hvis du har et langtidsforhold. Så kommer vi alle sammen ud for udfordringer. Jalousi, alt muligt kan ske, men det det. Tingene er hvordan takler vi de der og hvordan kan vi lære at ikke bare kaste håndklædet i ringen eller have de der evindelige skænderier, der kommer igen og igen og bliver værre og værre. Hvordan kan vi gå ind og prøve at udvikle vores forhold i en konstruktiv retning når de her udfordringer kommer som der altid gør.

Girshick beskriver hvordan afsavnet af lesbisk repræsentation både generelt, men også indenfor studier af parrelationer hindrer en forståelse af samkønnede relationer og specielt vanskelighederne ved at være i en LGBTQ relation i et homo-, bi- og transfobisk samfund (Girshick, 2002: 10). Poole er inde på samme spor med ønsket om at skabe lesbisk repræsentation ved hjælp af positive eksempler. Som Poole nævner, er håndteringen af vold i et parforhold koblet til det omgivende samfunds stigmatiserende attituder. Ifølge Poole rører problematikken sig derfor på forskellige niveauer samtidig både i forhold til om man føler man kan gå hånd i hånd på gaden med sin kæreste, være åben om sin seksualitet på arbejdet og overfor familien, eller om man forventer at blive mødt med forståelse af de sociale myndigheder og andre instanser i tilfældet af vold. Dette synspunkt deler Renzetti, der betoner at homo-, trans-, og bifobi spiller ind på mange forskellige og sammenkoblede planer i forståelsen af vold, både på individ-, community- og samfundsniveau (Renzetti, 1997: 286-287).

Jeg har valgt at inddrage det jeg kalder community-forankrede perspektiver i analysen for at gøre afsavnet af fortællinger begribeligt. Jeg har fokuseret på hvilke hindringer, samt forudsætninger som præger forståelsen af problematikken på community-plan. Jeg har ud fra min analyse kommet frem til at der findes en kobling mellem et community og dets medlemmers selvforståelse som er knyttet til samfundets forestillinger og håndtering af gruppen. Der findes desuden en berøringsangst og frygt for at stigmatisere minoritetsgruppen yderligere og destabilisere frirummet som det community udgør. Det kræver en vis del af kritisk selvrefleksion og et opgør med identitetskonstituerende fortællinger inden for et community at gøre op med disse indgroede billeder, som begrænser definitionen af vold i lesbiske relationer som et socialt problem. Et forslag

som kom frem er at anvende en empowerment tilgang, og skabe positive eksempler og konstruktiv repræsentation af lesbiske relationer. I den kommende analyse udgår jeg fra den personlige fortælling om at være i et forhold med vold.

Den personlige fortælling om vold

Det analytiske og metodiske arbejde med Claras fortælling har været et vigtigt fokus i projektet. Den metodiske side kommer jeg ind på i den sidste analyse. I analysen af Claras fortælling har jeg arbejdet med problemstillingens fokus på forudsætninger og hindringerne for italesættelse og samtidigt taget udgangspunkt i arbejdsspørgsmålet: Hvordan kan den personlige fortælling bruges til at skabe mening ud fra oplevelser af vold? Jeg starter med fremstillingen af det fritstående narrativ inspireret af Johansson (2014) og vil sidenhen gå over til analysen som er tematisk opbygget.

Mødet og første episode

Jeg var lige gået ud af et andet forhold to måneder forinden. Vi er til en fest hjemme hos en bekendt. Vi kendte ikke hinanden. Men så var hun der og vi mødes og det bliver sådan lidt *"head over heels"* forelskelse ret hurtigt. Så er vi nok sammen i tre-fire måneder tror jeg og jeg oplever ikke noget. Det har bare været godt og jeg er glad og det hele er fint. Hun tager lidt stoffer i weekenden ind i mellem. Det er jeg ikke med til. Jeg har sagt at det ikke siger mig noget og jeg har ikke lyst til det. Jeg frabeder mig også at hun gør det. Men det vælger hun så at gøre en weekend og det kan jeg jo ikke sige noget imod, for det gør jeg ikke. Og så mødes vi dagen efter hvor hun så har en eller anden kæmpe nedtur på og så går det så udover mig. Jeg ved ikke hvorfor, så starter der et skænderi. Jeg vil helst ikke skændes fordi det giver ikke mening, jeg vil bare gerne snakke om tingene, men jeg kan mærke hun vil rigtig gerne vil skændes og det kommer ikke rigtig til at ske fra min side. Så begynder hun at lange ud efter mig i stedet for. Hun holder mig fast i sengen og tager kvælertag på mig. Hun får også revet min hals så meget så jeg styrtbløder fra halsen. Det var sådan første gang jeg oplevede de voldelige træk. Jeg har aldrig oplevet sådan noget her før, så jeg tænker hvad fanden er det og hvad foregår der og hvad har tricket det? Jeg tænker at det har været de der stoffer som har gjort det. Men det er jo svært at sige. Jeg kan jo tolke så meget jeg vil i dag. Jeg har da tolket meget siden, men dengang tænkte jeg bare, hvad er det der sker, du skal sgu smutte nu! Skynd dig væk! Så jeg smed hende ud og taler ikke med hende i lang tid. Jeg har i hvert fald en uge væk fra hende og siger: "det der det finder jeg mig ikke i". Men hun respekterede overhovedet ikke, at jeg ville være i fred. Jeg blev kimet ned, der blev banket på min dør, banket på mine vinduer, banket på det hele. Hun kontaktede mine venner og prøvede alt for at komme i kontakt med mig. Fik hendes mor til at ringe til mig. Det var meget desperat. Mine venner reagerede meget kraftigt og sagde: "det der Clara det skal du hurtigst muligt ud af, det er sindssygt". De var meget bekymrede for mig og sagde at jeg skulle prøve at se om jeg ikke kunne få det afsluttet nu! Men det ved jeg ikke hvorfor, det kunne jeg ikke. Så vi fortsatte længere tid endnu.

Anden episode

Næste episode der var jeg lidt syg og havde været hjemme i hendes seng og havde ligget der. Hun var taget til en fest. En af mine venner ringede, jeg tænkte okay jeg tager lige ud til ham og hygger. Jeg havde bare skrevet en besked til hende, om at jeg var taget ud til ham. Jeg ved ikke hvorfor, men det kunne hun ikke acceptere, så hun kører i sin bil ud til ham og banker døren ind ude hos ham. Der er hun også helt oppe og køre. Jeg forstår det jo ikke, for jeg har jo bare været syg og vi har ikke snakket sammen. Men hun kommer derud og er helt oppe at køre og jeg er sådan ”Hvad er det der foregår – hvad sker der?” ”Amen hvorfor tager du hjem til din ven, når du skal ligge hjemme i min seng?” Hvor jeg er sådan ”det skal jeg da i hvert fald bestemt ikke. Du skal ikke bestemme hvad jeg skal”. Det kommer ud af det blå. For ellers så har hun jo været glad nok for at jeg bare tog ud til mine venner og er sammen med mine venner og gør hvad jeg har lyst til, men så lige pludselig så er der sådan en ejer fornemmelse der lige kommer over hende. Jeg ved ikke om det er alkohol eller stoffer eller hvad fanden det er der *tricker* det. Men så siger jeg til hende at hun skal tage hjem og jeg bliver hos min ven og sover, fordi det har jeg brug for. Så kan vi oppe fra vinduet se, at hun tager sin bil og er sekunder fra at køre ind i en bus. Så ringer hun jo helt grædende til mig og siger at det er min skyld. Og igen det kommer ud af det blå, så jeg forstår slet ikke hvad det er der foregår. Det har været en fin dag og alt har været fint omkring os, men så lige pludselig så slår det klik. Min ven siger også til mig, at nu må jeg altså til at prøve at tage mig sammen til at stoppe. Men det kan jeg så ikke.

Søger professionel hjælp

Men efter den episode der siger jeg til hende at jeg synes, at hun skal få talt med nogle professionelle om det. For der er tydeligvis, der er et eller andet som sker inde i hendes hovedet og jeg ved ikke hvad. Jeg undersøger sagen fordi det kan hun ikke overskue, som hun kalder det. Så får jeg fat i en socialrådgiver på et psykiatrisk center. Hun får aftalt en tid og så tager hun op og snakker med hende. Jeg sad udenfor og ventede. Hun kommer ud fra den samtale og de er så blevet enige om, socialrådgiveren og hende, at hun skal arbejde på noget *angermangement* og hun får en tid hos en psykiater også, som skal udrede hende. Psykiateren finder ud af efter lidt tid at hun muligvis har *borderline* og socialrådgiveren prøver at opretholde de her samtaler en gang om ugen. Det fungerer i to uger og så kan hun ikke overskue det igen og så lader hun vær med at møde op. Selvom jeg pænt siger at jeg tager med. Der er vi henne ved sommerferien, så er socialrådgiveren på ferie i tre uger og så sker der jo slet ikke noget og socialrådgiveren tager ikke kontakt til hende, da hun kommer tilbage fra ferie. Så det er lidt en brist der kan man nok sige. Der skulle være fulgt op på det.

Tredje episode

Men så tager vi på ferie. Det er den her sommer faktisk og der klikker det igen. Vi er på et hotel og hun hiver fjernsynet og telefonen ud af væggen en aften. Alt det ligger i stumper og stykker ud over hele hotelværelset og der får hun også revet mig. Mine arme var helt blodige fuldstændig revet op. Hun tager kvælertag igen og holder mig nede. Sådan rigtig magtdemonstrativt synes jeg. Jeg siger til hende at jeg finder en flyver hjem, fordi det gad jeg simpelthen ikke være med til. Jeg tror kun der er to dage tilbage, så vi bliver dernede. Men der var en meget akavet stemning. Vi talte meget om det. Jeg ville rigtig gerne tale om det. Hun ville ikke så gerne tale om det. Hendes begrundelse var hele tiden at det var min skyld og det var fordi at jeg gik ind og legede med noget i hendes hovedet. Men jeg er lidt mere bange for at det er den der *borderline* der snakker. Fordi jeg gjorde ikke noget føler jeg jo. Hver gang at hun var voldelig har jeg ikke været voldelig tilbage overfor hende. Jeg har beskyttet mig selv med en arm eller med ligesom at skubbe hende væk, men jeg har aldrig slået, revet eller holdt nede på halsen eller noget som helst. Jeg har bare forsvaret mig selv, som jeg kalder det. Jeg synes det er vigtigt, fordi jeg var også bange at jeg kunne tage hendes adfærd til mig og faktisk også begynde at gøre de her ting. Men det har jeg aldrig gjort. Jeg har bare forsvaret mig selv og det er jeg glad for i dag. Vi kommer hjem fra ferie og der får jeg også fortalt mine gode veninder om det og de kommer så og henter mig. Jeg havde ikke noget sted at bo, så jeg havde rykket mine ting ind hos hende for en kort periode indtil jeg fandt et sted at bo. Men så tager mine veninder mig og mine ting og siger at jeg har et værelse hos dem. Og så glider jeg lidt stille og roligt ud af det her forhold. Men så alligevel ikke, for hun opsøger mig jo og ringer på deres dør og banker igen på deres vinduer og vil have mig tilbage helt grædende og skrigende. Og sådan kører det lidt stadig en gang i mellem. Der er stadig opkald og ringen på døren, selvom jeg fortæller at hun skal holde sig væk.

Nuværende relation

Jeg vil jo helst ikke have noget med hende at gøre. Jeg har det også svært med og sådan i hvert fald lige at komme i hendes område. Der kommer jeg helst ikke, altså fordi jeg har slet ikke lyst til at støde ind i hende. Overhovedet. Og man kan sige der er også mange ting i det, fordi halvanden uge efter at hun har været ved mig sidst gang for at sige ”amen jeg vil gerne have dig tilbage, jeg vil dig” så har hun fundet en ny kæreste. Og jeg sidder jo og tænker nu: skal den kæreste så slæbes igennem det samme. Skulle man kontakte den kæreste og sige at det faktisk kan ske at hun skal igennem alt det samme som jeg har været igennem altså. Der er mange tanker der går igennem mit hovedet lige nu. Jeg synes det er rigtig svært. Jeg kunne selvfølgelig kontakte alle de der gutter som vi havde noget med at gøre. De må jo vide hvem hun er. Jeg ved ikke hvem hun er. Jeg har ingen ide om hvem hun er sammen med nu. Jeg har da lyst til at gøre det. Det er sgu lidt skræmmende, hvis hun skal gøre det samme mod nogen andre, det er også det jeg har talt meget med mine venner om. Jeg er egentlig ligeglad med, at jeg ikke skal være sammen med hende længere, jeg har bare ikke lyst til at hun skal udsætte andre for det samme. Det er min eneste tanke lige nu. Det må bare ikke ske for andre.

Identificering af temaer

Jeg har identificeret tre temaer i Claras fortælling(er) som jeg har valgt at bygge analysen op omkring. Jeg har, i identificeringen af temaerne, ladet mig præge af mit teoretiske rammeværk, samt tidligere forskning som jeg kommer til at inddrage løbende i analysen (Riessman, 2008: 74). De tre temaer har jeg kaldt for *netværkets betydning*, *forhandlinger* og *modstandspositioneringer*. De tre temaer er nært forbundne ved at være temaer som fremhæver forståelsen af vold som en reflektiv og forhandlende proces som finder sted i et samspil mellem individer og kontekst.

Netværks betydning

Netværkets betydning var det tema som jeg tidligst identificerede ved gennemlytning af lydfilen og efterfølgende transskribering. Denne tanke delte jeg med Clara kort tid efter vores første interview. Hun anså ligeledes dette tema som værende af stor betydning i hendes fortælling og jeg følte mig derfor tryk ved at arbejde videre ud fra dette tema. I den tidligere forskning fremhæves betydningen

af netværket især i forhold til isolering i parforholdet (Heimer et al., 2009: 14), og hvordan et parrets fælles omgangskreds indenfor samme community, kan gøre det vanskeligt at berette om vold (Holmberg, Stjernqvist, 2007: 53). Jeg fandt det derfor interessant at fokusere på hvordan Clara har gjort brug af sin omgangskreds til at definere volden i forholdet og til at komme ud af forholdet. Pårørendes rolle til voldsudsatte LGBTQ personer er desuden et emne, som ifølge Heimer et al., mangler at blive belyst i forskningen (Heimer et al., 2009: 77).

Anvendelse af netværket

I sine fortællinger refererer Clara ofte til venners reaktioner på hændelserne i forholdet og jeg spørger derfor ind til hvordan hun havde det med at tale om volden med sine venner:

N: Hvordan var det at skulle tale med dine venner om det?

C: Jeg er meget åben for at tale omkring alt, så jeg har aldrig tænkt at jeg ikke skulle tale med dem om det. De er en kæmpe... mine forældre er fra (Område i Danmark), så jeg har mine venner her. Det er ligesom min familie og min omgangskreds. Så jeg taler med dem om alt, så jeg har haft det fint med det. Men de har selvfølgelig været meget meget bekymrede i alt det her altså. Det er kun otte måneder det har stået på så. Altså man kan sige... ja kun... det er også svært at sige at det er kun ik'?' (griner)

N: Ja...

C: men ... ja det har jeg det fint med at tale om det

N: Okay

C: Mm...

N: Det var da godt

C: Ja, det er lidt nemt når man kan det, jeg tror også det havde været noget andet hvis jeg slet ikke kunne tale med nogen om det, fordi at det, der har da været en masse tanker og bekymringer oppe i mit hovedet om hvad der er foregået og hvad der er sket med hende og jeg ved snart ikke hvad...

Clara betoner, flere gange i løbet af vores første samtale, styrken ved at kunne bruge sine nære relationer, og hvordan det har hjulpet hende:

C: (...) jeg tror det har hjulpet mig rigtig meget, det har jeg også snakket meget med mine venner om. Det har hjulpet mig at jeg ikke bare har tiet og ikke har fortalt dem noget, hvis jeg ikke havde gjort, altså hvis jeg ikke havde snakket med nogen om det, så havde jeg helt sikkert haft større *issues* med det, end jeg har i dag. Helt sikkert. Det er jeg helt overbevidst om.

N: Ja

C: Altså så, så ville det sidde meget mere i mig ja... end det gør. For det gør det ikke rigtig længere altså jeg har det rigtig fint med at tale om det.

Clara fortæller ligeledes at hun ikke har overvejet at søge hjælp ud fra LGBT tilbud, og at hun ikke er opmærksom på om der rent faktisk findes nogle tilbud. Clara fortæller at hun ikke har søgt professionel hjælp selv og begrundet det med hendes anvendelse af sit sociale netværk:

Jeg blev tilbudt det inde på det center faktisk også, de tilbød mig det den gang, hvor jeg takkede nej tak... fordi igen jeg føler at jeg er god til at snakke med mine venner om det og jeg får det ud på den måde, så jeg føler ikke, der er ikke noget der sådan går og ulmer inde i mig lige nu. Men jeg er da enormt bange for at, at det kan komme op på et senere tidspunkt. Jeg ved ikke altså...om hvor lang tid sådan noget kan tage før det vender inde i hovedet og lige pludselig kommer ud et eller andet...

Claras fortællinger opbygges især omkring de forskellige episoder som har ledt til vold. Disse er præget af en dialogisk gengivelse. Hun gengiver både hendes egen, ekspartnerens og venners udtalelser omkring forholdet og deres reaktioner på de enkelte episoder:

N: Hvordan har du syntes at andre har reageret på det?

C: (griner let) Mm...de har jo reageret voldsomt (griner) de har jo sagt... alle har jo, de har jo været meget bekymrede, meget meget bekymrede og meget spørgende, heldigvis synes jeg, fordi det har også gjort at jeg har kunnet åbne mere op ...men har jo også samtidig bare sagt med det samme, det der det er simpelthen ikke sundt for nogen. Hverken for hende eller for dig at være i. Fordi at, som de så det jo udefra siger de: "Du trækker åbenbart hende til at gøre de her ting, så skal du jo heller ikke være sammen med hende". Og jeg har jo tænkt nåh ja, jeg synes jo ikke jeg trækker hende men...

N: Mm...

C: Jeg kan jo godt se at det hun synes, at hun bliver tricket af det er mig, men ja...(lavt) De har jo bare sagt "Smut, smut for fanden"

Igen understreges fortællingsakten som et samspil. Det at kunne berette om vold afhænger af at folk omkring en anerkender ens oplevelser og spørger ind til dem. Clara betoner også hvordan hun i dette samspil fik udfordret sin tolkning af volden. Det understreger ikke bare netværkets betydning for Claras forståelse af forløbet, men også den dynamiske proces som finder sted mellem fortællinger og intervention fra de "udenforstående". Venners reaktioner og tolkninger af vold, eller mangel på samme, har ifølge Smirthwaite og Holmberg stor betydning for at kunne definere ens oplevelser i et forhold som vold (Smirthwaite, Holmberg 2014: 121). Clara henviser i løbet af sin fortælling til vennernes udsagn og reaktioner på de forskellige episoder og understreger betydningen af at kunne berette om volden, men at hun ikke var klar til at forlade forholdet efter første episode med vold. Hun har dog gennem hele forløbet talt med sine venner om volden. Her beretter hun om vennernes reaktion:

De ...bakkede ret meget ud og sagde ”det der Clara det skal du hurtigst muligt ud af, det er sindssygt” så de var... bekymrede for mig meget de sagde at jeg skulle prøve at se om jeg ikke kunne få det afsluttet nu! Men det ved jeg ikke hvorfor, det kunne jeg ikke.

Clara forholder sig gennem sin fortælling positiv over for brugen af sit netværk til at berette om forholdets karakter og ekspartnerens reaktioner, men nævner også vanskelighederne ved at vennerne derfor ikke accepterede hendes valg af partner:

Så i starten var det svært, da mine venner sagde vi bryder os altså ikke om hende ...for det er da svært ikke at blive accepteret eller få accepteret den kæreste man har fundet....men... i slutningen så kunne jeg jo godt se hvad de snakkede om...

Rum for italesættelse og tavshed

Eftersom Claras venner tydeligt giver udtryk for at de mener at Clara burde gå fra kæresten, bliver jeg interesseret i at høre hvordan det påvirker deres sociale omgangskredse. Jeg spørger derfor ind til om de kunne hænge ud med Claras venner sammen. Clara fortæller her hvordan de hang ud med nogle nye fælles venner og sidenhen var sammen med deres ”egne” venner adskilt. Hun udtrykker at den nye gruppe ikke var bevidste om volden:

N: Kunne I så også godt være ude med dine venner også?

C: Mm... ja det kunne vi faktisk ikke. I starten kunne vi godt, der startede vi lidt på det. Men til sidst blev mine venner lidt sådan... det havde de ikke lyst til. Men så havde hende og jeg nogle, i den opgang hvor hun bor, der havde vi nogle gutter, som der boede, også nogle unge gutter, så hang vi bare ud med dem i stedet for... så det blev ligesom vores fælles venner eller hvad man siger. Så var det dem vi sås med, dem vi hang ud med og så var jeg sammen med mine venner og hun var sammen med sine venner.

N: og de vidste ikke noget, til det?

C: Hendes venner?

N: Eller de gutter I..?

C: Nej, det gjorde de faktisk ikke. Nej der var ikke nogle af dem der havde nogle ide om det, nej. Ikke volden, godt at det nogle gange kunne gå lidt, bølgerne kunne gå lidt højt, men ikke noget med vold overhovedet nej.

N: så I italesatte det aldrig med den gruppe?

C: Niks, på ingen måde, nej det blev tysset

N: Hvordan fungerer det for dig?

C: Jamen jeg tror ikke jeg tænkte over det, da jeg var i det. Jeg kan godt tænke over det i dag at det har da været fjollet, men så tætte har vi så heller ikke været på de her gutter. Det er jo mere nogen vi har spillet lidt musik med og hygget med og sådan ja, været på stranden med og hvad der nu ellers er men så det var aldrig nogen jeg sådan talte følelser med heller. Kun sådan noget med ”hvordan går det på studiet” og sådan nogle ting...

N: Mm...

C: Ikke følelser som sådan. Og jeg tror heller ikke hun brugte dem til det. Faktisk nej...

Det er et godt eksempel på hvordan fortællinger skabes ud fra den givne kontekst og ligeledes muliggøres eller begrænses af denne. Det kan ses som det Hydén kalder for diskursive rum, hvori der findes specifikke kontekstbundne forventninger til adfærd og kommunikationsmønstre. I tråd med Frank fremhæver Hydén at forventningerne er med til at sætte grænser for hvilke fortællinger og repræsentationer der gives plads til (Hydén, 2013: 233; Frank, 2010: 119).

Konfrontation fra omverdenen

I løbet af samtalen taler vi om italesættelsen af volden med forskellige vennegrupper, her refererer Clara til en episode hvor hun og hendes ekspartner bliver direkte konfronteret med volden på grund af synlige mærker på Claras hals:

Faktisk på et tidspunkt er vi til noget familie halloj i hendes familie og så siger hendes mor højt ud i selskabet nærmest ... ”Nu passer du godt på hende, gør du ikke det?” og det var ikke til mig, det var til min kæreste og så siger hun jamen det gør, det gør jeg. Det var så også der hvor jeg sad med ...sår på halsen...og så siger moderen til mig ude i køkkenet på et tidspunkt: ”hun passer godt på dig, gør hun ikke det?” og så siger jeg selvfølgelig jo det gør hun. Og så siger hun: ”der er lidt knas ind i mellem, er der ikke det?” jo det er der vel i alle forhold sagde jeg bare til hende ... for ligesom at kaste den væk, men det var helt sikkert en hentydning til at jeg var, (det) der var sket på min hals.

Her refererer Clara til en åbenlys konfrontation med ekspartnerens familie. Ekspartnerens mor vender tilbage til Clara efter de er gået fra hinanden og gentager spørgsmålet, hvor Clara da vælger at berette om volden:

Og siden vores forhold har stoppet, der har moderen også ringet til mig... hendes mor og jeg fik et rigtig godt forhold, men hun ringede til mig og så sagde hun igen de samme ord ”har hun passet godt på dig?” og der måtte jeg så være ærlig overfor hende og sige ”nej, det har hun ikke” Så moderen også var klar over det. Fordi jeg har fortalt hende det.

Med den sidste sætning understreger Clara sin egen rolle i fortællingen. Hun vælger aktivt at berette om volden på dette tidspunkt. Giorgio beskriver hvordan ”moments of intervention” ofte bliver til ”moments of definition” (Giorgio, 2002: 1255). Jeg anser episoden som et godt eksempel på betydningen af den gentagne intervention fra omverdenen.

De sociale netværks betydning for at bevare tolkningsretten

Konsekvensen av dessa olika uttryck av psykologiskt våld är att den utsatta personen bryts ned och till slut inte har någon nära person att diskutera parrelationen med, något som öppnar för att den utsatta tolkar sig själv och verkligheten med partners ögon (Holmberg, Stjernqvist, 2007: 53).

I ovenstående citat betoner Holmberg og Stjernqvist betydningen af at kunne inddrage personer i det nære netværk og berette om volden for at kunne bevare tolkningsretten over forholdet og voldens karakter og ikke udelukkende blive pådraget partnerens perspektiv (Holmberg, Stjernqvist, 2007: 53). Sammensluttende for dette tema kan man sige at Claras anvendelse af sit sociale netværk har haft en stor betydning for hendes forståelse og håndtering af forholdet både gennem kontinuerlig italesættelse, konfrontation og rent praktisk hjælp ved afslutningen af forholdet. Jeg vil i næste afsnit fortsætte i samme tråd og se nærmere på hvordan Clara skaber mening og begrebsliggøre volden i sine fortællinger med fokus på tolkningernes flydende og determinerende betydning for italesættelse og definition af vold.

Forhandlinger

Jeg har ladet mig inspirere af begrebet ”definitional dialogues” som Giorgio anvender i sit studie og definerer som: “ongoing negotiations and assessments that each partner internalizes and expresses about the relationship and its violence.” (Giorgio, 2002: 1236). Jeg anvender begrebet til at se hvordan Clara skaber og forhandler mening omkring volden i hendes fortællinger.

Definering af vold

Giorgio understreger i sit studie nødvendigheden i at skabe talerum for personer som har været udsatte for vold og lade disse personer være centrum for analysen med det formål at udfordre dominerende forestillinger omkring partnervold i lesbiske relationer:

We must learn to listen to how the speaker defines the violence, so we can transcend dominant assumptions that continue to inform our understandings of violence in lesbian relationships and begin to place the lesbian victim at the center of analysis (Giorgio, 2002: 1238).

Jeg spørger ved vores første samtale ind til om Clara definerede hendes oplevelser som vold og får et meget tydeligt og præcist svar:

jeg har altid tænkt det som vold ja. Helt klart! Det har, det har ikke været andet altså. Både fysisk og psykisk vold...begge to lige godt repræsenteret, hvis man kan sige det sådan...

Clara har tydeligt defineret at hun har været udsat for vold, og hun beskriver ligeledes i den tredje episode hendes ekspartners handling som en magtdemonstrativt handling. Skylden for volden er et emne som kommer op flere gange i løbet af vores første samtale. Især ekspartnerens projicering af skyld over på Clara. På trods af at Clara tidligt har defineret ekskærestens udbrud som vold, bliver hendes opfattelse af skylden og årsagen til udbruddene løbende udfordret:

Jeg har altid sagt til mig selv det er ikke min skyld. Til sidst begynder man jo at tænke okay er det min skyld? Er det mig den er gal med? Gør jeg egentlig noget galt ... men det har jeg jo aldrig syntes jeg har gjort...egentlig... men...hun var da tæt på at overbevise mig om at det var min skyld til sidst (lavt)...men det nej det er det ikke. Det er jeg godt klar over nu...

Holmberg og Stjernqvist skriver at forståelsen af vold kan blive udfordret i mødet med partnerens tolkninger (Holmberg, Stjernqvist, 2007: 53). Ovenstående citat er et godt eksempel på dette, og på hvordan forståelsen af volden er en forhandlende proces, som finder sted i et samspil mellem individer og kontekst, som jeg var inde på i det foregående tema. Jeg vil nu se nærmere på hvordan Clara forhandler og begrebsliggør sine oplevelser.

Refleksiv proces

Igennem vores første samtale kommer Clara løbende med refleksioner hun har gjort sig omkring baggrunden for volden. Hun beskriver hvordan hendes tolkning af såvel hendes egne som hendes ekspartners reaktioner har ændret sig sidenhen:

Det er noget jeg har tolket på bagefter ik'? Altså alle de her ting, mange de er jo kommet efter. Da jeg var i det har jeg ikke tænkt store tanker omkring det...

Da jeg spørger ind til hvordan det har været at gå igennem alle disse tanker efter deres forhold sluttede, svarer Clara:

N: Hvordan har det føltes så? (griner let) at gå det hele igennem?

C: (Smiler) det har været lidt af en tur (griner) det har da i hvert fald taget hele min sommerferie vil jeg sige i tanker og i samtaler med venner og familie og så videre så det, det har fyldt ret meget den her sommer faktisk...synes jeg. Men det har været rart også og det har været rart at jeg føler at jeg er

kommet så meget videre nu fordi jeg at jeg har kunnet tænke de her tanker, som jeg har kunnet. Så på den måde...(lavt) er det meget godt.

Jeg finder det interessant hvordan Clara her beskriver det som en formåen at have ”kunnet tænke disse tanker,” hvilket betoner den refleksive proces som har været nødvendig for at kunne begynde bearbejdelsen af oplevelserne. Hun understreger igen, hvordan hun har anvendt sit sociale netværk i denne proces og beskriver på et overordnet plan processen i positive termer.

Diagnose betydning for forståelsen af vold

Jeg bemærker at Clara flere gange henviser til ekspartnerens potentielle diagnose i løbet af samtalen, og jeg spørger derfor ind til betydningen. Her svarer Clara ud fra ekspartnerens position. Hun drager i nedenstående svar en kobling mellem den manglende erkendelse som en symptomatisk reaktion på selve diagnosen:

N: Skete der en ændring der, da hun fik den diagnose, altså ikke fik den, men da der blev talt om den diagnose i hvert fald?

C: ... det gjorde der faktisk ikke, for hun benægtede

N: Okay...

C: ... og der var i hvert fald ikke noget galt med hende og det er jo også igen (griner let) et typisk tegn... så nej hun var absolut ikke noget som helst. Det var de der, de var mærkelige de der læger der havde, eller psykiater var det jo, der var mærkelige der var jo ikke noget i det. Så det var en meget stort benægtelse det hele.

Ud over at gøre brug af diagnosen til at begrebsliggøre volden anvender Clara den til at beskrive selve relationens karakter. I nedenstående citat anvender hun en teoretisk figur til at forklare ekspartners adfærd:

Det skal jo også siges at det var jo godt, hvad halvfems procent af tiden, det var bare lige de der ti procent, når det lige kammede over. Så fascinationen af hvor godt det var når vi så endelig var sammen og hvor intens det var. Men det (griner let) ligger sig jo igen op ad *borderline*. Det bliver jo intens meget hurtigt og så...er relationen svær at holde og så glipper det ik'?...Så jeg synes det ligger meget godt op ad den kurve der...

Snakken om diagnosen tolker jeg som et gennemgående tema for menings-skabelsen i Claras fortælling. Den menings-skabelse og kobling opnår Clara gennem en længere periode med refleksivt tænkende omkring ekspartners adfærd, deres dagligdags relation og voldsepisoderne:

Jamen i de første par måneder tænkte jeg ikke så meget over det, indtil jeg blev gjort opmærksom på det her begreb *borderline* (griner let) som jeg godt vidste noget om, men som jeg alligevel ikke vidste så meget om og så begyndte jeg jo og lægge to og to sammen og tænkte det er derfor altså det må jo være derfor hun ikke kan tage tingene på sine egne skuldre og bliver nødt til at kaste det væk. Det der med, den der virkelighedsflugt hele tiden ik'?. Med stoffer og med alkohol og med hvad vi ellers havde...

I ovenstående udsagn drager Clara en kobling mellem diagnosen, ekspartners stofbrug og dennes projicering af skyld. Hun understreger også at det var en kobling hun drog efter at hun var blevet gjort opmærksom på begrebet gennem den professionelle hjælp som hun søgte til sin ekspartner.

Kontinuerlig forhandling og meningskabelse

Jeg har i dette afsnit sammenkoblet nogle af Claras refleksioner for at se hvordan hun skaber mening ud fra sine oplevelser med vold. Igennem fortællingen reflekterer Clara løbende både ud fra sin daværende position i forholdet og hendes reaktioner ud fra dette. Clara har ligeledes anvendt sit sociale netværk efterfølgende til at skabe mening ud fra sine oplevelser. I begyndelsen af hendes fortælling nævner Clara flere gange at hun ikke forstår hvad som *tricker* ekspartneren i de forskellige situationer, og at hun ikke begriber dennes adfærd. Senere i samtalen fortæller Clara hvilke overvejelser hun har gjort sig efterfølgende og kommer her med uddybende tanker omkring årsagerne til ekspartnerens adfærd. I næste afsnit vil jeg komme nærmere ind på positioneringer i fortællingen som jeg tolker som et resultat af den refleksive og forhandlende meningskabelse.

Modstandspositioneringer

Lora Bex Lambert suggested that we focus on the woman's definition of the violent situation to better understand abused women's lived experiences of relationship abuse. To empower battered women, Lambert asserted that we consider their co-agency in the relationship (Citeret: Giorgio, 2002: 1234).

Jeg mener i stil med ovenstående citat at man ved at tage udgangspunkt i beretninger fra personer som har været/er i forhold med vold, kan være med til at udfordre determinerende og begrænsende forestillinger om "den voldsudsatte". Samtidig ser jeg fortællingerne som emancipatoriske værktøj. Der er dermed ikke tale om at lægge ansvaret over på personerne som udsættes for vold, men derimod at give plads, så deres aktørskab og strategier kan komme i fokus. Med udgangspunkt i de to forrige temaers fokus på forståelsen af vold som en reflektiv og kontinuerlig proces vil jeg i dette afsnit se på hvilke positioner Clara taler ud fra i sin fortælling.

Grænsesætning

Clara positionerer sig tydeligt i sin fortælling i forhold til ekspartnerens stofbrug. Hun inddrager tidligt stofferne i sin fortælling som en mulig årsag til partnerens vredesudbrud og tager afstand fra såvel skænderierne som stofferne. Samtidig med at Clara er meget tydelig i hendes egen holdning, så viser nedenstående citat en ambivalens i forhold til hendes ønske om at skulle og ville sætte grænser for ekspartnerens stofbrug:

Jeg tager ikke stoffer ... og i starten accepterede jeg... eller det gør jeg så ikke...men i starten kunne jeg ikke sige noget til at hun gjorde det, fordi jeg går ikke ind og sætter grænser for folk på den måde. De må... jeg tænker det er et voksent menneske. Det må hun jo finde ud af hvordan hun tackler ... men jeg sagde også at jeg havde en grænse og når den var nået så kunne jeg altså ikke mere. Fordi at jeg havde ikke lyst til at omgås folk, der var weekend narkomaner, hvis man kan kalde det, det. Og det skete jo heller ikke hver weekend, overhovedet altså det var... en gang hver sjette uge måske (lavt) eller sådan noget i den stil og nogle gange lidt oftere og ja...ja...

I løbet af fortællingen bliver det dog mere klart at Clara gennem forløbet begynder at markere sine grænser og understrege sin positionering i forhold til partnerens stofbrug. Clara kommer her med et eksempel på en sådan situation:

N: Hvordan med, altså nu sagde du at du var meget mod stoffer og at hun tog stoffer sammen med dig. Var det noget der fyldte meget i jeres forhold... de her samtaler om det?

C: ...ikke det første stykke tid, men til sidst så blev det lidt sådan en demonstration for hende det der med så kunne hun finde på at sige, hvis vi bare havde en hyggedag, så kunne hun finde på at sige et eller andet med ”øh...der ligger også noget MDMA ude i min jakkelomme” Hvor jeg er sådan lidt ”Hvorfor siger du det til mig, så ved du godt at jeg går ud og så kaster jeg det ud af vinduet?” altså det var der jeg var.

Især den sidste sætning ”altså det var der jeg var.” tolker jeg som en tydelig positionering af modstand som er et resultat af løbende forhandlinger i relationen, og som er i stærk kontrast til hendes positionering i forhold til stofferne i starten af fortællingen: ”det kan jeg jo ikke sige noget imod for det gør jeg ikke sådan”. På den måde kan Clara igennem fortællingen forholde sig til sin egen positionering i relationen.

Styrken ved ikke at gribe til vold

Theories that tell us men are violent and women are victims cloud lesbians' perceptions of the relationship violence and their own responses to it. Often, victims witness their resistance as

mutually aggressive, or they believe they are the aggressors, a belief reinforced by their abusers' assertions that they are (Giorgio, 2002: 1242).

Gensidig vold og dets betydning for voldsudsattes definition af vold og af dem selv som voldsudsatte er et af de elementer som Giorgio tager op i sit studie. Giorgio henviser til "The myth of mutual abuse" (Giorgio, 2002: 1242) som en hindring i definitionen og forståelsen af partnervold i lesbiske relationer. Dette skyldes, ifølge Giorgio, at de teorier som anvendes til at begrebsliggøre partnervold ser manden som udøver og kvinden som offer. Dette kan gøre tolkningen og forståelsen af den voldsudsattes forsvarsreaktioner vanskeligere for personer i ikke-heteroseksuelle relationer. Clara understreger i sin fortælling at hun aldrig selv har grebet til vold da hun kun har forsvaret sig som reaktion på partners udbrud:

og igen hver gang at hun var voldelige har jeg ikke været voldelig tilbage overfor hende. Jeg har beskyttet mig selv med en arm eller med ligesom at skubbe hende væk, men jeg har aldrig slået, revet eller holdt nede på halsen eller noget som helst. Jeg har bare forsvaret mig selv, som jeg kalder det... (...) Jeg synes det er vigtigt fordi at jeg var også bange for derefter første gang at, at jeg kunne tage hendes adfærd til mig og faktisk også begynde at gøre de her ting. Men det har jeg aldrig gjort. Jeg har bare forsvaret mig selv og det er jeg så glad for i dag ik' fordi at det jeg synes... det er helt vanvittigt.

Clara betoner i ovenstående udtalelse betydningen af ikke at være grebet til vold, samt hendes frygt for at kunne have adopteret ekspartners adfærd hvis hun havde reageret anderledes. Muligheden for at forstå vold er en dynamisk og refleksiv proces, og ligesom med alle andre former for meningsskabelse er det afhængigt af allerede eksisterende tilgængelige resurser i form af forestillinger og fortællinger (Frank, 2010: 119). Her spiller de kulturelt skabte fortællinger, som Nelson kalder for *masterfortællinger*, en vigtig rolle da de bruges både til at skabe mening i vores erfaringer og til at retfærdiggøre vores handlinger, tanker og følelser omkring vores oplevelser (Nelson, 2002: 23). Det er præcis derfor det kan være vanskeligt at definere oplevelser af vold som befinder sig uden for masterfortællingen, og dette sætter individet under ekstra pres da det er vanskeligere at forstå volden og agere uden for den skabelon som masterfortællinger udgør.

Meningsskabende processer og positionering

Vores første samtale centrerer sig især om hvilke tanker og refleksioner Clara gjort sig i den tid hun var i forholdet og hvilke hun har gjort sig efterfølgende. Jeg spurgte ind til om hun, da hun var i relationen, anede nogle tegn på hvornår volden var under optakt. Clara beskriver at hun var ekstra

opmærksom når ekspartneren havde været på arbejde som bartender og havde været i nærheden af stoffer og alkohol. Jeg spørger til om hun prøvede at sikre sig selv i disse situationer:

N: Prøvede du så at forhindre eller sikre dig selv, på en eller anden måde?

C: Ja, det kan du tro (griner let). Jeg prøvede at holde mig mere for mig selv. Vi boede jo heldigvis hver for sig, så jeg kunne sige ”Jeg har ikke tid i dag eller jeg skal noget andet eller mine venner trækker i mig eller et eller andet...”

(...)

C: Jamen så var det at jeg søgte andre veje, altså tog til (område i Danmark) til mine forældre eller et eller andet altså, men så var det lidt som om at så udløste det sig bare alligevel når jeg kom hjem fordi at det kunne godt bare ulme i hende og så lige pludselig så sprang bomben alligevel ik’?

N: Tænkte du sådan for dig selv sådan ”nu forsøger jeg at passe på mig selv” eller var det bare noget du sådan...

C: Nej, det er noget jeg først, det er noget jeg har tolket på bagefter ik’? Altså alle de her ting, mange de er jo kommet efter. Da jeg var i det har jeg ikke tænkt store tanker omkring det...

N: Mm..

C: Andet end når mine venner ligesom har gjort mig opmærksom på, det kunne godt være at du lige skulle give det her en ekstra tanke, men det er først efter at jeg synes jeg har reflekteret meget over det hele.

Ifølge Hydén har modstand mange former, men det er ikke alle som anerkendes: “the awareness of this two-fold characteristic of fear, suffering/resistance works to empower the abused woman, while the monolithic concept of fear works to disempower.” (Hydén, 2005: 172). Ifølge Hydén er det vigtigt at åbne modstandsbegrebet op til at inkludere forskellige former for modstand. En anerkendt modstandsstrategi, som Hydén fremhæver, er opbruddet med den voldsudøvende partner. Anerkendelsen af andre mindre åbenlyse strategier som modstandsstrategier vil, ifølge Hydén, være med til at nuancere billedet af den voldsudsatte, samt definitionen af modstanden med et fokus på aktørskab og empowerment (Hydén, 2005: 172). Jeg finder det interessant hvordan Clara i ovenstående citat, ved at beskrive daværende ubevidste handlinger ud fra sin nuværende position, omdanner ubevidste subjekspositioner til bevidste modstandspositioner.

Dialogiske samtaler mellem subjekspositioner

What I wish to introduce is precisely the opposite thought: that the battered woman can be seen from the vantage point of diversity rather than uniformity. In that perspective, ‘understanding the subject’ would mean to understand the subject as composed of, or existing in, a set of multiple and contradictory positions or subjectivities (Hydén, 2005: 187).

Hydén anvender begrebet *Bridge-building* (frit oversat brobygning) som en subjeksposition, som giver fortælleren mulighed for at skabe sammenhæng mellem nuværende og daværende handlinger ud fra den fortællende position (Hydén, 2005: 176). Jeg tolker det som at der sker en brobygning i Claras fortællinger mellem det ”fortællende jeg” og ”daværende jeg” hvori det daværende jeks handlinger både klandres, men også begrebsliggøres ud fra det nuværende jeks position. Derudover taler Clara ud fra sin nuværende position om sit fremtidige jeks strategier og mulige positioneringer:

N: Tænker du over hvordan det vil påvirke dig i..

C: Ja

N: næste...

C: Det kan du tro jeg gør og det er nok også derfor jeg slet ikke lige skal noget som helst med nogen som helst sådan lige i den nærmeste fremtid. Jeg har brug for lige at være mig og, og efter sådan en tur man har være igennem, så tror jeg bare man har brug for at komme væk fra alt det her kærligheds noget. Fordi jeg, jeg tror jeg er blevet måske en lille smule bange for at forelske mig igen i frygt for hvad det er jeg forelsker mig i. Fordi at det ser godt ud udefra og så lige pludselig så ramler det hele bare.

N: Mm

C: så det tror jeg helt klart kommer til at påvirke mig. Helt klart. Jeg skal ikke noget lige nu, men når det en gang er aktuelt igen, så tror jeg, tror jeg, jeg måske godt kunne blive bange igen. Ikke bange for at blive slået men bange for hvad det er jeg går ind til. Så jeg tror jeg kommer til og skulle vide mig enormt meget sikker på den person jeg skal være sammen med og det kommer nok også til at være et meget langt forløb inden jeg overhovedet ja.. kan være ordentlig sammen med den person og sådan stole på og der er mange ting tror jeg...

Clara taler her ud fra hendes nuværende position. Med udgangspunkt i sine erfaringer fra sit tidligere forhold beskriver hun en frygt for dets betydning for sine fremtidige relationer. Hun beskriver hvilke refleksioner hun har gjort sig i forhold til at sikre sig selv i fremtidige relationer:

N: Hvad tænkte du om det hver gang, når du gik tilbage igen eller sådan hvordan reflekterede du over det at gå tilbage?

C: Åh ha ja, jamen jeg havde jo ofte tanken om det var helt åndsvagt og helt dumt, men lever meget efter mit hjerte, så tænkte at... jeg ved heller ikke hvorfor at jeg hver gang kunne tænke ”Jamen det bliver jo bedre”. Det er jo, det er jo åndsvagt set udefra, nu kan jeg jo godt se det er jo helt åndsvagt og tænke det skal nok blive bedre, når man tænker på historikken i det hele, fordi det er jo... altså

N: Mm...

C: Men det viste sig jo hver gang at det aldrig blev bedre. Det skete jo aldrig at det kom til at fungerer at hun ikke kunne finde på at slå mig og at hun ikke kunne finde på at skubbe og så videre... så jeg tænker da bare at det er helt åndsvagt (griner let) egentlig... ja...

I ovenstående udtalelse beskriver Clara sine tanker omkring det at gå fra partneren både ud fra hendes daværende position, hendes nuværende position og en ”udeforstående position” som er nært koblet til hendes nuværende forståelse af forholdet. Dette er igen et eksempel på en dialogisk samtale mellem forskellige subjekspositioner. Denne form for brobygning giver, ifølge Hydén, fortælleren mulighed for at portrættere sine modstandsstrategier og positionering. Som Hydén beskriver det i sit studie: ”The women cast themselves as opponents to violence, and portrayed their resisting selves in different ways, associated with positioning. (Hydén, 2005: 185). Det er ud fra et sådant perspektiv at jeg finder det vigtigt at fokusere på betydningen af multiple positioneringer i fortællinger fra personer som har været udsat for vold.

Jeg har i det afsluttende afsnit forsøgt at fremhæve nogle af de forskellige modstandspositioneringer jeg har tolket ud fra Claras fortælling(er) for at vise hvordan Clara løbende reflekterer ud fra sin daværende, nuværende og fremtidige positionering. Dette har jeg gjort ud fra de to foregående temaers samspil hvori jeg har fremhævet forståelsen af volden som en kontinuerlig proces som er afhængig af skabelsen af diskursive rum hvori volden kan italesættes. I det næste afsnit vil jeg, med udgangspunkt i analysens tre temaer, diskutere fortællinger som et brugbart udgangspunkt for forståelsen af vold, samt et middel til at forhandle aktørskab.

Beretningers modstridende spændingsfelter

Johansson begrunder sin fremstilling af fritstående narrativer med at det lader fortællingerne komme i fokus og skaber rum til at de kan fremstå i deres kompleksitet (Johansson, 2014: 85). At der skabes plads til modstridende elementer er et af de aspekter ved det personlige narrativ, som jeg mener gør det anvendeligt som udgangspunkt for undersøgelser af vold. I foregående afsnit har jeg berørt temaet modstandspositioneringer i flertal, da det er et element som er vigtigt at fremhæve og inddrage i analysen af enhver fortælling om vold. Gennem belysningen af de tre overlappende temaer fremkommer forståelsen af vold som en kontinuerlig, reflektiv proces som involverer de forskellige parter i relationen såvel som udenfor. Jeg har gennem analysen fremhævet hvordan forståelsen af vold er afhængig af og determineres af kontekstens opfattelse og håndtering af volden. Den meningsskabende proces er langt fra kronologisk, og positioneringer ændrer sig ligeledes løbende. De modsætningsfyldte spændingsfelter, som findes i Claras fortællinger, er præcis der hvor muligheden for forhandling og narrativ reparation skabes. Det er samtidig disse spændinger som gør at den personlige fortælling kan bruges til at skabe mening ud fra oplevelser af

vold og skaber mulighed for modhistorier. Da jeg første gang læste transskriberingen igennem, skrev jeg kortfattet ud fra nedenstående citat: ”Modstridende følelser” og tillagde det ikke større betydning. Men jo flere gange jeg læste teksten igennem, jo klarere blev det, at de modstridende følelser dækker over et grundlæggende ambivalens i Claras positioneringer, som jeg tolker som signifikant for Claras måde at fortolke sine oplevelser på gennem fortællingen:

N: Hvordan, altså hvordan føles det så, når I snakker sammen?

C: Jamen jeg har det egentlig okay med det, men jeg har ikke lyst til det. altså jeg har slet ikke lyst til at snakke med hende, men hvis hun ringer mig op så tager jeg den også fordi og jeg ved egentlig ikke hvorfor, fordi, fordi det er jo for åndsvagt for jeg har ikke brug for at tale med hende. Det har jeg også sagt til hende ”jeg har ikke brug for at tale med dig, du skal bare fise ud af mit liv”, men jeg tager den alligevel, men det er også frygten for at, nu er jeg blevet ringet op mange gange hvor hun har taget for meget og er blevet indlagt, så det er jo også frygten for at er der egentlig sket dig noget? For der er jo stadig, jeg er selvfølgelig stadig et menneske og der er ikke følelser, men jeg elsker hende jo stadig, der er da sider af hende som jeg savner og så videre. Det er også frygten for er der sket dig noget? Eller er der sket din familie noget? Eller et eller andet. Det er jo det jeg tror der sker hver gang hun ringer, men det er jo slet ikke det. Hun vil bare ringe og småskændes lidt... igen.

I ovenstående passage beskriver Clara deres relation med termer som forbindes med vrede, men samtidig også en frygt, som bunder i en omsorg og en følelse af ansvar. Denne ambivalente positionering og de fremhævede multiple subjektspositioner gennem fortællingen viser hvordan Clara i fortællingen bliver et handlende subjekt, og dette gør op med forestillingen om det passive offer som objekt for partnerens vold. Hun beretter i sin fortælling om, hvordan hun søgte hjælp til sin ekspartner, hvordan hun valgte ikke at gribe til vold, hvordan hun søgte væk i optaktssituationer, hvordan hun gjorde brug af sit sociale netværk og til sidst hvordan hun valgte at forlade partneren, gå tilbage, for sidenhen at forlade forholdet. Gennem fortællingen redefinerer Clara sine positioner og forhandler dermed sit aktørskab. Jeg har i analysen af Claras fortællinger fokuseret på betydningen af meningsskabelser gennem disse kontinuertlige forhandlinger både i forholdet og efterfølgende. Jeg mener i tråd med Hydén at disse forhandlinger bør anerkendes som aktive og betydningsfulde modstandsstrategier, og at dette vil være med til at nuancere forestillingen om den voldsudsatte. I næste afsnit vil jeg samle trådene i en teoretisk diskussion af min problemstilling med udgangspunkt i de forrige analyser.

Samtalende narrativer

Stories operate within 'interpretive communities' of speakers and hearers that are political as well as cultural actors. They build collective identities that can lead, albeit slowly and discontinuously, to cultural shifts and political change. Personal stories thus often operate as bids for representation and power from the disenfranchised (Squire et al., 2013: 62).

Fortællinger rummer ud fra ovenstående perspektiv et stærkt udgangspunkt for forandring både for kollektivet og individet. Det er fortællingers foranderlige potentiale som er blevet fokus i denne opgave. I analyserne har jeg særligt fremhævet betydningen af kontekst for forståelsen og italesættelsen af vold, samt hvordan fortællingen kan danne rum for forhandling af mening og aktørskab for fortælleren. I dette afsnit laver jeg derfor en teoretisk diskussion ud fra det todelte perspektiv på skabelsen af "rum" for fortællinger og selve konstruktionen af fortællinger som et middel til narrativ forhandling.

Talerum

"I learned the profound importance of space in narrative studies on sensitive topics." (Hydén, 2013: 233). Hydén fremhæver i sine studier betydningen af "rum". Muligheden for at skabe et diskursivt rum for italesættelse af vold er, ifølge Hydén, nært knyttet til det fysiske rum (Hydén, 2013: 233). Samme fokus på rummet og kontekstens betydning for italesættelse har jeg fremhævet i mine analyser på community- og individplan, samt i metodiske tilgang til projektet. Jeg anvender her rum i dets mest omfavnende betydning. Jeg ser talemuligheder som nært koblet til rummet ud fra hvilke narrative resurser som er tilgængelige for individet og gruppen i det givne kontekst (Frank: 2010: 119), samtidig med at rummet begrænses af narrative resurser i samspil med andre kulturelt skabte fortællinger uden for rummet. Ifølge Johansson er konstruktionen af erfaringer kontekstbunden, men også foranderlig idet den påvirkes og determineres af de kulturelt etablerede, normative og legitime fortællinger som findes i den kontekst, på den tid (Johansson, 2014:78). Claras brug af sit sociale netværk til at berette om volden viser hvordan menings-skabelsen sker i samspil med den omgivende kontekst, og hvordan andres forståelse og tolkning af vold har afgørende betydning for individets forståelse og mulighed for italesættelse (Smirthwaite, Holmberg, 2014: 212). Ifølge Johansson er personlige udsagn ikke blot individuelle, men et udtryk for et større kulturelt repertoire, hvorfra mennesket skaber sine fortællinger som konstrueres og rekonstrueres i

fortællingsakten (Johansson, 2014:77). Frank understreger ligeledes fortællingernes sociale og "fællesskabende" egenskaber: "Stories breathe life not only into individuals, but also into groups that assemble around telling and believing certain stories." (Frank, 2010: 3). De fortællinger communities mødes omkring, skaber og udgør rummet for fællesskabet. Indenfor LGBTQ-communities er det fortællingen om en fælles modstand i et samfund som stigmatiserer LGBTQ personer som styrker forestillingen om et "safe space" (Girshick, 2002: 49). Opbyggelse af fortællingen om LGBTQ communities som frirum fra magt og vold sker med en kobling til fragmenter af masterfortællingerne om "den lesbiske utopi" som bygger på kulturelt skabte forestillinger om køn ud fra en binær kønsopfattelse. Dette er et eksempel på det Nelson beskriver som at masterfortællinger styrkes i deres sammenkobling til andre (Nelson, 2002: 240). På den måde kan fortællinger være med til at usynliggøre eller begrebsliggøre andre fortællinger. Dette ser jeg som et eksempel på hvorfor hadforbrydelser lettere bliver italesat inden for LGBTQ communities end interpersonel vold da denne voldstype kan begrebsliggøres gennem fortælling om community'et som værende et frirum fra stigmatisering, vold og diskrimination. På den måde anvendes fortællinger ifølge Nelson til at forene communities, men samtidig også til adskille grupper og communities fra hinanden (Nelson, 2002: 136). Ifølge Frank er fortællinger grænsesættende, men de kan også være grænsebrydende (Frank, 2010: 70). Dette syn deler Johansson som understreger at kontekstbaserede perspektiver ud fra marginaliserede positioner dermed kan være med til at problematisere og udfordre dominerende narrativer som strækker sig uden for det specifikke rum (Johansson, 2014: 69-70). Med udgangspunkt i de forrige analyser har jeg sat fokus på samspillet mellem de dominerede narrativer, som determinerer synet på partnervold og betydningen af kontekst i dette sammenhæng. Jeg vil i næste afsnit komme ind på hvordan fortællinger kan bruges til at udfordre dominerede fortællinger som hindrer italesættelse.

Narrativ modstand

Foregående afsnit har fokuseret på rummets betydning for italesættelse. Jeg har diskuteret hvordan rummet skaber forudsætninger for hvilke fortællinger som skabes indenfor dets rammer, samtidig med at rummet også determineres af fortællingerne. Jeg vil derfor nu se nærmere på fortællinger som et værktøj til narrativ modstand og forhandling af dominerende fortællinger gennem det tidligere introducerede begreb *modhistorier*:

”De (modhistorier) fungerer ud fra den forudsætning, at fællesskabets normer ikke alene skal findes i dets grundlæggende fortællinger, men også i historier, der giver andre orienteringspunkter, hvorfra man kan vurdere et samfunds sociale praksisser (Nelson, 2002, s. 109).

Fortælleren, som Nelson kalder som den narrative aktør, trækker på moralske opfattelser inden for de kulturelle masterfortællinger, men er ikke begrænset til disse opfattelser. Den narrative aktør har gennem sine modhistorier mulighed for at komme med alternative forståelser som bygger på erfaringer blandt andet ud fra sin positionering i fællesskaber som udfordrer grundlæggende kulturelle fortællinger (Nelson, 2002: 109-110). Hydén anvender i sine studier fortællinger som værktøj for forhandling af aktørskab: “Narrative is among the most important social resources for creating and maintaining personal identity.” (Hydén, 2005: 176). Gennem modhistorier kan individet, ifølge Nelson, forkaste de identiteter som denne påtvinges og reidentificere sig i mere respektable termer og dermed befri sin moralske handleevne (Nelson, 2002: 44-45, 63). I analysen af community-forankrede perspektiver nævner Poole betydningen af at skabe nye konstruktive repræsentationer af lesbiske relationer ved hjælp af de ”positive eksempler”. Dette ser jeg som et eksempel på det Nelsons modhistorier, som har til hensigt at udfordre narrative antagelser og skabe bedre repræsentationer, samt muligheder for reidentificering (Nelson, 2002: 23). Beretninger om vold i lesbiske relationer kan samtidig ses som en udfordring af masterfortællingen den lesbiske utopi. Den lesbiske utopi tolker jeg som en masterfortælling som forstærkes i sin kobling til fortællingen om den voldsudøvende mand. Fraværet af denne figur styrker den lesbiske utopi som masterfortælling. En let genkendelig figur som understøtter kulturelle masterfortællinger om partnervold er *The battered woman*. Benævnelsen dækker over en række stereotypiske forestillinger om den voldsudsatte kvinde som et passiv og hjælpeløst offer for mandens vold (Sokoloff, Dupont, 2005: 53). Girshick skriver om skabelsen af den voldsudsatte kvinde som et “acceptable victim” hvilket indebærer en kvinde som ikke kan ”klandres” for den vold hun udsættes for, og som har mainstreamkulturens sympati. Skabelsen af denne forestilling inkluderer nogle typer af voldsudsatte og ekskludere samtidig andre fra denne identificeringsposition ud fra blandt andet køn, klasse, etnicitet og seksualitet (Girshick, 2002: 11). Det paradoksale ved at løfte frem fortællinger om vold inden for lesbiske relationer som modhistorier, er at det samtidig løfter spørgsmålet om hvorvidt den narrative reparation skaber en frigivelse af handleevne hvis denne blot redefinerer LGBTQ personer under den eksisterende offeridentitet. Hydén skriver om problematikken bag skabelsen af et monolitisk offer-koncept: “Through the construction of ‘victim’ as a homogeneous and monolithic concept, the battered woman is at risk of reducing her sense of self to

one single characteristic – that of being battered.” (Hydén: 2005: 170). Hydén fremhæver faren ved blive defineret gennem nogle andres handling mod en. Dermed bliver kvinden et objekt frem for et handlende subjekt med aktørskab. Martha R. Mahoney beskriver problematikken i “Victimization or oppression? Women’s lives, violence, and agency”, hvori hun fremhæver samfundets dikotomiske syn på aktør- og offerskab:

In our society, agency and victimization are each known by the absence of the other: you are an agent if you are not a victim, and you are a victim if you are in no way an agent. In this concept agency does not mean acting for oneself under the conditions of oppression; it means *being without* oppression, either having ended oppression or never having experienced it at all. This all-agent or all-victim conceptual dichotomy will not be easy to escape or transform (Mahoney, 1994: 64).

Skabelsen af forskellige subjektspositionering i fortællingen ser jeg som et redefinition af det passiviserede offer, og det er gennem dette jeg har tolket Claras fortælling som en modhistorie. De forskellige modstandspositioneringer som skabes i Claras fortælling(er) udfordrer den dikotomiske forestillinger om voldsudsatte og voldsudøvende som bygger på en mand/kvinde dualisme hvor kvinden anses som det passive objekt over for den udøvende mandelige part (Hydén, 2005: 170). Fortællinger om vold i lesbiske relationer åbner op for en række teoretiske, såvel som metodologiske udfordringer i forhold til dominerende fortællinger om partnervold. Jeg mener, i tråd med Renzetti, at de metodologiske udfordringer som dette emne rejser bør udnyttes: ”to strike out in a new direction, to start asking different questions” (Renzetti, 1997: 291). Ud fra mine analyse af Claras fortælling mener jeg der findes grund til at forhandle offer- og aktørskab i undersøgelser af partnervold med udgangspunkt i fortællingen som en performativ og skabende handling (Hydén, 2005: 176). Dette fokus på fortællingers foranderlige potentiale indgår i min metodiske tilgang til projektet. Med udgangspunkt i Johansson brug af Haraway perspektiv på forskning som en ”Story-telling-practice” (Johansson, 2014: 69) har jeg ladet mig inspirere af Haraways opgør med dikotomien om den distancerede forskersubjekt over for undersøgelsesobjektet. Jeg ser derfor undersøgelsen som en skabende konstruktion og jeg selv som en aktiv del af denne fortælling. I næste afsnit begynder metaanalysen omhandlende samarbejdet med Clara i projektet.

Metaanalyse ”Shit man det er min historie”

Dette afsnit skal forstås som en reflekterende metaanalyse med udgangspunkt i det metodiske arbejdsspørgsmål: Hvordan kan emnet undersøges i et feministisk studie med fokus på aktørskab, emancipation og ansvarlighed over for de involverede parter og den viden som skabes? Jeg har igennem hele projektet haft til hensigt at bedrive et emancipatorisk studie. For at reflektere over om det i dette studie lykkedes, har jeg inddraget Clara i en ”metasamtale” omkring projektet og for at få hendes reaktion på analysen og deltagelsen i projektet. Dette er en analyse af den samtale Clara og jeg havde knap fire måneder efter vores første interview.

”Det sætter bare nogle ting i gang”

Jeg vil starte med at se på hvordan Clara beskriver deltagelsen i projektets forskellige faser. Jeg spørger til hvordan det har været at dele sin historie:

N: Nåh jeg vil gerne høre hvordan du ligesom har følt det var at dele sin historie.

C: Jeg har haft meget nytte af det. Det vil jeg sige. Jeg gik herfra med en helt vildt god følelse. Det var rart at få sat ord på. Også igen, du sidder her. Jeg kender dig ikke. Jeg aner ikke hvem du er. Så det er lidt, ikke psykologagtigt, men det der med, jo flere gang du deler historien, jo mere tror jeg at jeg begynder at reflektere over det og det sætter bare nogle ting i gang. Så det har været enormt rart altså.

N: Mm

C: Det har det. Det har jeg virkelig kunnet mærke. Og det er også lidt som om at efter jeg har været her og snakke med dig, så har jeg selvfølgelig også fået italesat det mange gange overfor mine venner igen, for så har jeg talt om at jeg har været her og hvad vi har snakket om og så videre og så er det lidt forsvundet ud af mit liv. Jeg bruger meget lidt tid på at tænke over det længere. Meget lidt altså. Det er sjældent det dukker op. Jo lige i forbindelse med når du har skrevet til mig og så skal vi også snakke om det igen. Nå ja gud ja, det havde jeg helt glemt (Griner)

N: (Griner)

C: Så det er faktisk lidt sjovt, synes jeg.

N: Ja

C: Men det har været rart, så helt sikkert en god ting for mig og få det ud på den måde.

N: Mm

C: Og jeg har gjort mig mange tanker om, nu sidder du og skriver en opgave på baggrund af alt det her, men om man burde gå ud og dele sin historie noget mere også for at andre kunne få glæde og gavn og måske få lov til at italesætte deres oplevelser, altså

N: Ja

C: for det har virkelig gavnet mig, enormt meget. Helt vildt.

Ovenstående udtalelse rummer en række interessante refleksioner omkring styrken af den gentagne og forhandlende fortællingsakt. Det viser også hvordan fortællingen i sig selv er en foranderlig instans der ændrer sig ud fra hvilken position der tales fra. Det er interessant hvordan Clara i denne fortælling inkorporerer analysen af sin fortælling ud fra sin nuværende position: ”men det der med, jo flere gang du deler historien, jo mere tror jeg at jeg begynder at reflektere over det og det sætter bare nogle ting i gang”. Det er interessant hvordan Clara her både taler ud fra et generelt ”du” og siden skifter over til at tale ud fra sit eget ”jeg”. Hydén beskriver i sin analyse pronomens betydning for den narrative aktørs positionering i fortællingen: “I note the tension and dialogical interplay in the use and switching between the pronouns ‘I’ and ‘you’.” (Hydén, 2005: 177). Det dialogiske sammenspil mellem de forskellige pronomen giver den narrative aktør mulighed for at tale ud fra forskellige positioner i fortællingen. På den måde kan ovenstående udtalelse ses som en måde hvorpå Clara kobler egne erfaringer til en mere generel forståelse af vold som en reflektiv proces. Et andet interessant aspekt er hvordan Clara anvender ordet ”italesættelse”. Det er et andet eksempel på hvordan hun anvender analysens sprog i sin egen fortælling. Clara reflekterer i den sidste sætning i citatet over det at dele sin historie med henblik på at give andre muligheden for at italesætte deres oplevelser. Muligheden for at bruge sin erfaring til at hjælpe andre nævner Downes et al. som en måde hvorpå voldsudsatte kan bruge deltagelsen i inddragende forskningsprojekter som en modstandshandling (Downes et al., 2014: 2.9). ”Here the connection to feminist and anti-rape movement with the focus on consciousness raising and empowerment begins to emerge.” (Downes, et al., 2014: 2.9). I forhold til studiets emancipatoriske hensigt er det positivt at Clara beskriver deltagelsen i projektet i positive termer. Jeg vil nu se nærmere på Claras motivation for at deltage i projektet.

”Man kan jo næsten godt kalde en lidt en ekspert”

Clara beskriver i nedenstående citat sin motivation for at deltage i projektet, og hvordan den har udviklet sig igennem projektet:

C: (...) men der tænkte jeg også at det at din målgruppe den må simpelthen være så snæver, så jeg havde det sådan lidt. Hvis man skal stå frem så er det nu. Jeg i hvert fald kunne stå frem og sige et eller andet fornuftigt

N: Mm..

C: omkring det. Så jeg følte lidt at emnet det var ligesom plottet ned over mig, det var lige til mig det der. Så selvfølgelig derfor gjorde jeg det. altså

N: Mm

C: Er interesseret i at hjælpe, hvis man kan. Man kan jo næsten godt kalde en lidt en ekspert (griner let)

N: Ja

C: Og så må man ligesom dele viden tænker jeg.

N: Mm

C: Det var min tanke, da jeg gik ind i det og sidenhen har det jo bare været interessant at kunne læse hvad det var du havde skrevet og det har været meget spændende at få opgaven nu her ik’? også som opfølgning, det kommer helt sikkert til at give mig noget, at jeg er med i den proces også ik’?

Det er interessant hvordan Clara let grinende beskriver sig selv som ”en ekspert” og knytter denne insiderposition til en mulighed for at dele viden. Hun udtrykker hvordan hun, allerede ved indgåelse af projektet, havde gjort sig tanker om at hendes deltagelse og viden kunne være en hjælp for andre. Denne udtalelse er i tråd med Olivers syn på emancipatorisk forskning som et middel: ”The issue then for the emancipatory research paradigm is not how to empower people but, once people have decided to empower themselves, precisely what research can then do to facilitate this process.” (Oliver, 1997: 16-17). En af de ting som kom bag på mig i løbet af den samarbejdende proces, var hvor engageret Clara blev i projektet. Et eksempel på dette var da jeg efter vores sidste interview sendte den transskriberede tekst til hende for endelig godkendelse udtrykte hun i sit svar bekymring for om jeg havde fået nok brugbart materiale ud af interviewet. Oliver skriver at paradigmet for emancipatorisk forskning bør udgå fra: ”reciprocity, gain and empowerment.” (Oliver, 1997: 17). Graden af inddragelsen afhang derfor af projektets betydning for Clara og det er ligeledes den delagtighed, som har været med til at forme projektet. Hvor mine første tanker om inddragelse byggede på at lade min informant få sidste ord i fremstillingen af sit narrativ blev udfaldet en skabelsen af en aktiv projektdeltager vis deltagelse formede projektet. Denne pointe vender jeg tilbage til efter næste afsnit. I det kommende afsnit ser jeg på Claras oplevelse af at få sin fortælling analyseret.

”Shit man det er min historie på skrift, penslet ud og analyseret.”

Hvordan har det været at læse en analyse på baggrund af ens egne erfaringer? Det spørgsmål stod markeret med fed i min interviewskitse i flere uger inden vores ”metasamtale”. Jeg var særligt interesseret i dette spørgsmål da mit ønske om at inddrage Clara byggede på forestillingen om at inkluderingen ville være et styrkende og berigende element for Clara, såvel som for projektet. Jeg var endda gået så vidt som at anvende ordet emancipation i mit arbejdsspørgsmål. Jeg var derfor særlig interesseret i, og ikke mindst nervøs for, at høre Claras oplevelse af at læse analysen:

N: Men nu vil jeg meget gerne høre, hvordan har det været at læse?

C: Det var mærkeligt. Også igen, som jeg sagde, efter jeg havde været her og så en måneds tid efter, så har jeg ligesom lagt det hele væk og ikke fokuseret så meget på det. Fokuseret på alle mulige andre ting. Så pludselig at skulle læse det igennem. Det hele en gang til, det vakte jo en masse følelser. Det er jo helt vanvittigt. Ja det tog også lang tid at komme igennem det. Ikke fordi sværhedsgraden er høj eller noget som helst. Det er bare det der med ”shit man det er min historie på skrift, penslet ud og analyseret.” Det er ret vildt, overvældende på en eller anden måde ik’?

N: Ja.

C: Men det har bestemt været godt for mig. Lige at vende det en gang til indeni mig en gang til. Hvilket jeg selvfølgelig har fået gjort. Og så tænker jeg sådan om mig selv, når jeg har læst de der sætninger du ligesom hiver ud, som jeg har fortalt. Jeg var jo helt forvirret på det der tidspunkt (griner let) altså (det) jeg kan godt se på det jeg har sagt, og det er meget sjovt. Der er sket så meget. Jeg kan også se hvor meget der er sket med mig selv siden, når jeg læser det ik’?

N: Altså siden vores samtale der?

C: Ja lige præcis ja. Mine tanker kredser om noget andet, formuleringer også videre. Jeg tror bare jeg skulle have det ud den dag ik’? Så det er blevet meget sådan, lidt kluntet nogle steder kan jeg se, det er meget sjovt at se.

Clara beskriver oplevelsen som overvældende, tidskrævende og følelsesvækkende. Ved at læse analysen har hun samtidig bemærket en udvikling siden det første interview og fremstiller det ”at vende det en gang til” som en positiv mulighed. Downes et al. arbejder med samarbejdende metoder i forskningsprojektet Mirabal. Her nævner en af deltagerne ligeledes det tidsmæssige forløb i projektet som en positiv del af deltagelsen: ”She also found taking part of in Project Mirabal was a useful way track her own change over time.” (Downes et al., 2014: 3.7). I analysen har jeg fokuseret på skabelsen af fortællingen som en mulighed for at ”bygge bro” mellem subjekspositioner. Clara forholder sig i denne fortælling til hendes daværende og fortællende position i udtalelsen: ”Jeg tror bare jeg skulle have det ud den dag ik’? Så det er blevet meget sådan, lidt kluntet nogle steder kan jeg se, det er meget sjovt at se.” Denne udtalelse vidner om betydningen af fortællingsakten, og er samtidig en måde hvorpå Clara positionerer sig fra sin nuværende subjeksposition. At ”gense” data er, ifølge Andrews, en måde hvorpå fortolkeren kan se materialet fra et nyt perspektiv og lave nye tolkninger ud fra en nuværende, ligeledes temporær, position (Andrews, 2013: 206). Andrews beskriver det at vende tilbage for at lave nye tolkninger som at tage et billede fra en anden vinkel. Ikke mere sand end det forrige billede, men det bidrager med et nyt perspektiv på sagen (Andrews, 2013: 219). Eftersom fortællinger er materialet i narrative studier, findes der her en unik mulighed for, ikke bare for at fortolkeren, men også for denne narrative aktør, at gense materialet som det er tilfældet her. Clara får dermed mulighed for at forholde sig til daværende subjekspositioner og skabe et ”nyt billede”. Ved at ”vende det en gang

til” og forholde sig til fortællingen ud fra sin nuværende position ændrer den narrative fortælling sig og dermed også det materiale som narrativen udgår fra. Dette er et eksempel på såvel fortællingernes foranderlighed som fortællingsaktens betydning for den narrative aktørs forståelse af sig selv. I næste afsnit vil jeg diskutere hvordan det har været for mig, som fortolker, at have mulighed for inddrage projektdeltageren og dele mine overvejelser og analytiske valg.

At inddrage sig selv

Narrative studier er et udtryk for tolkninger af organiske og konstant skabende materiale som fortællinger udgør. Som Andrews skriver: ”human reality is always the reality of interpretation.” (Andrews, 2013: 205), og det samme gælder for min analyseproces som bygger på en række valg, afgrænsninger og tolkninger ud fra min positionering (Andrews, 2008: 206). I løbet af min analyse har jeg taget en lang række valg, specielt i forhold til identificeringen af temaerne. Vores andet møde gav mig en mulighed for at forklare og begrunde disse analytiske valg som i høj grad bygger på mit eget forhold til emnet:

N: Jeg fik ikke sovet så meget tror jeg, og sådan altså ikke på en dårlig måde, det var også fordi jeg tror at vores historier sådan minder på nogle punkter og så overhovedet ikke på andre. Mere fordi min ekspartner også havde altså samme snak om *borderline* og samme form, nogle af tingene. Det der med vredesudbruddene og...

C: Ja, ja.

N: men så vores ligesom reaktioner på det, fordi jeg ikke har defineret det som vold før to år efter

C: Præcis.

N: var helt anderledes

C: Lige præcis

N: Så det var meget sådan, ja. Og det tror jeg også har påvirket lidt hvilke sådan temaer jeg sådan har taget ud

C: Mm, ja, ja

N: fordi jeg har fokuseret meget på dig

C: Ja.

N: og ikke så meget på din ekspartner (Griner let), jeg har lidt sådan taget hende ud.

C: (griner let) Ja

Thomson betoner vigtigheden i at reflektere over egen position og hvordan dette påvirker ens tolkninger (Thomsson, 2002: 53). Det har været berigende for mig, som fortolker, at have mulighed for at reflektere over min egen position ikke bare i min tekst, men også i mødet med Clara. Jeg har i forhold til min insiderpositionering tydeligt positioneret mig fra starten af projektet, men hvor jeg fandt det nemt at inddrage mine egne erfaringer i interviewsituationen, var det anderledes svært at

skrive dem ind i teksten. Wilkinson og Kitzinger skriver om problematikken med at inddrage sine insidererfaringer i projektet: "Although it may foster honesty and integrity, it will feel too exposing for many researchers." (Wilkinson, Kitzinger, 2013: 253). På den måde gav inddragelsen af Clara i den senere del af analyseprocessen mig muligheden for at være transparent omkring udgangspunktet for analysen, og hvordan jeg har oplevet processen:

N: og det, det er helt klart den hårdeste analyse jeg nogensinde har siddet med i de 5 år jeg har læst. Og igen ja, jeg blev påvirket af egne erfaringer og jeg blev ved sådan at læse den igennem og (høre) lydindspilningen og det var altså der jeg kom ind på de der forhandlende processer som jeg har fokuseret meget på.

(...)

N: Men ja. Jeg synes det har været, det har været meget rart at vide at vi skulle mødes igen

C: ja selvfølgelig

N: fordi så kunne jeg også skrive nogle ting og være sådan okay hvis det er helt *off*, så retter du det.

C: ja, ja.

Som jeg nævner for Clara har analysearbejdet været præget af en vis ambivalens. Jeg har været enormt usikker og haft en del kriser i analyseprocessen, men jeg har samtidig været lettet over det forestående møde og muligheden for at inddrage Clara. Til tider følte det som at det efterfølgende interview var mere for min end for Claras skyld i forhold til at få godkendt rimeligheden af mine tolkninger ud fra Claras perspektiv. Leavy stiller følgende spørgsmål: "What does "shared authority" mean in practice? Is it always possible or even desirable?" (Leavy, 2007: 168). Når det gælder tolkningsautoriteten, mener jeg at det er mere rammende at tale om at jeg ved inddragelsen "deler ud" af tolkningsautoriteten frem for at se det som en deling, der giver indtryk af en lige deling mellem parterne. Som Johansson kommer ind på, vil fortolkeren, trods alle gode hensigter og metodologiske bestræbelser på inddragelse af projektets deltagere, stadig befinde sig i en magtposition i forhold til udformning, tolkning og den endelig præsentation af studiet (Johansson, 2014: 73). Hermed ikke sagt at jeg mener man bør stoppe med at forsøge at destabilisere denne magtposition. Jeg har dedikeret et stort fokus i dette projekt på præcis dette, og selve processen mener jeg har stor betydning udformningen af studiet. I den forbindelse vil jeg i næste afsnit opsummerende diskutere det inddragende mødes betydning for projektets udformning.

Proces som mål og middel

Collaboration and authority ultimately speak to how a narrative is constructed and who has ownership over the narrative and how it is represented. During the storytelling process the co-

construction of meaning occurs as the researcher actively listens and probes the narrator. Collaboration can continue during analysis and interpretation, which is something that oral historians need to consider (Leavy, 2007: 168).

Materialet for opgaven er et resultat af en dialogisk proces, og det ville jeg gerne bringe videre ind i analyseprocessen. Jeg har igennem forløbet været opmærksom på at Clara skulle læse analysen, at vi skulle mødes, at vi skulle drøfte mine fortolkninger og hendes oplevelser ved at deltage i projektet. Som jeg også indvilgede Clara i, har analyseprocessen været krævende. En stor del bundede i et ønske om at Clara skulle kunne genkende sig selv i min analyse. Ansvar for videns konstruktionen føltes derfor særligt nærværende gennem hele processen. Jeg havde forud for vores andet møde en forestilling om at det ville være i vores møde at ”inddragelsen” skulle finde sted. Jeg var forberedt på at skulle begrunde mine valg og ændre analysen i forhold til Claras tolkninger. Jeg spørger i samtalen ind til om Clara kan genkende sig selv i analysen:

N: (...) Men føler du sådan at du kan genkende dig selv i det?

C: Helt sikkert. Ja, det kan jeg. Det er mig og det er min historie. Det står tydeligt frem, helt sikkert.

N: Mm.

C: Det gør det.

N: Yes, har du nogle sådan. Noget som du sådan reagerede på, da du...

C: Nej, det synes jeg faktisk ikke, nej altså det var, det ligger bare meget op ad virkeligheden og det synes jeg er meget rart. Altså det der med at jeg kan sagtens se, det der er skrevet ned, er noget vi har talt om. Det er også det der er foregået og det tror jeg det der er vigtigt for mig at det ikke er altså. Nej, jeg har ikke undret mig over noget, jeg har ikke sådan tænkt hvad, hvad er det du prøver at komme frem til der? Eller hvad er det du analyserer på der? Jeg synes faktisk det er meget fornuftigt det hele.

Efterfølgende har jeg kommet frem til at det i langt højere grad har været bevidstheden om mødet som har påvirket min tilgang til analysen. Ramazanoğlu og Holland betoner vigtigheden i at man som feministisk forsker gransker sin fortolkninger med fokus på hvem man er ansvarlig for i forhold til den viden som skabes (Ramazanoğlu, Holland, 2002: 159). Bevidstheden om mødet gjorde at jeg hele tiden var bevidst om at Claras ”tilstedeværelse” i projektet. Dette har gjort at jeg kritisk har gransket mine egne tolkninger med fokus på fremstilling, forståelighed og ikke mindst aktørskab i fortællingen.

Opsummering - samarbejdende undersøgelsesproces

Jeg har inddraget Clara i undersøgelsesprocessen med det formål at sikre at fremstillingen af hendes narrativ stemmer overens med hendes tolkning. Jeg var samtidig interesseret i at høre hendes oplevelse af at være med i projektet, samt hendes tanker om at læse sin fortælling. Jeg har brugt metaanalysen som udgangspunkt til at diskutere hvorvidt en samarbejdende undersøgelsesproces er mulig og ønskværdig i forhold til hensigten med at bedrive et feministisk studie med fokus på emancipation, aktørskab og ansvarlighed over for projektdeltagerne samt den viden som skabes.

Clara udtrykker hvordan deltagelsen i projektet har været en positiv oplevelse. En af de ting hun fremhæver, er at hendes deltagelse har gjort at hun fortsat har kunnet italesætte emnet med personer i hendes netværk i forbindelse med vores møder. I forhold til hendes motivation for at deltage nævner Clara at hun fra starten har set deltagelsen som en måde hun kan give andre mulighed for at italesætte deres oplevelser. Hun beskriver oplevelsen af at læse analysen på baggrund af hendes fortælling som en positiv oplevelse, men samtidig overvældende, tidskrævende og følelsesvækkende. Hun fremhæver at det har givet hende en mulighed for at se en udvikling i hendes forløb siden det første interview og bearbejde forløbet yderligere. På den måde giver inddragelsen Clara mulighed for at forholde sin til sin fortælling, samt analysen af denne ud fra sin nuværende position. Gennem mødet får Clara dermed mulighed for at skabe nye subjektspositioner og inkorporere analysen af sin fortælling i et nyt narrativ. Mit analytiske arbejde med Claras narrativ har været præget af bevidstheden om vores kommende møde hvilket både har været en kilde til en lettelse og stor usikkerhed. Ved metasamtalen fik jeg mulighed for at forklare mine valg og tolkninger, ud fra min positionering. Det har desuden været en svær analyseproces i forhold til mine personlige erfaringer med emnet, som er tanker jeg deler med Clara ved vores andet møde. Jeg havde på forhånd haft en forestilling om at det var i mødesituationen at inddragelsen af Clara fandt sted. At det at åbne analysen op for forhandling skulle lede til mere fyldestgørende tolkninger. Det viste sig derimod at det i højere grad har været bevidstheden om det andet møde som har formet min tilgang til analysen, og at det dermed er i min egen analyseproces ”inddragelsen” har gjort sig gældende.

Metodisk diskussion – emancipatorisk hensigt fremfor mål

Ved første øjekast virker en samarbejdende og inddragende undersøgelsesproces som en *win/win* situation for alle parter. Som jeg har været inde på tidligere i dette afsnit, har inddragelsen af Clara haft stor betydning for udformningen af dette projekt. Det har været en positiv oplevelse for Clara og for mig selv som fortolker. Jeg er løbende blevet konfronteret med potentielle faldgrupper og problemstillinger som denne type af undersøgelser kan løbe ind i. Jeg vil i dette afsnit føre en metodisk diskussion af studiets emancipatoriske og inddragende hensigt.

En potentiel hindring for udformningen af en analyse med inddragelse af den narrative aktør er ”the interpretive conflict”, som Leavy beskriver som: “the tension between an acquired feminist vision and a desire to build knowledge that is true to the narrator's understanding of her own story.” (Leavy, 2007: 169). Ifølge Leavy kan den lurende tolkningskonflikt skyldes et særligt feministisk forskningsønske om at løfte projektdeltagernes stemmer, samtidig med at den bruger feminismens teoretiske værktøjer til at skabe en forandring med forskningen (Leavy, 2007: 169). Tolkningskonflikten er derfor et nærværende element i inddragende og særligt i feministiske projekter. Ud fra mine erfaringer i dette projekt kan den lurende konflikt også være et positivt element og være med til at forme processen. Jeg er dog bevidst om at jeg har været i en utrolig privilegeret position i forhold til at Clara og mines tolkninger ikke har været i konflikt. En del af dette kan skyldes at vi deler en række sociale positioner med hensyn til alder, seksualitet, køn, og uddannelsesniveau, samt det faktum at vi begge har erfaring med emnet. Dette er et vigtig betragtning i forhold til hvem studiet inkluderer, og dermed også ekskluderer. Clara nævner at hun ikke fandt nogle problemer med at læse analysen i forhold til niveauet for teksten. Jeg mener at sproget er en vigtig magtfaktor at være opmærksom på i undersøgelser som denne. Det anvendte sprog kan have en inkluderende såvel som en ekskluderende effekt. En anden problemstilling af mere praktisk karakter, som let får en ekskluderende effekt, er spørgsmålet om tid (Leavy, 2007: 157). Som Clara var inde på, så har hun sat en del tid af til at læse analysen. Derudover har hun taget tid ud til at mødes to gange, skrive mails frem og tilbage inden og efter vores møder. Jeg føler mig meget bæret over at alle tre informanter har sat tid af til at deltage i projektet. Jeg er også bevidst om at projektet, især i den samarbejdende proces, har været tidskrævende. Det er ikke alle som har mulighed for at sætte tid af til at deltage i et sådant forløb, og dette vil ekskludere personer fra at indgå i en deltagende undersøgelse. Claras delagtighed og engagement har været en vigtig faktor i udformningen af projektet, og det har haft særlig stor betydning for det analytiske arbejde.

Inddragelsen af projektdeltageren i udformningen af projektet udgør kernen af det emancipatoriske projekt. Det er imidlertid også med til at efterlade undersøgeren i en mere sårbar position. Som Oliver konkluderer, handler det emancipatoriske projekt om: "the placing of control in the hands of the researched, not the researcher" (Oliver, 1997: 17). Det handler derfor for undersøgeren om at slippe kontrollen over "sit" projekt. Usikkerheden ved at dele ud af tolkningsautoriteten og åbne op for at projektet kan gå andre veje end først antaget, er et vigtigt element i alle samarbejdende projekter. Den latente tolkningskonflikt spiller en vigtig rolle i denne proces da tvinger undersøgeren til at granske sine egne tolkninger og anerkende deltagerne som undersøgelsesobjekter frem for undersøgelsesobjekter. Det ser jeg som grundlæggende for at kunne bedrive undersøgelser ud fra et feministisk udgangspunkt med ansvar ikke kun for deltagerne, men også for den viden som skabes. Oliver betoner forskningen rolle som et middel i en emancipatorisk proces:

The question of doing emancipatory research is a false one, rather the issue is the role of research in the process of emancipation. Inevitably this means that research can only be judged emancipatory after the event; one cannot 'do' emancipatory research (nor write methodology cookbooks on how to do it), one can only engage as a researcher with those seeking to emancipate themselves. (Oliver, 1997: 25)

I tråd med ovenstående citat mener jeg at emancipation er en hensigt og ikke noget som kan sikres på forhånd. Inddragelsen af Clara har haft betydning for hvordan hun har kunnet bearbejde sine erfaringer og skabe nye narrativer gennem deltagelsen i projektet. Men det har i ligeså høj grad haft en betydning for hvordan jeg, som fortolker, har arbejdet analytisk og metodisk med projektet. Oliver betoner at det emancipatoriske projekt ikke bør ses som andet end en hensigt og citerer sociolog og disability forsker Len Barton for ordene: "Intent is no guarantee of outcome" (citeret Oliver, 1997: 29). Med udgangspunkt i dette udsagn vil jeg dog indtage en lidt mere optimistisk position og tillægge at den emancipatoriske hensigt ikke er nogen garanti, men at det er en processtyrende forudsætning for udfaldet.

Del IV – Afslutning

Konklusion og afsluttende refleksioner

Gennem de forskellige processer i udarbejdelsen af denne opgave har jeg, til tider lettere frustreret, forsøgt at begribe hvordan tavshed kan omdannes til italesættelse. Det virker næsten paradoksalt, at man ud fra et udgangspunkt om at sproget skaber virkeligheden, samtidig kan kæmpe desperat for at få sproget til at omfavne og inkludere erfaringer som usynliggøres gennem sproget. Efter at have brugt mange vågne nætter på at reflektere over hvordan jeg kunne undersøge et emne som er så svært at få folk til at tale om, begyndte jeg at fokusere på hvordan jeg kunne arbejde *rundt om* tavsheden. Ved at se på hvilke fortællinger som *findes*, som *hindrer* en italesættelse, samt hvilke forudsætninger som *muliggør* italesættelsen af vold, har jeg arbejdet med at gøre tavsheden begribelig. Samtidig blev jeg også interesseret i at undersøge emnet fra et metodisk perspektiv og skabe et rum for en italesættelse i mine egne undersøgelser, ud fra et feministiske udgangspunkt med et emancipatoriske mål for øje. I dette afsluttende afsnit, vil jeg opsummere mine tolkninger og sammenfatte studiets resultater.

Dekonstruktion af ”den lesbiske utopi”

Jeg har valgt at inddrage det jeg kalder community-forankrede perspektiver i min analyse ved at se på hvilke hindringer, samt forudsætninger som findes for italesættelse med henblik på at gøre fraværet af fortællinger begribeligt. Jeg er kommet frem til at der er en stærk kobling mellem muligheden for italesættelse og den kontekstuelle forståelsen af vold. En mulig hindring for italesættelsen af vold på såvel community som på det individuelle plan har jeg identificeret som fraværet af forklaringsmodeller som ikke bygger på kønsbinære forestillinger om voldsudøver og voldsudsatte. Forankringen af ”den mandelige voldsudøver” er med til at forstærke og konstituere masterfortællingen ”den lesbiske utopi” som tages op i analysen. ”Den lesbiske utopi” bygger på forestillingen om at kvinder er ikke-voldelige af natur, at kvinder har en særlig forståelse for hinanden og at kvinder automatisk undgår vold når de er sammen med andre kvinder. Denne fortælling gør det sværere at definere handlinger som vold i lesbiske relationer, da de forekommer uden for den kulturelt kønnede skabelon for partnervold. Fortællingen ”den lesbiske utopi” fungerer desuden som en identitetskonstituerende fortælling som knyttes til skabelsen af lesbiske communities som frirum for vold, overgreb og diskriminering. Frygten for en ødelæggelse af disse fælleskabende selvbilleder skaber grobund for en kollektiv fornægtelse og tavshed. I skyggen af

tavsheden findes berøringsangst som hindrer en italesættelse, hvilket blandt andet skyldes en frygt for at skabe homo- trans- og bifobisk ”ammunition”, der kan føre til en yderligere stigmatisering af community’et. Den manglende italesættelse hindrer en forventning om forståelse og dermed også talemulighederne for dem som udsættes for vold. Dette resulterer således i det jeg har valgt at kalde en selvbekræftende tavshedsdynamik. I analysen er jeg kommet frem til at en forudsætning for italesættelse er skabelsen af positive repræsentationer omkring lesbiske parrelationer. Igennem inddragelsen af community-forankrede perspektiver har jeg fremhævet betydningen af kontekstens forståelse af vold i forhold til at kunne italesætte vold. Dette er ligeledes et betydningsfyldt tema i den personlige fortælling om vold.

Fortællinger - forhandlende og forvandlende

Claras fortælling har spillet en vigtig rolle i udformning af denne opgave, både i analysen af fortællingen og som udgangspunkt for den metodiske analyse af effekterne af en samarbejdende undersøgelsesproces. I arbejdet med Claras fortælling har jeg fokuseret på forudsætninger og potentielle hindringer for italesættelse, samt på hvordan den personlige fortælling kan bruges til at skabe mening ud fra oplevelser af vold. En vigtig forudsætning for italesættelse, jeg identificerede ud fra Claras fortælling, var betydningen af at kunne inddrage personer i det nære netværk og berette om og definere volden. Det sociale netværk har vist sig at være en afgørende forudsætning for at bevare tolkningsretten gennem kontinuerlig italesættelse og konfrontation. Den kontinuerlige italesættelse er desuden af betydning for et andet tema jeg identificerede i Claras fortælling, nemlig forhandlingen som udgangspunkt for at skabe mening ud fra sine oplevelser. Jeg har gennem analysen fokuseret på definitionen af vold som en kontinuerlig og reflektiv menings-skabelsesproces som er afhængig af kontekstens forståelse af volden. Ved at anvende begrebet brobygning belyser jeg hvordan Clara gennem fortællingen får mulighed for at portrættere sine modstandsstrategier ud fra multiple subjektspositioner. Jeg viser i analysen hvordan Clara positionerer sig i forskellige og til tider modstridende positioner i sin fortælling. Disse modsætningsfyldte spændingsfelter som skabes mellem disse positionering skaber mulighed for en redefinering af fastlåste identitetspositioner som ”offer” og skaber dermed muligheden for modhistorier. Jeg tolker blandt andet modhistorien som et opgør med ”the battered woman”, som et passivt objekt for den voldsudøvende mand. Ved at fokusere på de forskellige subjektspositioner som aktive modstandsstrategier, åbner modhistorien sig op for at Clara bliver en aktiv aktør i og igennem fortællingen. Med udgangspunkt i fortællingernes potentiale for forandring og kontekstens

betydninger for italesættelse har jeg i projektet skabt et metodisk rum for italesættelse. Ud fra et feministisk udgangspunkt med fokus på emancipation og aktørskab har jeg inddraget Clara i flere faser i projektet. Jeg er kommet frem til at den samarbejdende proces har haft en positiv indflydelse på udformningen og resultatet af studiet. Resultaterne af samarbejdet belyses i næste afsnit.

Det samarbejdende projekt

Clara udtrykker ved vores efterfølgende møde at deltagelsen i projektet har haft en positiv virkning på hende og at hun gennem projektet har fået mulighed for at bearbejde sine oplevelser og italesætte sine oplevelser yderligere med sit nære netværk. Ved at læse analysen af hendes fortælling har hun samtidig fået mulighed for at følge sin egen udvikling i forløbet. Muligheden for at inddrage Clara i flere etaper i analysen af hendes narrativ har haft en stor betydning for udformningen af opgaven. Inddragelsen har givet grobund for meget usikkerhed fra min side da jeg befandt mig i en uvant situation i forhold til at opgive min suveræne tolkningsposition. Det var samtidig en befrielse at vide at Clara ville have mulighed for at sikre en mere retmæssigt fremstilling af sit endelige narrativ i opgaven. Bevidstheden om Claras ”tilstedeværelse” derfor har formet arbejdet med analysen, og gjort at jeg kritisk har gransket mine fortolkninger med fokus på fremstillingen, forståelighed og ikke mindst aktørskabet i fortællingen. Det viste sig derfor at det i høj grad var bevidstheden om det forekommende møde som har haft betydning for den analytiske proces. Inddragelsen gav mig samtidig mulighed for at kunne reflektere over tolkningerne og de analytiske valg, samt at dele disse refleksioner med Clara. Jeg oplevede at Clara blev en vigtig og delagtig deltager i projektet. Inddragelsen af Clara har jeg valgt at se som en mulighed for at dele ud af tolkningsautoriteten. Ordvalget understreger en bevidsthed om at jeg, som fortolkeren, stadig befinder sig i en magtposition i forhold til fremstillingen og det endelige produkt, og at jeg må være dette ansvar bevidst gennem refleksiv granskning af mine tolkninger. Gennemgående vil jeg sige at hensigten med at lave et samarbejdende projekt med fokus på emancipation for de deltagende parter har været processtyrende. Inddragelsen har derfor gjort at den narrative aktør har været ”tilstede” gennem det analytiske arbejde. Dette mener jeg er med til at skabe en mere ansvarlig konstruktion af viden og er i tråd med projektets feministiske udgangspunkt.

Afsluttende vis vil jeg kort vende tilbage til projektets udgangspunkt – fortællinger. Jeg har i projektet arbejdet med fortællinger på flere planer. Fortællinger har fungeret som materiale, problemstilling og metode i projektet. Ved at arbejde med fortællinger som konstruktioner, der både

determinerer og determineres af deres kontekst, har jeg både set på fortællinger som et betydningsfyldt undersøgelsesfelt og som et middel til at udfordre forestillinger som vanskeliggør italesættelsen af problemstillinger som ikke inkluderes i de dominerende kulturelle fortællinger.

Forslag til videre forskning

Each researcher, through her or his individual studies, build on the work of other researchers, adding pebbles to the pile until eventually a "mountain of knowledge" accumulates and hopefully our questions are answered – we have discovered Truth. (Renzetti, 1997: 291)

I ovenstående citat forholder Renzetti sig kritisk til videnskabens hang til "pebble theory of knowledge" vis syn på videnskab leder forskere til at anvende eksisterende forklaringsmodeller til at forklare forekomsten af vold i samkønnede relationer. Det er, ifølge Renzetti, på tide at gå i nye retninger, at "samle nye sten" og bygge videre fra dette udgangspunkt i stedet (Renzetti, 1997: 291). Jeg mener i tråd med dette at voldsforskningen står over for en betydelig udfordring, som vil have betydning ikke bare for hvilke empiriske felter som undersøges, men også hvilke metodiske undersøgelsesformer som anvendes. Renzetti beroliger med at voldsforskning ikke behøver at opfinde den dybe tallerken, men bør gøre brug af feministiske metodologier som guidelines (Renzetti, 1997: 292). Ud fra dette perspektiv og med udgangspunkt i dette projekts samarbejdende undersøgelsesproces, mener jeg der findes et behov for videre forskning om effekten af inddragelse af projektdeltagere i forskningen om emnet, særligt når der er tale om et større antal deltagere og en mere uhomogen gruppe. En problematik som jeg har været inde på i denne opgaven, er problematikken ved at anvende bundne identitetskategorier som udgangspunkt for forskningen. Der findes et behov for at undersøge, hvordan fornægtelsen af bundne identitetskategorier påvirker ens handlerum i forhold til vold og hvilken rolle forskningen kan spille i forhold til at dekonstruere kategorierne og samtidig synliggøre marginaliserede gruppers erfaringer med udgangspunkt i deres kontekst. Jeg mener i tråd med Renzetti at der er behov for mere forskning, som ud fra et intersektionelt perspektiv, undersøger konsekvenserne og håndteringen af vold i grupper som rammes af flere sammenkoblede strukturer som, racisme, sexism, bi-, trans- og homofobi og andre undertrykkende strukturer (Renzetti, 1997: 291). Et eksempel på et empirisk område som mangler belysning er tilgangen og brugen af hjælpeinstanser for LGBTQ personer som udsættes for vold. Jeg kommer kort ind på problematikken i denne opgave, men på grund af studiets afgrænsning var det desværre ikke muligt at inddrage dette perspektiv på en fyldestgørende måde.

Afslutningsvis vil jeg fremhæve at målet for fremtidig forskning ikke bør være at få alle ind i samme skabelon, men derimod at åbne perspektivet op til at kunne belyse hvordan vold rammer forskellige samfundsgrupper og på hvilken måde. Forskningen bør derfor stræbe efter at skabe nye fortællinger, samt at stille teoretiske værktøj til rådighed for at de grupper som udelukkes i nuværende analyser af partnervold. Brugen af inddragende og samarbejdende metoder i forskningen mener jeg kan ændre såvel den viden som skabes og samtidig bidrage med nye metodologiske og teoretiske perspektiver til voldsforskningen.

Litteratur

- Andrews, Molly & Squire, Corinne & Tamboukou, Maria (Eds.) *Doing Narrative Research* SAGE Publications Ltd, second edition (2013)
- Andrews, Molly. "Never the last word: Revisiting data" i *Doing Narrative Research*. (Eds.) Molly Andrews, Corinne Squire & Maria Tamboukou. SAGE Publications Ltd, second edition (pp. 205-222), (2013)
- Balsam, Kimberly F. "Nowhere to hide: Lesbian battering, homophobia, and minority stress" i *Intimate betrayal: Domestic violence in lesbian relationships*. (Ed.) Ellyn Kaschak. (pp. 25–37). (2001)
- Bjørkman, Mari. *Lesbisk selvtillit – lesbisk helse. Utfordringer og mestringsstrategier hos lesbiske kvinner*, Afhandling for graden philosophiae doctor (ph.d.), Universitetet i Bergen, Norge (2012)
- Browne, Kath "Snowball sampling: using social networks to research non heterosexual women" i *International Journal of Social Research Methodology*, 8:1, (pp. 47-60), (2005)
- DeVault, Majorie L. & Glenda Gross. 2007. "Feminist interviewing: Experience, talk, and knowledge" i *Handbook of feminist research: Theory and praxis*, (Ed.) Sharlene Nagy Hesse-Biber. Thousand Oaks, CA: Sage. (pp. 173-197), (2007)
- Downes, Julia, Kelly, Liz & Westmarland, Nicole. "Ethics in Violence and Abuse Research - a Positive Empowerment Approach" i *Sociological Research Online* 19(1)2, <http://www.socresonline.org.uk/19/1/2.html>. Hentet: 27-11-2015 (2014)
- Ellsberg M, & Heise L. *Researching Violence Against Women: A Practical Guide for Researchers and Activists*. Washington DC, United States: World Health Organization, PATH; (2005)

- Frank, Arthur W, *Letting stories breathe: a socio-narratology*, The University of Chicago Press, (2010)
- Giorgio, Grace “Speaking Silence, Definitional Dialogues in Abusive Lesbian Relationships” i *VIOLENCE AGAINST WOMEN*, Vol. 8 No. 10, October 2002, Sage Publications (pp. 1233-1259), (2002)
- Girshick L. B *Woman-to-woman sexual violence: Does she call it rape?* Boston: Northeastern University Press, (2002)
- Haraway, Donna. ”Situated Knowledges: The Science Question in Feminism and the Privilege of Partial Perspective. *Feminist Studies*, vol. 14, No. 3. (pp. 575-599), (1988)
- Heimer, Gun, Tung Hermelin, Ann-Marie. & Stolt, Eleonora. *Våld i samkönade relationer: en kunskaps- och forskningsöversikt*. Uppsala: Uppsala universitet. (2009)
- Hesse-Biber, Sharlene Nagy (Ed.) *Handbook of feminist research: Theory and praxis*. Sage, (2012)
- Holmberg, Carin & Stjernqvist, Ulrica.” Samkönat partnervåld. Vad är det och vilket stöd behövs?” *Tidskrift för genusvetenskap* nr. 4 (pp. 50-65), (2007)
- Hydén, Margareta. ”Narrating sensitive topics” ” i *Doing Narrative Research*. (Eds.) Molly Andrews, Corinne Squire & Maria Tamboukou. SAGE Publications Ltd, second edition, (pp. 223-239), (2013)
- Hydén, Margareta. “I Must Have Been an Idiot to Let it Go On”: Agency and Positioning in Battered Women’s Narratives of Leaving” i *Feminism & Psychology*, 15(2): (pp. 169–88) (2005)

- Jacobson, Maria. ”Våldsamt lika och olika – en skrift om våld i samkönade parrelationer”. populærvidenskabelig genudgivelse af studiet fra 2006 af Carin Holmberg & Ulrica Stjernqvist, RFSL, (2008)
- Johansen, Binesbøl Holm, Katrine & Laursen, Bjarne & Juel, Knud. *LGBT-sundhed - Helbred og trivsel blandt lesbiske, bøsser, biseksuelle og transpersoner*. Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet. Oktober (2015)
- Johansson, Monica. *I moderskapets skugga: berättelser om normative ideal och alternativa praktiker* (Sociologisk afhandling) Örebro Universitet, (2014)
- Kaschak, Ellyn (ed). *Intimate Betrayal: Domestic Violence in Lesbian Relationships*. Haworth Press (2001)
- Leavy, Patricia. “THE PRACTICE OF FEMINIST ORAL HISTORY AND FOCUS GROUP INTERVIEWS” i *Feminist Research Practice*. (Eds.) Sharlene Nagy Hesse-Biber, & Patricia Lina Leavy. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications (pp. 149-187), (2007)
- Lorde, Audre. ”The Transformation of Silence into Language and Action” (1977) i *Sister outsider: Essays and speeches*. The Crossing Press Feminist Series. Trumansburg, NY: Crossing Press (pp. 40-44), (1984)
- Lykke, Nina. *Kønforskning - en guide til feministisk teori, metodologi og skrift*. Samfundslitteratur (2008)
- Mahoney, Martha R. “Victimization or oppression? Women’s lives, violence, and agency” i *The public nature of private violence: The discovery of domestic abuse*. (Eds.) M. A. Fineman & R. Mykitiuk, New York: Routledge. (pp. 59-92), (1994)
- Minister, Kristina. “A Feminist Frame for the Oral History Interview”, i *Women’s Words: The Feminist Practice of Oral History*. (Eds.) S. Berger Gluck and D. Patai. New York: Routledge (pp. 27–42), (1991)

- Nelson, Hilde L. *Narrativ oprejsning. Når identiteten går i stykker*. København: Nordisk Forlag A/S, (2002)
- Nilsson, Gabriella & Lövkrona, Inger. *Våldets kön : kulturella föreställningar, funktioner och konsekvenser*. Studentlitteratur. (2015)
- Ohms, Constance, Fisher, Jamey, Frenznick, Martina, Gold, Deborah, Holmberg, Carin, Kers, Susanne, Kuno, Sofia, Marunke, Kristin och Schwarz, Angela (2011) *Fighting abusive partnerships in LBT communities: tabooization strategies, multi agency networks, community response*. Rapport: LARS-project. http://www.lars-europe.eu/en/material/policy_paper_en.pdf, 31 august (2014)
- Oliver, Mike. "Emancipatory Research: Realistic goal or impossible dream?" i *Doing Disability Research*. (Eds.) Colin Barnes & Geof Mercer. Leeds, The Disability Press. (pp. 15-31), (1997)
- Plummer, Ken. *Documents of life 2 – an invitation to a critical humanism*. SAGE publications Ltd (2001)
- Ramazanoğlu, Caroline & Holland, Janet. *Feminist Methodology. Challenges and Choices*. London: Sage Publications Ltd, (2002)
- Regeringen. "Indsats mod vold i familien og i nære relationer - National handlingsplan. Ministeriet for Børn", Ligestilling, Integration og Sociale Forhold. Udgivet juni (2014).
- Renzetti, Claire M. "Violence in Lesbian and Gay Relationships." i *Gender Violence: Interdisciplinary Perspectives*, (Eds.) Laura L. O'Toole & Jessica R. Schiffman, New York, NY: New York University Press, (pp. 285-293), (1997)
- Riessman, Catherine K. *Narrative Methods for the Human Sciences*. Sage Publications (2008)

- Riessman, Catherine K. *Narrative Analysis: Qualitative Research Methods*. Vol. 30. Newbury Park, CA: SAGE, (1993)
- Smirthwaite, Goldina & Holmberg, Carin. "Uppbrottstrappan - En modell för intersektionellt socialt arbete" i *Tidskrift för Genusvetenskap* 35(2-3), (pp. 105-128), (2014)
- Sokoloff J. Natalie & Dupont, Ida. "Domestic Violence at the Intersections of Race, Class, and Gender" i *VIOLENCE AGAINST WOMEN*, Vol. 11 No. 1, January 2005, Sage Publications, (pp. 38-64), (2005)
- Squire, Corinne. "From experience-centred to socioculturally-oriented approaches to narrative" i *Doing Narrative Research*. (Eds.) Molly Andrews & Corinne Squire & Maria Tamboukou, SAGE Publications Ltd, second edition (2013)
- Svensson, Matilda. *När något blir annorlunda : skötsamhet och funktionsförmåga i berättelser om poliosjukdom*. (Historisk Afhandling) Lunds Universitet, (2012)
- Thomsson, Heléne. *Reflexiva intervjuer*. Studentlitteratur; Lund (2002)
- Wilkinson, Sue; Kitzinger, Celia. "Representing Our Own Experience: Issues in "Insider" Research" i *Psychology of Women Quarterly*. Vol. 37, No. 2, 06.2013, (pp. 251-255), (2013)

Hjemmesider:

- RFSL Sverige, (2015). *RFSL Brottsofferjour*. [online] Available at: <http://www.rfsl.se/verksamhet/brottsofferjour/har-naagon-gaatt-oever-din-graens/> [Hentet: 19 Feb. 2016].

Bilag 1: Opslagstekst

Nedenstående tekst er blevet delt på LGBT Danmarks hjemmeside og deres Facebookside. Teksten er sidenhen blevet forkortet og delt i LGBTQ Facebookgrupper.

Interview-personer søges til undersøgelse om vold i lesbiske relationer

Megen forskning i partnervold udgår fra mandens dominerende position overfor kvinden og dette er med til at usynliggøre vold i andre former for relationer. Jeg er i gang med at skrive speciale i kønsstudier på Lunds Universitet, hvor jeg ønsker at sætte fokus på oplevelser af vold i lesbiske relationer. I den forbindelse søger jeg interview-personer som har erfaring med at leve i et lesbisk forhold med vold. Du behøves ikke identificere dig som lesbisk eller cis-kønnet. Du skal blot have erfaring med at være i en relation, som du selv definerer som lesbisk og som har haft elementer af vold af hvilken som helst art.

Jeg er bevidst om at det kan være et særligt følsomt emne at tale om. Som interview-person vil dine personlige oplysninger blive behandlet fortroligt og du vil til enhver tid kunne melde dig ud af projektet. Hvis du har lyst til at deltage eller blot har spørgsmål eller kommentarer må du meget gerne skrive til mig på: (...) eller ringe på tlf.: (...)

Bilag 2: Interviewguide - første samtale Clara

Afholdt: 23-09-2015

Nedenstående temaer er skrevet af fra en notesblok, som blev brugt til at skrive tilføjelser og nye temaer på undervejs i interviewet. Der er tale om et skitse, med forslag til temaer. Rækkefølgen er vilkårlig.

Hvordan startede det/forholdet/volden → hvordan udviklede det sig → hvad udviklede det sig til

Kommunikation

- Definerings af vold

Italesættelse

- For dig selv
- Partner
- LGBT-miljø
- Venner/familie

Strategier

- I forholdet
- Efterfølgende

Reaktioner

- Egne
- Partner
- Andre
- Hvordan reagerede du i situationerne
- Hvad tænkte du i den situation

Voldens karakter

- Adfærd

Bilag 3: Interviewguide - Bipolitisk talsperson LGBT Danmark

Afholdt: 14-10-2015

Efter aftale blev spørgsmålene *ikke* sendt forud for interviewet, derfor står spørgsmålene i noteform nedenstående.

Spørgsmål afklaret inden: præsentationen i specialet.

Sender transskribering efterfølgende

Mulighed for at komme med indsigelser og efterfølgende refleksioner

Interesseret i dine overvejelser om emnet, refleksioner

Temaer/spørgsmål

Hvis du vil starte lidt med at fortælle om dit arbejde for LGBT Danmark

Hvordan arbejder I med vold i jeres organisation? Alle former for vold – udefrakommende (hate crimes), indenom miljøet (partnervold) etc.

Fortæller lidt om hvilke erfaringer du eller I har med partnervold indenom lesbiske relationer – er det et tema I møder i jeres rådgivning?

Hvorfor tror du det er/ikke er tilfældet?

Tales der om dette indenom organisationen?

Refleksioner om dette? Hjelpeinstanser for voldsudsatte rustede til at varetage opgaven?

Bliver I kontaktet af andre myndigheder som arbejder med dette?

Behov for andre instanser?

Bilag 4: Interviewguide - Chris Poole

Afholdt: 21-10-2015

Efter aftale blev nedenstående information blev sendt til projektdeltageren en uge inden interviewet blev afholdt.

Spørgsmål afklaret inden interviewet: Hvordan vil du gerne præsenteres i specialet? Med navn, bare ved profession etc.?

Procedure

Jeg sender efterfølgende transskribering og du vil have mulighed for at komme med indsigelser og efterfølgende refleksioner.

Lidt om metode

Jeg arbejder med en narrativ analyseform, så jeg har ikke et fast ramme af spørgsmål jeg skal igennem for interviewet. Jeg er interesseret i dit perspektiv og dine erfaringer med at arbejde med emnet vold i lesbiske forhold/forhold mellem ikke-heteroseksuelle kvinder.

Speciale fokus

Fokus for mit speciale er hvordan man kan undersøge et tabuiseret emne fra forskellige perspektiver for at kunne få et indblik i problematikken. Jeg er derfor meget interesseret i, at høre dine tanker og oplevelser med at arbejde med emnet vold i lesbiske relationer.

Samtalen/Interviewet

Det bliver derfor primært din fortælling der kommer til at styre samtalen, og så vil gerne jeg spørge ind til det du tager op. Jeg tænker at samtalen nok kan komme til at dreje sig om nedenstående spørgsmål:

Hvis du vi begynde med at fortælle lidt om dit arbejde med voldsforebyggelse?

Hvad der fik dig til at interesserer dig for emnet vold i samkønnede/lesbiske relationer?

Hvordan har du arbejdet med det sidenhen?

Hvilke udfordringer har du mødt/møder du i dit arbejde?

Generelt hvilke tanker har du gjort dig omkring voldsforbyggende indsatser på dette område.

Men hvis der er noget andet, som du synes er mere interessant at diskutere, så må du meget gerne tage det op i interviewet.

Meld endelig tilbage hvis du har nogle spørgsmål eller tvivl.

Bilag 5: Interviewguide - Metasamtale Clara

Afholdt: 15-01-2016

Del I

Op følgende spørgsmål og tilføjelser

- Tilknytning til LGBTQ miljøet
- Identificering
- Talt med andre som har været udsat for samme?
- Tanker og tilføjelser du er kommet på sidenhen?
- Nogensinde overvejet/blevet opfordret til at anmelde volden?

Del II

Første Samtale

- Hvordan har det været at dele sin historie? Samle sin fortælling for en udeforstående?
- Positiv negativ betydning?
- Min reaktion efter første interview

Del III

Analysen

- Hvordan det har været at arbejde med analysen
- Hvordan har det været at læse en analyse på baggrund af ens erfaringer?
- Kan du genkende dig selv i analysen?
- Var der noget du reagerede meget på, da du læste det? Enig/uenig i analysen?
- Spørgsmål, inputs?

Del IV

Deltagelsen i projektet

- Motivation for deltagelse? Nuværende motivation?